

SUOMEN SOSIAALIDEMOKRAATTISEN PUOLUEEN

KOLMANNEN (YLIMÄÄRÄISEN) KOKOUKSEN
(VI:NEN TYÖVÄENYHDISTYSTEN EDUSTAJANKOKOUKSEN)

PÖYTÄKIRJA

KOKOUS PIDETTY HELSINGISSÄ
SYYSKUUN 25—28 P:NÄ V. 1904.

TOIMITTANUT

J. K. KARI
(KOKOUKSEN SIHTEERI)

' 4?

TYÖVÄEN PUOLUEHALLINNON KUSTANNUKSELLA

KOTKASSA 1905. KIBJAPAINO „KOTKA”

Suomen Sosiaalidemokraattisen puolueen ohjelma.

Sosiaalidemokraattinen puolue Suomessa pyrkii samoin kuin sosiaalidemokraattiset puolueet muissakin maissa vapauttamaan koko kansaa taloudellisen riippuvaisuuden, valtiollisen alaikäisyyden ja henkisen holhuunalaisuuden kahleista.

Syvimpänä syynä kaikkialla huomattavaan kansojen työtätekevään kerrosten sorsonalaiseen asemaan eivät ole yksityiset valtiolliset laitokset, vaan se koko yhteiskunnallisen elämän perustuksena oleva ja oloja täydellisesti vallitseva tosiasia, että tuotannonvälikappaleiden omistaminen on tullut yksien yksinoikeudeksi. Samalla kuin taloudellinen kehitys on erottanut työvoiman omistajat, työväenluokan, tuotannonvälikappaleista, on se saanut heidät mitä raskaimpaan riippuvaisuuteen tuotannonvälikappaleiden omistajista — niihin luettuina maan suurtilojen omistajat ja kapitalistiluokka — joiden valtiollisen ja taloudellisen vallan ilmestymismuotona nykyinen luokkayhteiskunta on.

Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistien ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että yhä suuremmat joukot, ennen itsenäisiä

pikkuteollisuudenharjoittajia ja pikkutilallisia menettävät tuotannonvälikappaleensa ja joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi. Köyhälistön joukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riistäminen yleensä, jonka kautta yhä laajempain työtätekevään kansankerrosten elämähdot joutuvat jyrkkään ristiriitaan niiden oman, yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa. Tätä kehitystä jouduttavat ja jyrkentävät kapitalistisen tuotantotavan yhtenäisyydenpuutosta johtuvat liikepulat sekä niitä seuraava työttömyys ja kurjuus.

Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pakotetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan. Yksityistuotannon syrjäytyminen tekee yksityisomistuksenkin tarpeettomaksi ja vahingolliseksi, samalla kuin kehitys luo välttämättömät henkiset ja aineelliset edellytykset uusille yhteistuotantomuodoille, joiden perustuksena on, että yhteiskunta omistaa tuotannonvälikappaleet. Samassa kohoaa köyhälistö itsetietoiseksi siitä, että sen täytyy kannattaa ja jouduttaa tätä kehitystä, ja että tuotannon välikappalten siirtymisen yksityisomaisuudesta kansan omaisuudeksi tulee olla sen päämääränä, valtiollisen vaikutusvallan valloittaminen keinona sen taistelussa työväenluokan vapauttamiseksi. Ainoastaan luokkatietoisuuteen herännyt ja luokkataisteluun järjestynyt köyhälistö voi olla tämän välttämättömän kehityksen kannattajana. *Köyhälistön järjestäminen, sen hohottaminen tajuamaan asemansa ja tehtävänsä, sen tekeminen henkisesti ja aineellisesti taistelukykyiseksi on siis sosiaalidemokraattisen puolueen Suomessa varsinaisena oh-*

jelmana, j'onka toteuttamiseksi se käyttää kaikkia tarkoituksenmukaisia ja kansan luonnollista oikeudentunnetta vastaavia keinoja.

Sosiaalidemokraattinen puolue Suomessa tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkaetuja ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtien himmentämistä sekä työntekijäin käyttämistä porvarillisten puolueiden hyväksi, joiden kanssa puolue voi yhtyä yhteistoimintaan ainoastaan silloin, kun se voi tapahtua puolueohjelmaa sivuuttamatta.

Sosiaalidemokraattinen puolue Suomessa on kansainvälinen puolue: se tuomitsee kaikki kansojen etuoikeudet samoin kuin syntyperän, sukupuolen ja varallisuuden etuoikeudet sekä julistaa, että taistelun riistämistä vastaan tulee olla kansainvälisen samoin kuin riistäminenkin on. Se tuomitsee ja vastustaa kaikkea lausuntovapauden sortoa sekä kaikkea valtiollista ja kirkollista holhontaa. Se vaatii työntekijäluokan elämän laillista suojelamista ja taistelee hankkiakseen köyhälistölle kaikilla julkisen elämän aloilla mahdollisimman suuren vaikutusvallan.

*   *
*

Näiden periaatteiden mukaisesti on sosiaalidemokraattisen puolueen lähimpinä vaatimuksina:

1. Yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus kaikille 21 vuoden ikäisille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä sekä kunnallisella että valtiollisella alalla. Suhteellinen edustus ja yksikamari-järjestelmä. Salainen äänestys. Vaalien ja äänestysten toimittaminen lain määrää-

mänä vapaapäivänä. Palkkio valituille edusmiehille kaikilla aloilla.

2. Välitön lainsäädäntö-oikeus kansalle lakien esittämis- ja hylkäämisoikeuden kautta.

3. Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus.

4. Yleinen koulupakko. Maksuton opetus kaikissa oppilaitoksissa. Kansakouluissa maksuttomat opetusvälikappaleet sekä ylläpito kaikille oppilaille, ylemmissä oppilaitoksissa niille, jotka osottavat erityistä kykyä. Kansakoulu on järjestettävä kaikkien ylempäin oppilaitosten pohjakouluksi.

5. Uskonto on julistettava yksityisasiaksi. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkolliset sekä uskonnolliset yhdyskunnat katsottava yksityisiksi yhdistyksiksi, jotka itse järjestävät sisälliset asiansa. Uskonnonopetus on poistettava kouluista.

6. Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Veroitettavan omaisuuden ilmoittamis-velvollisuus.

7. Maksuton oikeudenkäyttö ja oikeusapu. Korvaus viattomasti syytetyille, vangituille ja tuomituille.

8. Terveystenhoito valtion ja kuntain asiaksi. Maksuton lääkäri- ja lääkkeet sekä synnytyssapu. Maksuton hautaus.

9. Sotilastaakkaa on vähennettävä ja kansan puolustus on järjestettävä vakituisen sotaväenoton sijaan. Rauhan aatetta on käytännössä toteutettava.

10. Kaikkien rajoitusten poistaminen, jotka asettavat naisen yleis- tai yksityis-oikeudellisessa suhteessa ala-arvoisempaan asemaan kuin miehen.

11. Yleinen kieltolaki väkijuomain valmistamisen ja kaupan suhteen.

TyöVäensuojelulaifisäädäntö.

1. Työaika on saatava 8-tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi.

2. Kullakin paikkakunnalla elintarpeisiin riittävä alin palkka on määrättävä ei ainoastaan valtion ja kuntain, vaan yksityistenkin teettämässä töissä.

3. Yötyö on kiellettävä kaikilla muilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan kiellettävä.

4. Täysi vähintään 36 tuntia kestävä yhtämittäinen lepoaika viikossa on säädettävä.

5. Lapset alle 14 vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Lapsia (14—16 v.), oppilaita ja nuoria työntekijöitä (16—18 v.) varten on säädettävä riittäviä suojelumääräyksiä.

6. Naisten työ on kiellettävä aloilla, missä se on heidän ruumiilleen vahingollista. Raskauden aikana on työ helpotettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen, kuin ne normaalisen raskaudentilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskauden-ajan loppupuolella, sekä vähintään 6 viikkoa synnytyksen jälkeen.

7. Edellä olevat määräykset ovat ulotettavat, paitsi teollisuustyöväkeen, myös käsityöläisiin, maanviljelystyöväkeen ja palvelijoihin sekä, mikäli mahdollista, kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen.

8. Työväen suojelumääräysten tarkkaa noudattamista valvomaan on asetettava riittävä määrä sekä mies-

että **naistarkastajia** ammatin laadun mukaan ja määrätävä niille apulaisia työväestöstä. Suojeluslakien rikkominen on estettävä ankarilla rangaistuksilla.

9. Kaikkiin työntekijöihin sekä heidän asemassaan **oleviin** henkilöihin ulottuva kansanvakuutus, käsittäen paitsi sairas- ja tapaturma-, myöskin vanhuus- ja ansio-kyvyttömyys- sekä leskien ja orpolasten ynnä työttömyysvakuutuksen, on saatava aikaan. Vakuutuksesta syntyvät kustannukset suoritetaan yleisen tulo-, varallisuus- ja perintöveron kautta keräytyvistä varoista. Vakuutuslaitoksen hallinnon jäsenet valitsevat vakuutetut itse.

10. Vakuutuslait ovat siten laadittavat, että ne eivät anna aiheutta mielivaltaiselle tulkitsemiselle eikä kiertelemiselle. Vakuutetuille ja heidän omaisilleen on myönnettävä täysi vahingonkorvaus.

11. Aviottomille ja hoidotta jääneille lapsille on valtion toimesta saatava täysin tarkotustaan vastaava hoito ja kasvatust.

Kunnallinen ohjelma.

1. Äänioikeusoloja korjattaessa ei kunnallista vaali-oikeutta missään tapauksessa saa asettaa valtiollista äänioikeutta ahtaammalle. Työväelle on kunnallisissa edustuslaitoksissa myönnettävä väkilukuun nähden suhteellinen määrä edustaja-sijoja.

2. Tilanahtauden ja siitä johtuvien terveydellisten sekä muiden epäkohtain poistamiseksi ynnä monien muiden vaatimusten tyydyttämiseksi on kuntain, varsinkin kaupunkikuntain ostettava lisämaita mahdollisimman suurissa määrissä.

3. Kuntien on otettava haltuunsa sellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyk-

sellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa ollen saattavat kunnan jäsenet heistä suuressa määrässä riippuvaisiksi.

4. Työväen asuntopulan poistamiseksi on kuntain rakennettava riittävästi ajanmukaisia asunnoita sekä yksityistä yritteliäisyyttä sillä alalla vissien ohjeiden alaisena kaikin tavoin edistettävä. Kunnallisia yömajoja on järjestettävä.

5. Sairaanhoido, lääkärinapu, lääkkeet ja hautaus kunnan kustannuksella. Näitä maksuja ei saa pitää vai-
vaisapuna.

6. Turvattomain lasten ja vanhusten hoito on ajanmukaisella ja inhimillisellä tavalla järjestettävä.

7. Työväestölle on laitettava kuntain kustannuksella terveellisiä, hyvin järjestettyjä ja maksuttomia kesäloma siirtoloita.

8. Yleisemmän työttömyysajan sattuessa on kunnan hankittava asujamilleen riittävästi työtä ja määrät-
tävä riittävä alin palkka. Kuntien on perustettava yleisiä työttömyysrahastoja.

9. Kunnan työt ovat teetettävät ilman välikäsiä ja palkka maksettava sen tariffin mukaan, mikä kussakin ammatissa on silloin voimassa.

10. Työaika kunnan töissä on asetettava 8-tuntiseksi.

11. Kuntain on perustettava työnvälitystoimistoja, joitten hallinnoissa tulee olla ainakin puolet työväen järjestöjen valitsemia edustajia.

12. Kunnallinen kiello-oikeus on saatava aikaan kunnes yleinen kieltolaki on säädetty.

13. Koulutarpeet kunnan kustannuksella sekä muuten, mitä yleinen puolueohjelma tässä kohden määrää.

14. Vähävaraisia varten todellinen köyhäin asianajaja» jonka valitseminen jätettäkään vähävaraisten huostaan.

15. Kunnallisia tehtaitten- ja ammattitarkastajia on asetettava, joitten valitsemiseen riittävän suuri vaikutus työläisille on annettava.

Maatalousohjelma.

1. Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.

2. Valtion ja kuntain omistamat asumattomat maa-alat ovat saatettava viljeltäviksi, mutta ei omistusoikeudella.

3. Pakollisesti myytäväksi joutuneet maatilat, kosket ja kaivannot ovat arvioittavat ja otettavat arvatusta hinnasta valtion omiksi.

4. Kunnille on saatava oikeus pakkolunastuksella haltuunsa hankkia yksityisten tiloja tai osia niistä. Lunastus on luettava sen mukaan, mitä nuo maa-alat tuottavat.

5. Valtion hallussa olevat ja vasta lunastettavat maa-alat ovat annettavat tilattomille tai sellaisille osuuskunnille, joitten jäsenet itse viljelevät maata.

6. Valtioapua on annettava etupäässä pikkuviljelystä tarkoittaville toimenpiteille. Samoin kaikille osuustoiminnan luontoisille yrityksille maatalouden alalla.

7. Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyttöoikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

8. Metsästys- ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.

9. Erittäinkin valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta olisi maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.

10. Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.

11. Palkollissääntö on lakkautettava.

Suomen Sosiaalidemokraattisen puolueen säännöt.

Hyväksytyt puoluekokouksessa Viipurissa heinäk. 20 p. 1901.

1 §. Suomen sosiaalidemokraattisen puolueen muodostavat ne yhdistykset, ammattiosastot ja liitot, jotka hyväksyvät puolueen ohjelman ja täyttävät puoluekokouksen määräämät velvollisuudet.

2 §. Ilmoittautuminen puolueeseen tapahtuu puoluehallinnon kautta.

3 §. Verotus puoluehallinnon tarpeita varten tapahtuu siihen liittyneiltä yhdistyksiltä jäsenluvun perusteella siten, että jokaiselta yhdistyksen tai siihen liittyneiden ammattiosastojen jäseneltä suoritetaan veroa 30 penniä puolessa vuodessa, huolimatta siitä, onko jäsen suorittanut koko tältä ajalta jäsenmaksun vai ei. Asianomainen työväenyhdistys toimittaa maksut sekä omien että alaistensa ammattiyhdistysten jäseniltä puoluehallinnolle puolivuositain tammi- ja heinäkuussa edelliseltä vuosipuoliskolta. Työväenyhdistyksiin kuulumattomat puolueeseen liittyneet ammattiosastot ja liitot suorittavat jäsenmaksunsa suoraan puoluehallinnolle yllämainittuina aikoina. Maalaisyhdistykset maksavat joka jäseneltään ainoastaan puolet siitä, mitä kaupunkilaisyhdistykset.

4 §. Tammikuussa lähetettävien verojen yhteydessä lähettävät työväenyhdistykset puoluehallinnolle tilastolliset tiedot edelliseltä vuodelta, puoluehallinnon antaman kaavan mukaan.

5 §. Yhdistys, joka ei yllämainitun ajan kuluessa lähetä jäsenmaksuja eikä tilastoa, katsotaan puolueesta eronneeksi Näiden yhdistysten nimet julkaistaan puolueen sanomalehdissä. Ennekuin yhdistys pääsee puolueeseen, on sen suoritettava rästissä olevat maksut.

6 §. Ylin määräämisvalta puolueen kaikissa asioissa on puoluekokouksella.

7 §. Puoluekokouksen muodostavat yhdistysten valitsevat edustajat. Edustajat valitaan sen periaatteen mukaan, että kaikki ne yhdistykset, joissa on jäseniä alle sadan, valitsevat kukin yhden edustajan, ja ne yhdistykset joissa on jäseniä yli sadan, valitsevat jokaiselta alkavalta sataluvulta yhden lisäjäsenen sen lisäksi. Edustajaksi voidaan valita henkilöitä muiltakin paikkakunnilta, kunhan ne vain ovat sellaisen työväenyhdistyksen, ammattiosaston tai liiton jäseniä, joka kuuluu puolueeseen.

8 §. Puoluehallinnon jäsenet ja tilintarkastajat sekä niiden lehtien toimittajat, jotka puoluekokous on hyväksynyt puoluelehdiksi, ovat itseoikeutettuja jäseniä edustajakokouksessakin, jossa heillä on oikeus ottaa osaa kaikkiin keskusteluihin, samoin äänestyksiinkin, paitse heitä itsiään koskevissa asioissa, elleivät he ole edustajia. Puoluehallinnon puheenjohtajan ja sihteerin matkakustannukset edustajakokoukseen suoritetaan puoluehallinnon varoista.

Edustajakokous tarkastaa itse edustajainsa valtakirjat, valitsee virkailijansa ja määrää itse työjärjestyksensä.

9 §. Ehdotuksia keskustelukysymyksiksi puoluekokoukseen tekevät puolueeseen liittyneet yhdistykset

tarkastajaa, joiden tulee antaa tarkastuskertomus joka vuosi puoluehallinnon vakinaiselle kokoukselle. Täten tarkastetut tilit esitetään puoluekokoukselle tilinpäätöstä varten.

19 §. Puoluehallinto toimittaa ja kustantaa edustajakokousten pöytäkirjat.

20 §. Muutoksia voidaan näihin ohjesääntöihin tehdä ainoastaan puoluekokouksessa. Esitykset muutoksista ovat annettavat kirjallisesti puoluehallinnolle viimeistään neljä viikkoa ennen puoluekokousta. Poikkeus tässä voidaan tehdä ainoastaan silloin, kun $\frac{3}{i}$ saapuvilla olevista puoluekokouksen jäsenistä sitä vaativat.

Ylimääräisen puoluekokouksen Pöytäkirja.

Syysk. 25—28 p. 1904.

Avajais-ilta

Sunnuntaina Syyskuun 25 p:nä

Kokouksen avajais-iltama alkoi k:lo 7 illalla Helsingin työväenyhdistyksen talolla, jonka salia koristi seppe­löitty Marxin kuva sekä ammattiyhdistysten liput ja köynnökset.

Kun muurarien a.-o:n soittokunta oli avannut juhlan, piti Helsingin työväenyhdistyksen puheenjohtaja *E. Perttilä* tervehdyspuheen kehoittaen kokoukseen saapuneita pohtimaan siellä esille tulevia asioita maltillisesti, ilman kiihkoa, pitäen vain silmällä Suomen työväen todellista parasta. Toivoi, että kokous voisi päästä hyviin yksimielisiin päätöksiin, joiden takana Suomen työväki voisi seisoa yksimielisenä ja lujana.

Tervehdyspuheen jälestä lausui toimittaja *K. Luoto* pari runoa. Miesköörin laulettua esitti kirjaltaja *Mantere* muutamia työväenrunoja. Sen jälkeen saivat edustajat tilaisuuden lausua tervehdyksensä. Tilaisuutta käyttivät

hyväkseen Muolaan Pölläkkälän T. y:n edustaja *P. Niiranen* sekä *A. Tynkkänen* Hankoniemestä, *D. Pykäläinen* Lappeenrannasta, *M. Niskanen* Ensosta, *J. Nurminen* Kotkasta, *Evert Hokkanen* Urjalasta, *Matti Ahokas* Hämeenlinnasta, *E. Salin* Porista, *K. Savonen* Taalintehtaalta ja *T. Schönberg* Kymistä.

Tilaisuus loppui *K. Luodon* lausumalla runolla sekä yhteislaululla.

Ensimmäinen kokouspäivä

Aamupäivän keskustelut Syysk. 26 p:nä.

Kokous alkoi klo 9.15 e. p- p. Proletaarilaululla, jonka jälkeen toimittaja *K. F. Hellsten* avasi kokouksen seuraavin sanoin: (Puhe jätetty kirjallisesti pöytäkirjaan).

Suomen sosiaalidemokraatit!

Jännityksellä tähtää tuhansien kansalaisten katset näinä päivinä meihin. Ei ainoastaan ne järjestyneet, jotka meidät ovat asioistaan keskustelemaan valinneet, mutta myöskin lukuisat niiden ulkopuolelta.

Meille on uskottu tärkeitä velvollisuuksia suoritettavaksi. Maamme kansalaiset odottavat meiltä päätösten tekoja, jotka johtavat asioita onnelaan.

Sosiaalidemokraattinen puolue Suomessa on perin nuori. Sen lyhyt toiminta-aika ei ole ehtinyt tuottaa sauottavia tuloksia. Vähän toista vuotta sitten se perustettiin. Sen verran kuitenkin on saatu kokemusta, että tässä maassa löytyy maaperä sosiaalidemokratialle-

Puolue on levinnyt ja vaurastunut siten, että sen jäsenluku jo nousee 15,000. Eri yhdistyksiä, jotka kuuluvat sosiaalidemokraattiseen puolueeseen, on 92. Ja kun ottaa lukuun, että viime kesänä on perustettu lukuisasti yhdistyksiä, jotka eivät vielä ole ehtineet liittyä puolueeseen, niin on puolueen voima paljoo suurempi, kuin se numeroilla voidaan näyttää. Sekin on valmistanut sosiaalidemokraatteja, kun on riistetty yhdistymis- ja kokoontumisvapautta kuten esim. Varkaudentehtaalla. Kiristysten alaisiksi joutuneiden silmät ovat aenneet joten hekin ovat otettavat laskuihin. Myöskin poliisien tarpeeton tungettelu on ehkäissyt julkista toimintaa. Mikä on ilahuttavinta, on se, että sosiaalidemokraattinen aate on ahtaista olosuhteista huolimatta levinnyt maalaisväestöön. Useihin pitäjiin on perustettu yhdistyksiä ja uusia syntyy yhä. Siellähän oikeastaan ovatkin juuret köyhälistökysymykselle.

Sosiaalidemokraatit!

Maamme on tunnetussa poikkeustilassa. Eletään murrosajassa. Siten on meilläkin raskas edesvastuu. Otetaan nyt sosiaalidemokraattisena puolueena osaa yhteiskunta- ja valtiollisiin asioihin ja jos onnistumme oikeaan riippuu siitä etenemisemme.

Nuoressa puolueessamme vallitsee nykyään kiihko. Ollaanpa toiminta tavoissakin erimielisiä. Sekin osaltaan lisää raskasta edesvastuuta tälle kokoukselle.

Valtiopäivät ovat ne, jotka ovat antaneet aiheen tämän väliaikaisen puoluekokouksen pitämiseksi. Vaaleihin osanotto on mieliäjännittävin kysymys. Toisaalta tahdotaan vaalilakkoa, toisaalta taas vaaleihin osanottamista.

Vaalilakot ovat tehneet hyvää jälkeä, mutta ne ovat tavallansa meillä jo aikansa vaikuttaneet, ne kun

kohta ovat olleet näyttämöllä 10 vuotta. Niiden ensimmäinen herättäjä oli 1894, työväeltä paljon tunnettu mies tohtori N. E. af Ursin. Hän sanoi vaalilakoista: Kunnas vanholliset puolueet ovat kyllin uhatut vaalilakoilla voidaan niiden kanssa ruveta sovittelemaan, vaatimalla omia ehdokkaita yhteiselle vaalilistalle. *Tilapäisesti*, — ei pysyväisesti — voitaisiin nyt siis Ursinin ajatusta seuraten ryhtyä sovitteluihin toisten puolueitten kanssa.

Ajatus, ettei vaaleihin otettaisi osaa, kun muka luokka vastakohtat siten himmentyisivät ei ole puolueen edunkannalta katsoen oikein, eikä kansan pohjakerroksien hengen kanssa yhtäpitävä.

Aina vaaleista poissa pysyen eivät siten ole sosialistit muissa maissa menelleet, vaan on esim. Saksassa sosialistilain aikana alkanut ilmestyä valtiopäiville sosialistisia edustajia.

Sosialidemokraatti pysyy sosialidemokraattina, tulleeko se valittua minkä puolueen listalta tahansa valtiopäiville. Tulee puolueen etevämmistä miehistä valituksi kuka tahansa ei se hallituspuolueen mukana koskaan äänestä eikä siten voi olla porvarien edustaja. Se, että otettaisiin sen puolueen kanssa vaaleihin osaa, joka hyväksyy Forssan kokouksen julistuksen äänioikeusasiasta on itse asialle sama, kuin vaalilätkä. Maassamme, kun ei löydy sellaista puoluetta, joka hyväksyy sukupuoleen katsomatta yleisen äänioikeuden muuta kuin sosiaalidemokraattinen puolue. Siitä yksinkertaisesta syystä ei voida sellaisen puolueen kanssa yhteistoimintaan ryhtyä, kun sitä ei ole olemassa. Niinollen sen mielipiteen tilalle astuu vaalilätkä. Vaaleihin osanoton innostus on eri kaupungeissa erilainen. Esim. Turussa on työväenpuolue kunnallisvaalissa saanut oman listan ääniä 2,000, ja miesluvussa osan otto jäi 800, jota vastoin Helsingissä taas

on äänimäärä samanlaisessa vaalissa supistunut pienempään määrään — noin 300. Tampereella ja Oulussa on vaaleihin osanoton innostus suuri. Nämä sanottuna erillaisuuden esimerkeiksi.

Jos nyt päättäisimme tehdä vaalilakon, niin loukkaaisimme syvästi niitä, joilla on vaaleihin osanoton innostus. Samoin myöskin niitä joilla on vaalilakon *innostus*. Siksi on edullisinta jättää kullekin paikkakunnalle itselle näistä asioista päättäminen.

Puolueen asioiden valtiopäiville tuomiseksi, joiden joukossa myöskin äänioikeusasia y. m., tulisi tälläkertaa ottaa osaa vaaleihin tilapäisesti, kun siten on toivo saada puolueesta joitakin edustajia valtiopäiville. Nehän veisivät Forssan kokouksen päätökset lainlaadinta neuvospyödyän ääreen, siihen olisi ehkä nyt tilaisuus.

Maalaisväestöä olemme herättäneet. Se myöskin osaltaan on herännyt ja yhtynyt liikettämme kannattamaan. Se on uhrannut yhteisen päämäärän hyväksi, mutta heidänkin tarvitsisi saada nähdä uhraustensa tuottavan tuloksia. Sen huolet ja toivomukset voisivat työvään puolueen edustajat nyt saattaa valtiopäiville ja sanoa herroille, mitä maan kurjalisto kaipaa.

Kiihkoisesta mielialasta huolimatta toivon, että työntä arvostelukykyä kyllin riittää tekemään onnekkaiseen onnellisuuteen johtavia päätöksiä. — Julistan väliaikaisen puoluekokouksen avatuksi.

Puoluehallinto oli ehdottanut kokouksen *puheenjohtajiksi E. Perttilän* Helsingistä, *H. Lindroosin* Tampereelta, *E. Solinin* Porista ja *K. F. Hellstenin* Turusta. Kokous hyväksyi ehdotuksen.

Kokouksen sihteeriksi hyväksyttiin puoluehallinnon ehdotuksesta *J. K. Kari* Turusta.

Valtakirjojen tarkastajiksi valittiin huutoäänes-
tyksellä *E. Salin, M. Vuolulcka, K. F. Hellsten ja J.*
E. Kari.

Valtakirjojen tarkastettua hyväksyttiin kokouksen
jäseniksi seuraavat:

Espoon Nuuksion t. yhdistyksestä: Th. Johansson.

Forssan „Kuha” t. y.: J. Oederqvist, T. Ämark.

Fredriksbergin t. y.: N. Salava.

Hallan t. y.: T. Hyvönen.

Hämärin t. y. K. E. Suominen.

Haminan t. y.: W. Hänninen.

Hangon t. y.: A. Tynkkynen.

Heinolan Imjärven t. y.: N. Salminen.

Helsingin t. y.: rva M. Kanervo, nti S. Reinholds-
son, hrat A. Rissanen, P. Leppänen, J. E. Kumenius ja
O. Tiippa.

Helsingin ulkotyöväenyhdistyksestä: P. Nykänen.

Helsingin puuseppien a.-o:sta: Mikko Haataja.

Helsingin ruots. t. y.: A. Ingman.

Hermannin t. y., Helsinki: Karl Keinänen.

Hiitolan t. y.: Kalle Pakarinen.

Huittisten t. ^-'-E. Falen.

Hämeenlinnan t. y.: Matti Ahokas.

Hämeenlinnan suutarien a.-o.: J. H. Saaristo.

Imatran t. y.: Herman Koskinen.

Jokioisten t. y.: V. S. Herttell.

Jyväskylän t. y.: A. Aho.

Jämsän t. y.: Heikki Häyrynen.

Kajaanin t. y.: T. Salonen.

Kalvolan t. y.: V. Helenius.

Karkun t. y.: A. Salminen.

Kentin työväen seura: Atte Mantere.

Kempeleen t. y.: Jafet Hentilä.

- Keuruun t. y.:** P. G. Hannunen.
Kiurulan t. y.: M. Niskanen.
Koiviston t. y.: A. Tamminen.
Kotkan t. y.: J. Nurminen, F. E. Pettersson.
Kuopion t. y.: David Lampinen.
Kuusankosken t. y.: O. Rinne ja Hanna Liljeqvist.
Kymin t. y.: Otto Vääntinen.
Kymin tehtaalaisten t. y.: Thomas Schönberg.
Lahden t. y.: A. Sivenius.
Lappeenrannan t. y.: David Pykäläinen.
Lauritsalan sahan t. y.; H. Torvinen.
Messukylän t. y.: Kaarlo Janka.
Mikkelin t. y.: Albin Valjakka.
Mouhijärven t. y.: E. Aronen.
Muolaan Pölläkkälän t. y.: Paavo Niiranen.
Mäntsälän t. y.: Kaarlo Halme.
Oulun t. y.: K. Ahmala.
Pietarsaaren t. y.: Matti Turunen.
Pirkkalan t. y.; Oskari Saukko.
Pispalan t. y.: Edvard Lassila.
Porin t. y.: Oskari Leivo.
Porvoon t. y.: K. J. Suomi.
Reposaaren t. y.: Oskar Vfallin.
Riihimäen t. y.: A. Huovinen.
Sairalan t. y.: Oskar Jungström.
Salon t. y.: Gr. Tilander.
Sorsakosken t. y.: Julius Hoffren.
Sortavalan t. y.: A. Gröhn.
Sorvalin t. y.: J. A. Kärmetkangas.
Sörnäisten t. y.: J. Heitto ja O. Rantala.
Taalintehtaan t. y.: Kaarlo Savonen.
Talikkalan t. y.: P. J. Pohjalainen.
Talikkalan maalarien a.-o.: K. K. Procope.

Tampereen t. y.: H. Lindroos, Y. Mäkelin ja E. Viljanen.

Tampereen ulkotyöt), y.: V. E. Mäkinen.

Terijoen t. y.: Mikko Uotinen.

Turun t. y.: J. A. Salminen, J. H. Jokinen, F. J. Tuomola, V. Tanner, K. Kalke ja V. Sjöblom.

Töölön t. y.: K. E. Kolula.

Urjalan t. y.: Evert Hokkanen.

Vaasan t. y.: J. E. Lillnix ja O. Nurmi.

Vaasan ruots. t. y.: S. Antbacka.

Valkeakosken t. y.: Juho Pasiin.

Valkealan Votkan t. y.: Frans Tila ja Aina Uutelo.

Viipurin t. y.: N. Vallenius, J. P. Holopainen, K. A. Leino ja A. Huotari.

Virolahden t. y.: Erik Eantala.

Puoluehallinnon jäseninä olivat läsnä: K. F. Hellsten, J. K. Kari, E. Perttilä, M. Hälleberg, A. Käcklund, Eva Järvinen, E. Salin, M. Saarinen, M. Vuolukka, ja varajäseninä Mimmi Kontulainen ja Ida Ahlstedt.

Puoluelehtien puolesta: E. Valpas, E. Haapalainen ja K. Luoto Työmiehestä sekä T. Varto Kansan Lehdestä.

Puolueen agitaattorille V. Löfqvistille myönnettiin puhe- vaan ei äänestysvaltaa, samoin neiti Alma Malanderille.

Kuuntelijojiksi ilmoittautui Hämeenlinnan t. y:n jäsenet Vihtori Huhta ja Oskari Helander, jotapaitse päätettiin entiseen tapaan myöntää pääsy kuulemaan keskusteluja kaikille puolueeseen kuuluvain yhdistysten jäsenille.

Kun tulos valtakirjojen tarkastuksesta oli ilmoitettu, saapui kokoukseen Helsingin raittiusseurojen lähetystö, johon kuuluivat opettaja E. Kunnas, ylioppilas V. Hy-

tönen, satulaseppä *Alkunen*, kelloseppä *K. Simola* ja asioitsija *O. Leino*.

Lähetystön puheenjohtaja, opettaja *E. Kunnas* lausui seuraavaa:

Arvoisa kokous! Helsingin raittiusväen valitsemina olemme saapuneet tänne viestin tuojina. Keskiviikkona t. k. 21 p:nä olimme kokoontuneet yhteiseen neuvottelukokoukseen valtiopäivämiesvaalien suhteen. Keskustelu rajoittui vain yleisiin näkökohtiin, sillä kertaa ei kokous katsonut tarpeelliseksi keskustella erityisistä toimenpiteistä valtiopäivämiesvaalin suhteen. Kokous hyväksyi seuraavat periaatteet:

1. Suomen raittiusväki, pitäen sitä isänmaan etujen mukaisena, kaikkialla ottaa osaa lähestyviin valtiopäivämiesvaaleihin, muodostaen vaaliliittoja niiden puolueiden kanssa, jotka tarjoavat enemmän vakuutta raittisharrastusten voitolle pääsemisestä valtiopäivillä ja koettaen saada maalaiskunnissa raittiusmiehiä valituksi.

2. Puolue, joka ei laisinkaan suostu ottamaan huomioon raittiusväen vaatimuksia, älköön missään muodossa saako raittiusväen kannatusta.

3. Turun raittiuskokouksen päätöksen mukaan on raittiusväen koetettava vaaleissa päästä yhteistoimintaan työväenpuolueen kanssa kunnallisen kielto-oikeuden pohjalla.

Yksimielisiä oltiin kokouksessa siitä, että työväenpuolueen kanssa on koetettava liittyä yhteen, yhteisten tarkoitusperien saavuttamiseksi.

Raittiusväki, ainakin suuri osa niistä, asettaa yleisen ja yhteisen äänioikeuden yhtä tärkeäksi kuin kunnallisen kielto-oikeuden, sillä ilman edellistä ei jälkimmäistäkään saavuteta. Niinmuodoin asiamme ovatkin aivan yhteiset. Onhan meille tuttua olut- ja viinapat-

ruunien kurja elinkeino ja sen kurjat seuraukset. On myös tuttua rahavallan sorto, joka painaa kaikkia vähäväkisiä rautaisella kourallaan siksi kunnes avuttomina sortuvat ja menehtyvät. Te olette nousseet vastaan taistelemaan ja näyttämään, että „pyörii sittenkin”. Veljenne ja toverinne hätä, köyhälistön nostaminen kurjuudesta oikeuteen ja kuntoon, se on päämääränne. Meidän päämäärämme on kansan nostaminen siveelliseksi ja voimakkaaksi. Vertaillen näitä päämääriä toisiinsa, täytyy tulla siihen lopputulokseen, että työväenasiaa ja raittius-asiaa on ajettava käsi kädessä. Aatteiden ajajien on näinollen ponnistettava yhteisvoimin, missä tilaisuus sen myöntää.

Pyydämme arvoisalle kokoukselle esittää pohdittavaksi seuraavaa:

1) *KosJca olemme kuulleet Forssan kokouksen lausuntoa selittävän kahdella tavalla, niin pyydämme, että kokous ottaisi selvittääkseen kannan siinä suhteessa?*

2) *Katsooko kokous olevan syytä työväen ja raittiusväen yhteenliittymiseen valtiopäivämiesvaaleissa?*

Te, arvoisat edustajat, edustatte koko Suomen järjestynyttä työväkeä. Me sitävastoin edustamme vain Helsingin raittiusväkeä, jonka tähden emme voi koko maan raittiusväen puolesta ryhtyä mihinkään sitoumukseen. Uskomme kuitenkin, että enemmistö raittiusväkeä maaseuduillakin on meidän kanssamme samaa mieltä. Ikävä sanoa, että poikkeuksiakin kyllä löytyy.

Saatuamme kuulla teidän mielipiteenne asiassa, rupeamme vasta yksityiskohtaisiin valmistaviin toimiin.

Mikään vaalilakko ei ainakaan Helsingin raittiusväelle voi tulla kysymykseen, sillä sitä sitoo 21 päivänä t. k. tehty päätös.

Teidän äänenkannattajassanne epäiltiin, että raittiusväki olisi liitossa vanhojen suomimielisten kanssa. Asia ei kuitenkaan ole niin. Emme ole vielä ajatelleet mitään puoluetta, ja päätöksemme mukaan tulemme antamaan kannatuksemme sille puolueelle, joka meidän aatettamme enin auttaa eteenpäin. Toisin sanoen: joka ottaa ohjelmaansa kunnallisen kieltolain ja yleisen äänioikeuden. Mielestämme yleinen äänioikeus etusijalle, ennen mainitsemiemme näkökantojen perustuksella.

Me emme ole tulleet tänne kumartamaan. Suorluontoisina suomalaisina ette tekään sitä halveksimatta kuuntelisi. Olemme tulleet tänne siitä syystä, että täällä meitä ymmärretään paremmin kuin muualla. Olemmehan me yhteiskunnan vähäväkisiä, niinkuin tekin. Meillä ei ole kummallakaan puolella mitään erityisiä luokkasetuja valvottavina. Kansan syvien rivien onni ja tulevaisuus on yhteisenä päämääränämme (hyväksymistä).

Raittiusseurojen lähetystön esittämän asian käsittely jätettiin tuonemmaksi.

Ryhdyttiin sitte valitsemaan jäseniä *johtavaan komiteaan*. Ehdotettiin siihen Jokinen, Salminen, Mäkelin, Hälleberg, Ahmala, Holopainen, Lillnix, Heitto, Suomi, Cederqvist, Uotinen, Mimmi Kanervo ja Pettersson. Kun joku vaati lippuäänestystä, ryhdyttiin siihen ja tulivat komiteaan valituiksi *J. H. Jokinen* 78 ääntä, *J. A. Salminen* 73, *J. P. Holopainen* 69, *M. Hälleberg* 67, *Y. Mäkelin* 65, *M. Uotinen* 57, *K. Ahmala* 53, *J. E. Lillnix* 46, *Mimmi Kanervo* 44 ja *J. Heitto* 42. Sitäpaitsi selitettiin kokouksen puheenjohtajat ja sihteeri itseoikeuteiksi jäseniksi komiteaan.

Kun vaalin tulos oli julkaistu, pyysi puhevuoroa *Y. Mäkelin*, vaatien, ennenkuin hän voi Tampereen työväenyhdistyksen edustajana ottaa osaa kokoukseen,

kokousta lausumaan mielipiteensä sen johdosta, että »Työmies" oli leimannut Tampereen työväenyhdistyksen asettaman lähetystön käynnin kenraalikuvernöörin luona kumarrusmatkaksi. Tampereen työväenyhdistys oli vaatinut puoluehallintoa ratkaisemaan asiaa, mutta oli puoluehallinto lykännyt sen puoluekokoukselle, kun ei puoluehallinto kokonaisuudessaan ollut enään kokoontunut ennen kokousta.

Asia lykättiin johtavaan komiteaan.

Sen jälkeen alusti *E. Salin* kysymyksen puolueen suhteesta valtiopäiviin seuraavasti:

Kysymys puolueemme suhteesta valtiopäiviin on herättänyt enemmän erimielisyyttä kun mikään muu asia tähän asti puolueessamme. Sitä todistaa kuitenkin ne hämmästyttävän paljon toisistaan eroavat käsitteet, joihin viime viikkoina olemme sanomalehtien ja keskustelujen kautta tutustuneet. Tuo johtunee osaksi maamme valtiollisesta situatsionista, osaksi toisten puolueiden hyvin ymmärrettävistä motiiveista sotkea kortit käsistämme, osaksi ehkä muutamien täysin harkintakykyisten puolueoverien vääriin tekiöihin perustuvista laskelmista, mutta enin ja ennen kaikkea siitä, ettei ole omistettu tälle tuiki tärkeälle kysymykselle aikaisemmin riittävästi huomaavaisuutta. Nyt mielen kiihtyneinä ollessa tuskin uskaltaa toivoa yksimielisyyden saavuttamista varsinkin kun se puoli kysymyksestä, joka muodostaa asian ytimen on siinä mielipiteitten vaihdossa, joka tähän asti on tapahtunut, melkein tykkänään sivuutettu. Ne syyt, joihin se perustuu käynee suunnilleen selväksi seuraavasta.

Asiallisen vastauksen etsintä kysymykselle: Mikä on Sosiaalidemokraattisen puolueon suhde valtiopäiviin? edellyttää tiedettäväksi ei ainoastaan mitä on ja mihin

pyrkii sanottu puolue mutta myös mitä ovat valtiopäivät Suomessa, sekä miksi ovat ne juuri sellaiset, ja vihdoin minkälaiset niiden pitäisi olla. Epätietoisille puolueestamme (jos sellaisia uskaltaa täällä ajatella löytyvän) suosittelen Forssan puoluekokouksen äänioikeus-julistusta sekä sen ohessa Dresdenin ja Amsterdamin kokouksien keskusteluja päätöksineen menettelytavasta. Niille, jotka omistavat valtiopäiville tässä maassa nimityksensä mukaisen merkityksen täytyy aluksi huomauttaa valtioneuvos Danielsonin lausunnosta pappissäädyn istunnossa 20 p. Helmik. 1894 erästä meille varsin tärkeätä kohtaa. Se kuuluu: „On väitetty, että tämä eduskunta ei ole Suomen kansan eduskunta. Eikä tämä väite ilmesty yksistään sanomalehtikirjoituksissa. Muuan tiedemies suuressa naapurimaassamme on äskettäin laajassa teoksessa julistanut Venäjän kansalle, että Suomen valtiosäädyt eivät juriidisesti edusta Suomon kansaa eivätkä faktillisesti kykene tätä kansaa edustamaan. Suomessa on muka olemassa keskiaikainen säätylaitos, joka edustaa ainoastaan etuoikeutettuja säätyjä, joiden säätyjen alapuolella kansan suuri enemmistö viruu oikeuksia vailla, välinpitämättömänä perustuslaeista ja kaikesta, mitä valtiopäivillä tapahtuu ja tehdään." Väärinkäsityksen välttämiseksi on tähän lisättävä, ettei hra Danielson ainakaan vielä silloin hyväksynyt tuota venäläisen tiedemiehen väitettä, sillä hän jatkaa: „Nämä tällaiset väitteet sisältävät äärettömän vääristelyn."

Mutta onko tosiaankin väärä se väite, että Suomessa on keskiaikainen säätylaitos, joka edustaa ainoastaan etuoikeutettuja säätyjä, joiden alapuolella kansan suuri enemmistö viruu oikeuksia vailla? Jos ei, niin onko Sosiaalidemokraattisen puolueen, jonka ohjelmassa on ensimmäisenä vaatimuksena yleinen, yhtäläinen äänioikeus

kaikille 21 vuoden ikäisille Suomen kansalaisille ja yksikamari järjestelmä, tuettava tuota säätylaitosta tahi ei? Näihin kysymyksiin annetut vastaukset määräävät puolueemme suhteen valtiopäiviin.

Jo mainittu Forssan julistus alkaa lausunnolla: »Sosialidemokraattinen puolue Suomessa ei voi tunnustaa Suomen valtiosäätyjä koko kansaa edustavaksi laitokseksi niin kauan kuin valtiollinen edustus oikeus perustuen syntyperään, pariin hyvätuloiseen ammattiin, aineelliseen varallisuuteen ja kansalta riistettyihin maapalasiin antaa valtiollisen vallan muutamille harvoille, jättämällä kansan valtavan enemmistön kokonaan sitä vaille." Tuosahan ilmenee aivan sama ajatus, vaikka hiukan muutetuilla sanoilla, kun edellä kerrotussa Venäläisen tiedemiehen lausunnossa säädyistämme. Tähän tullaan vastaamaan entistä intohimoisemmin: Kenpä kieltäisikään sitä, sillä juuri tuon yhdenmukaisuudensa vuoksi ne kumpikin jäytävät meidän kansallisen olemuksemme juuria. Mutta me sanokaamme, riippuuko sitten tosiaan meidän kansallinen olemuksemme tuosta huippuunsa kehitetystä neljän säädyn edustuslaitoksesta, jonka tapaitakaan ei missään muualla maailmassa enään nykyään ole eikä noin eheässä muodossa, jonka voimassa oleva Valtiopäiväjärjestys sille antoi, missään milloinkaan ole ollut. Ja sittenkään sille ei ole edes kotimainen hallitus vastuunalainen. Jos tämän kansan olemassa olo ei perustu muuhun, kuin rusthollarien intressiin, suurimmaksi osaksi velaksi saatuihin kultakolikoihin, helvetin pelkoon ja aatelisvaakunoihin, niin on se jo aikoja sitten kuolemaan tuomittu. Eikö kansojen elämä ole muualla elpynyt ja edistynyt sen jälestä kuin feodaaliherrat ja kirkkoruhtinaat ovat satulasta suistettu? Eikö pyrkimys kaikkialla käy siihen suuntaan, että kansakunta ko-

konaisuudessaan eikä vaan muutamat harvat anastajista saisi neuvotella ja päättää kansan yhteisistä asioista¹? Uskon näihin vastattavan myöntävästi. Miksi meillä siten pitäisi olla toisin? Kuinka kauvan meillä ajotaan säilyttää aateliston ja papiston säätyetuoikeudet? Ja vielä? Kenen vaatimuksesta luullaan säätyjen privilegiot poistettavan ellei etuoikeudettomain?

Tässä kohden voidaan vedota historiaan huomauttaen Ranskan kolmannen säädyn menettelyä 1789, joka Toukokuun 5 p:stä Kesäkuun 17 p. itsepintaisesti piti kiinni vaatimuksestaan: että kaikki säädyn keskustelisivat yhdessä ja että äänestettäisiin miesluvun mukaan. Ja kun ei keskustelut eikä sovitusehdotukset johtaneet mihinkään tulokseen kolmas sääty vihdoinkin viime mainittuna päivänä niihin kyllästyi ja julisti itsensä Srey'essin ehdotuksesta kansalliskokoukseksi s. o. koko Ranskan kansan edustajaksi. Tämän johdosta saattaisi joku ajatella, että voisihan esim. meidän porvarissääty joskus menettellä samaan tapaan, jahka vaan saamme työnnettyksi sinne toisten taskuissa muutaman sosiaalidemokraatin, joiden avulla muka siirretään raja-aitoja hiukan ulommaksi nykyistään, että yhä useampi pääsee puoluelaisistamme vaikuttamaan säädyn mielipiteeseen. Kuka voi estää herkkäuskoisia hurskaista toiveista, toista on niiden toteuttamisen kanssa.

On ensiksikin huomattava, ettei Ranskan säätylaitos ollut läheskään niin lujaan juurrutettu eikä niin tarkoin suojeltu yllätyksiltä kuin meidän. Ranskan kolmas sääty sai valita myös aatelisia ja pappeja edustajoihinsa, joten siihen kertyi kaikista säädystä uudistuksia haluava aines. Sitäpaitsi oli kolmannen säädyn jäsenluku enemmän kuin puolet 559 kaikkien säätyjen yhteisestä jäsenluvusta — 1,100 —.

Toiseksi ei Ranskan säätylaitoksen kukistaminen ollut yksinomaan kolmannen säädyn ansio. Sen täytyi tehdä, mitä välttämättömyys, mitä kansa vaati. On muistettava, että vaalien aikana oli vallankumouksen enteitä näkyvissä koko maassa. Vuonna 1788 oli ankara kato sekä harvinaisen kylmä talvi pakoittanut Pariisiin keraantymään äärettömän paljon irtainta väestöä, jotka työtöminä ja kodittomina vaativat muutoksia oloissa kumouksen uhallä. Se oli joukkoa josta Marx sanoo: ei olevan muuta menetettävää kommunistisessa kumouksessa kuin kahleensa, mutta mahdollisuus on mailman voittoa. Tällaisille joukoille kansanpuhujat selittelivät toreilla, kaduilla ja kahviloissa oppia yhdenvertaisuudesta, vapaudesta ja kansan oikeuksista niin saaden nuo suuret väkijoukot yhä levottomammiksi. Neljän ensimmäisen kuuauuden aikana v. 1789 jolloin säädyt kokoontuivat Toukok. 5 p. lasketaan Ranskassa olleen 300 meteliä. Maa-seuduilla talonpojat jo ryöstelivät herrojensa linnoja. Hallitus ei kyennyt niitä ehkäisemään kuin sotaväkeenkään, jota toisinaan käytettiin niitä tukahduttamaan, ei aina voitu luottaa. Lentokirjasia levitettiin kansalle suunnattomat määrät. Vuoden 1788 loppupuolella näitä lasketaan ilmestyneen yli 2,500 kappaletta. Niillä muokattiin yleistä mielipidettä maassa. Säätykokoukseen tullessaan edusmiehet entisajan tavan mukaan toivat anomuksia, joissa yleinen mielipide ilmeni. Osittaisia muutoksia hallituksessa lausuvat kyllä tahtovansa aatelisto ja papistokin, mutta he tahtoivat pysyttää vanhan säätylaitoksen. Kolmannen säädyn anomuksissa sitä vastoin pyydetään kaikki tasotettavaksi. Sen anomuksissa oli koko vallankumouksen ohjelma julki lausuttuna.

Sellaisissa oloissa kukistui Ranskan säätylaitos ikuisiksi ajoiksi. Se tapahtui yleisen mielipiteen painosta,

kansan vaatimuksesta. Sitä ei tahdottu pönkittää, tukea, parantaa ja paikata, vaan se vaadittiin kerrassaan pois. Ja niin kävi.

Eanskan säätylaitoksen loppu ja sitä seurannut n. s. suuri vallankumous vaikutti säätylaitoksen kukistamiseen kaikkialla muualla paitsi Ruotsissa ja Suomessa joiden yhteinen säätylaitos saman vuoden alkupuolella — jo ennen Ranskan säätyjen kokoontumista — menetti lainsäätämisvaltaansa sikäli, ettei säädyillä ollut oikeutta ottaa käsiteltäviksi muita asioita kuin mitä kuningas esittää, eikä päättää verotusoikeudesta. Näin tapahtui Ruotsin valtiopäivillä 1789 Suomen aatelittomien säätyjen edustajain, talonpoikain, porvarien, ja pappien myötävai-
kutuksella.

Suomalaisten adressi-intoa ja ylhäisissä käynnin halua todistaa eräs 1789 vuoden valtiopäivien aikana 2 p. Maaliskuuta Kuningas Kustaa Kolmannelle jätetty addressi. Siinä Suomen talonpojat 22 luvultaan imartele-
vat kuningasta vakuuttaen „ kaikkein rajattominta alamaisuutta, uskollisuutta ja kuuliaisuutta kuningasta kohtaan." He sanoivat vihaavansa ja pelkäävänsä sitä enemmän kaikkea ulkopuolista ja sisällistä iestä ja valtaa kun he tuntevat itsensä onnellisiksi ainoastaan Kustaa III:n lempeyttä, viisautta ja armoa säteilevän kruunun alaisina. Pelkäsivät lapsensa kiroavan heidän tomunsa, jos he toisin ajattelisivat. Kuolemaan saakka he. lupasivat puolustaa kuningasta ja valtakuntaa. Merkillisintä ja samalla aito suomalaista tässä historiallisessa jutussa on se, että tämä tapahtui muutama päivä myöhempään kuin kuningas ensin vangituttaa toistakymmentä vastustuspuolueen johtajaa ja pakoittaa säädyt allekirjoittamaan yhdistys- ja vakuutuskirjan, (21 p. Helmik. 1789) jolla säätyjen valtaa supistettiin. Sama matelevai-

suuden henki ilmeni papistossa, joiden johtava mies oli TuruD piispa Jaakko Oadolin. Myös porvaristo, niiden etunenässä Oulun pormestari Gr. J. Fagerström riensi ilmituomaan kuningasmielisyytensä.

Tuon liehakoivan peräytymisen ymmärtämiseksi sanottakoon, että Kuningas jo valtiopäivien avajaispuheessaan erityisesti kosi Suomalaisia puolellessaan kiitellen heitä uskollisuuden ja alttiuden todisteista lisäten, ettei kansaa millään tavoin saanut sekoittaa niihin muuttamiin uskottomiin, viekoteltuihin ja rikollisiin (tarkoittoa Anjalanliiton jäseniä, joista osa jo oli jätetty lain ankaruuden huomaan, osa paennut sen rangaistusta). Vielä enemmän liene aatelittomia säätyjä houkuttellut kuninkaallisille kumarrusmatkoille se, kun kuningas 17 p. Helmikuuta kutsui kaikki säädyt yhteisistuntoon valtaistuini salissa ja piti siellä aatelistolle puheen, josta kauttaaltaan henki mitä tulisin kiukku. Hän moitti tätä säätyä sen johdosta että se oli vastustellut kuninkaan aikeita veroitus-asiassa ja kehoitti sitä vihdoin pyytämään maa-marsalkalta anteeksi esiintymistään. Kun vastaväitteitä tätä vastaan tehtiin, käski hän säädyn poistua ja jatkoi kokousta aatelittomien säätyjen kanssa tarjoten heille privilegioita ja etuja, joista säädyt kiittelivät kuningasta. Nuo erikoisoikeudet luetellaan Yhdistys- ja Vakuutus-kirjan lopussa. Enin hyötyi talonpoikaissääty tuosta kuninkaallisesta kumouksesta, sillä se sai palkkioksi osottamastaan uskollisuudesta 4 p. Huhtikuuta anne.tun vakuutuksen, joka määräsi, että vero tilalliset aina loukkaamatta pysytettäisiin tilojensa omistus- ja käyttö-oikeudessa ja näiden tilojen vahvistetut verot ja maksut ainaisiksi pidettäisiin muuttumattomina. Hallitus niinmuodoin luovutti tilojen omistajille ansiottoman arvonnousun tulokset erikoisoikeudeksi. Perintölunastus-asetus

21 p. Helmikuuta 1789 antoi kruunun talonpojille takaisin sen oikeuden lunastaa tilansa verolle, joka heillä vuodesta 1723 oli ollut, mutta v. 1773 lakkautettu. Ei näin ollut ihme jos ne, jotka edelleen nauttivat Yhdistys- ja Vakuuskirjan vakuuttamia etuja, pitivät sitä pyhänä. Ei ihme jos he puolustavat viimeisiin asti säätylaitosta, jonka avulla he ovat itsellensä etuja saavuttaneet ja ehkä vieläkin toivovat saavuttavansa, vaikka tuo laitos onkin vaan vallan varjo ja vaikka etujen tavoittelemisen sen avulla edellyttäisi mitä nöyryytyksiä tahansa. Pääasia on se, että sen avulla voivat etuoikeudet hyötyä ja vierittää yhteiskunnallista taakkaa etuoikeudettomain kannettavaksi.

Nyt vielä, toista vuosisataa myöhempään kun säätylaitos Euroopassa menetti merkityksensä ja Ruotsistakin on ollut poistettuna nelisenkymmentä vuotta v. 1866, ajetaan meillä Suomessa vaan vahvistaa säätylaitosta. Kummallisinta se, että osa meidän punaisiksi tunnetuista sosiaalidemokraateista, niiden joukossa itse puoluepaavi, pyrkivät vastoin puolueen tahtoa antamaan tuolle yleisinhimillistä oikeuden tunnetta loukkaavalle ja sosiaalidemokraattista ohjelmaa vastustavalle teolle pyhityksensä.

Muuna kun säätylaitoksen vahvistamisena ei voi pitää aijetta laajentaa vaalioikeutta aatelittomissa säädyissä Senaatin ehdotuksen mukaan, jota ehdotusta valtapuolueet pienillä muutoksilla tuntuvat olevan myöntäväiset kannattamaan. Vai luullaanko toden totta päästyksi jonkun askeleen eteenpäin kaikkien kansalaisten yhtäläistä itsehallintoa kohti, jos tuon suuntainen esitys laiksi tulisi? Säätyoikeuksista kiinni pitävät uskottelevat kyllä niin käyvän. Mutta se on eksytystä! Tuo esitys on ovelasti valmistettu syötti, johon lyhytnäköiset ja herkkäluuloiset, ainoastaan nykyhetken situatsionia silmällä

pitävät puoluelaisemmekin on houkuteltu tarrautumaan hatevasti kiinni. Ohjelmalle, puolueperiaatteille ja päätöksille uskolliset puoluetoverit! Minä kehoitan teitä säälimään kadotettuja lampaitamme. Yrittäkäämme pelastaa heistä niin monta kuin mahdollista, ettemme antaisi vihollistemme nauttia herkullisia hetkiä meidän puoleemme kustannuksella. Lukekaa peräytyville Forssan julistuksen 5—6—7 ja 8 momentti ja kysykää heiltä: onko tunnustuksen antaminen kohta kokoontuville säädyille työskentelyä „siihen suuntaan, että syntyperän, ammatin, rahan ja maa-alueitten perusteella yksilöille annettu valta tulisi mitä pikemmin poistetuksi ja kaikkien kansalaisten yhtäläinen itsehallinto-oikeus sijaan asetetuksi?" Kysykää: Luulevatko he paikkaamalla ja parsimalla tuota ijänikuista säätylaitosta muuttuvan sen yksikamariseksi eduslaitokseksi! Ja vielä. Höllentyvätkö kansaan juurrutetut käsitteet luokkaetuoikeuksien loukkamattomuudesta ja pyhydestä sekä onko se kansan kiihottamista yhä voimakkaampaan luokkataisteluun, kun uskotellaan hallitsevien luokkien olevan taipuvaisia myöntytyksiin, jos hylkäämme kieltoperäisen menettelytavan ja alamme odottaa armopaloja niiltä, joiden olemassaolo riippuu nylkemisestä ja heikompien oikeuksien sortamisesta? Jos he näihin vastaavat myöntävästi, niin käskekäämme heitä kiireimmiten lähtemään muille markkinoille, sillä sosiaalidemokraattinen puolue on päättänyt olla missään tapauksessa tinkimättä vakaumuksestaan.

Olettaen tämän kokouksen osanottajain olevan selvillä äänioikeus oloistamme, koskettelen tässä vaan niitä syitä, jotka meitä velvoittavat vastustamaan säätylaitosta sen ehdotetulla tavalla laajennetussakin muodossa. Pääasiallisimmat näistä ovat:

1) suhteettomuus edustajien ja edustettavien välillä eri säädyissä;

2) eri säädyjen edustajien luku toisiinsa verratuna.

Seuraavat numerot puhuvat eittämättä puolestamme:

Maamme väkiluku v. 1901 oli kaikkiaan 2,744,952.

Siitä asui maalla 2,395,793 ja kaupungeissa 349,159. Tuomiokuntia on Suomessa 62. Valtiopäiväjärjestyksen 13 § mukaan valitaan talonpoikaissäätyn yksi edustaja kustakin tuomiokunnasta, siis 62 edusmiestä puhuu ja äänes-tää tässä säädyssä tuon liki 2 ja $\frac{1}{2}$ miljoonaan nousevan väestön puolesta.

„Porvarissäätynä ovat Suomen kaupunkien edusmiehet sillä tapaa: että jokaisen kaupungin puolesta valitaan yksi valtiopäivämies, mutta jos väkiluku henkikirjan mukaan nousee kuuteen tuhanteen henkeen, valitaan kaksi ja siitä päälle yksi kultakin täydeltä kuudentuhannen hengen luvulta; kuitenkin saakoon kaupunki, jossa on vähemmän kuin tuhat viisisataa asukasta, joko panna erinäisen edusmiehen puolestansa taikka suostua yhteisestä valtiopäivämiehestä jonkun toisen kaupungin kanssa, joka sen mukaan kuin tässä on sanottu, saattaa valtiopäiville lähettää vaan yhden edusmiehen." V. J. 12 §. Tämän mukaan tulee kaupunkilaisväestöä, tuota 249,159 henkeä edustamaan liki 80 edusmiestä.

Pappissäädystä ei ole käytettävänäni myöhempiä numeroita kun vuodelta 1890. Silloin kuului siihen kaikkiaan 6,867 henkeä. Sen edustus-oikeudesta säädetään, että arkkipiispa ja piispat ovat itseoikeutettuja sekä vähintään seuraava määrä vakinaisessa virassa olevain pappismiesten valitsemia edusmiehiä nimittäin Turun hiippakunnan puolesta 12, Porvoon 10 ja Kuopion 6. Yliopiston opettajat saavat valita yhden tahi kaksi ja alkeisoppilaitosten opettajat yhden tahi kaksi kunkin hiip-

pakunnan puolesta. Niin muodoin on pappissääty, nuo 6,867 henkeä, velvoitettu lähettämään vähintään 37 edustajaa ja oikeutettu valitsemaan vallan rajattoman määrän.

Aatelissäätyyn kuului viimeksi mainittuna vuonna 2,978 henkeä. Tässä säädyssä on jokainen suku oikeutettu edustamaan itseänsä. Sukuja on tietääkseni nykyään kahdensadan neljänkymmenen vaiheille. Tuota kolmeentuhanteen henkilöön nousevaa aatelisjoukkuetta saa siis edustaa parisataa miestä. Aatelis- ja Pappissääty, joiden yhteinen henkilöluku nousee ainoastaan kymmeentuhanteen, voi lähettää, jos tahtovat, vaikkapa kolmimensataa edusmiestä säätyihinsä sen sijaan kuin Talonpoikais- ja Porvarissääty, jotka edustavat yli 2 miljoonaa 700 tuhatta kansalaista, voivat valita ainoastaan 140 edustajaa yhteensä. Eikö näin ollen Valtiopäiväjärjestyksen 1 § sanat: Suomen valtiosäädyt edustavat Suomen kansaa ole katkerata ivaa? Eikö näin ollen ole velvollisuutemme saada tuo laitos kukistumaan mahdollisimman pian?

Se väite, että kehitys käy asteettain ja että kehittämällä säätylaitostamme kansanvaltaisempaan suuntaan, jota muka nyt puheena oleva äänestysoikeuden laajentaminen aatelittomiin säätyihin tarkoittaa, saataisiin syyt tyytymättömyyteen tässä suhteessa poistetuksi, ei pidä paikkaansa. Vielä vähemmän se, että tuon laajennuksen avulla saataisiin joskus säätylaitos poistetuksi. Päin vastoin pitkitetään sen jo ilmankin liiaksi pitkää ikää sillä, että ulotetaan vaalioikeutta talonpoikaissäätyyn muillekin kuin manttaalimiehille, kuitenkin määräämällä joko 5 tahi vaikkapa vaan 300 markan sensus. Sillä saadaan tosin osa näennäisesti tyydytetyksi, mutta mikään edistysaskel todellista kansan edustusta kohti se ei ole eikä

sitä sillä edes tarkoitetaan. Porvarissäädössä taas ei ole vaalimiesten, vielä vähemmin valittujen luvun lisäämisestä ollut puhuttakaan, vaan ainoastaan ääniasteikon poistamisesta ja nykyisen sensuksen korottamisesta toisin paikoin, joka tulisi valitsiain lukua vielä entisestään supistamaan. Kerrassaan käsittämätöntä on tosiaan ainakin minun harkintakyvylleni se, kuinka voitaisiin sosiaalidemokraattista puoluetta näin ollen velvoittaa tavalla tai toisella antamaan kannatuksensa tuolle katalalle kansan nenästäväto yritykselle.

Meitä houkutellaan siihen nykyhetken uhalla. Sanotaan, ettemme käsitä tiluatsionin tärkeyttä. Mitä sillä tarkoitetaan, sen me toki käsitämme liiankin hyvin. Mutta me emme saa jättää tilaisuutta käyttämättä. Meidän täytyy vaatia köyhälistölle oikeuksia juuri silloin, kun vastustajammekin ovat pakoitettuja myöntämään edes sen verran, että me olemme periaatteessa kyllä oikeassa, vaikka ei muka nyt ole aika toteuttaa niitä käytännössä. Tuo laulu: ei nyt, mutta vastaisuudessa, on siksi vanha, että se jo kyllästyttää meitä ja siksi me vaadimme juuri nyt.

On sanottu ja tullaan vastedes sanomaan, ettei meillä ole vastuunalaisuuden tunnetta, kun asetamme luokkaedut isänmaan yhteisiä etuja korkeammalle. Siihen vastaamme: Osottakaa kerrankin luopuvalle luokkaetu-oikeuksistanne. Se on ainoa keino, jolla voitte riistää meiltä aseet. Kunnes niin on tapahtunut, kunnes säätyjä luokka-etuoikeudet ovat poistetut, ei meillä ole eikä saa olla muuta vastuunalaisuuden tunnetta kun se, että vaadimme köyhälistölle oikeuksia käyttäen siinä tarkoituksessa kaikkia tarkoituksen mukaisia ja kansan luonnollista oikeudentunnetta vastaavia keinoja.

Forssan kokouksessa päätettiin:

„ Sosiaalidemokraattinen puolue Suomessa tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkaetuja ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtien himmentämistä sekä työntekijäin käyttämistä porvarillisten puolueiden hyväksi, joiden kanssa puolue voi yhtyä yhteistoimintaan ainoastaan silloin, kun se voi tapahtua puolueohjelmaa sivuuttamatta."

Tämän perusteella ehdoitan kokoukselle:

että sosiaalidemokraattinen puolue Suomessa lausuu edustajiansa kautta edelleen kannattavansa Forssan puoluekokouksen antamaa äänioikeusjulistusta kokonaisuudessaan ja herätettyä kysymyksen: puolueen suhteesta valtiopäiviin, joihin osanotto, tapahtuisipa se missä muodossa tahansa, olisi vaan poistettavan säätylaitoksen tukemista, kieltää kokous jyrkästi puoluetta tavalla tai toisella ryhtymästä minkäänlaisiin vaalipuuhiin.

Jos tästä huolimatta toiset puolueet valitsisivat joiain puoluelaisistamme valtiopäiville, niin pidettäköön heitä kuten ovatkin porvariston eikä sosiaalidemokraattisen puolueen edustajina, sillä he ovat, joko sitä tahtovat tahi ei, porvarillisten välikappaleina todellisen kansanedustuksen, yksikamarijärjestelmän vastustamistyössä. (Innokasta hyväksymistä).

Alustuksen ponnet jaettiin painettuina kokoukselle.

Toinen samalle kysymykselle valittu alustaja

J. P. Holopainen yhtyi pääasiassa edelliseen alustajaan, esittäen kokoukselle seuraavan ponnen:

Kun Hänen Majesteettinsa Suomen Suuriruhtinas on kutsunut maamme säädyt: aateliston, porvarit, suurliikkeenomistajat, papit sekä manttaaliin pantua maata omistavat kansalaiset talonpojat tulevan Joulukuun 6 p. alkaville valtiopäiville, päättämään tehtävistä muutoksista

maamme lakeihin sekä laatimaan mahdollisesti uusia lakisäädöksiä, unohtaen tehtävän osallisuuteen kutsua maan lukuisamman kansan osan, työväen, jotka siitä huolimatta tulevat velvoitettavaksi alamaisuudessa noudattamaan näilläkin, kuten edellisilläkin valtiopäivillä tehtyjä säädöksiä; on työväki tämän johdosta kautta maan lähettämänsä edustajain kautta kokoontunut lausumaan:

1) Työtä tekevään kansalaisten syrjäyttäminen osanotosta tuleviin valtiopäiviin pahoittaa työväen eroittautumaan näitten valtiopäivien työn omaamisesta.

2) Suomen työtä tekevät hansalaiset tahtovat vakavasti oikeuttansa päästä osalliseksi hansaamme hoshevien lakien laadintaan, ei viidentenä työläissäätynä, vaan yhteisessä kaikkien Suomen kansalaisten asettamassa yhdessä lainlaatijahunnassa.

Tähän loppui aamupäivän kokous.

Iltapäivän hohous Syysk. 26 p:nä

alkoi k:lo 4, puheenjohtajana *E. Perttilä* Helsingistä.

Kokoukselle ilmoitettiin, että johtava komitea oli hyväksynyt keskustelukysymyksiksi seuraavat asiat:

- 1. Työväestön suhde valtiopäiviin.*
- 2. Puolueen menettelytapa.*
- 3. Puoluehallinnon toimeenp. valiokunnan lisäjäsenten vaali.*
- 4. Leipurikysymys.*
- 5. Tulevan puoluekokouksen aika.*
- 6. Tampereen työväenyhdistyksen ja „Työmies“-lehden riita.*

7. *Mihin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä, että yhdistyksille saataisiin turvaksi niiden sääntöjen myöntämä toimintavapaus?*

Viipurin paikallinen ammattijärjestö oli ehdottanut kokouksen keskusteltavaksi, „miten saataisiin urakoitsijat ja työnantajat pakotetuksi vähintään kahden viikon työpalikan takaukseen edellepäin (vararahastoon) turvaksi vararikkojen y. m. s. tapahtumain varalta, joista työntekijöille koituu vahinkoa." Johtava komitea ehdotti, että kysymys saisi raueta viittauksella Forssan kokouksen päätökseen samasta asiasta.

Näitä kysymyksiä käsittelemään oli johtava komitea asettanut seuraavat valiokunnat:

Valtiopäivävaliokunta, käsittelee 1:sen kysymyksen, jäsenet *M. Hälleberg* (kokoonkutsuja), *M. Uotinen*, *P. Leppänen*, *M. Vuolukka*, *H. Lindroos*, *O. Vallenius* ja *A. Rissanen*.

Menettelytapaaaliokunta käsittelee 2:sen kysymyksen, jäsenet *Y. Mäkelin* (kokoonkutsuja) *E. Valpas*, *E. Salin*, *J. A. Salminen*, *J. Heitto* ja *J. K. Kari*.

Yleisten asiain valiokunta, käsittelee kysymykset 3—5 ja 7, jäsenenä *J. P. Holopainen* (kokoonkutsuja), *E. Perttilä*, *E. Haapalainen*, *K. F. Hellsten*, *E. Kumenius*, *Sandra Beinhaldsson* ja *O. Leino*.

Tampereen työväenyhdistyksen kirjelmän käsittely ehdotettiin jltapäivän kokoukseen.

Kokous hyväksyi johtavan komitean esitykset, joten ensin otettiin keskusteltavaksi Tampereen t. y:n ja »Työmiehen" riitakysymys.

Tampereen työväenyhdistyksen kirje kuului:

»Kokouksessaan t. k. 14 päivänä päätti yhdistys pyytää puoluehallinnon lausuntoa siitä, onko yhdistys menetellyt hyvin tai pahoin lähettäessään lähetystön

Kenraalikuvernöörin luo hänen Tampereella käydessään sekä onko lähetystön Kenraalikuvernöörille adressina antama puhe sitä laatua, että sen voi käsittää hallitusmiesten liehakoimiseksi, kuten „Työmies“-lehti on lukijoilleen uskotellut. Tässä tarkoituksessa seuraa mukana jäljennös puheesta.

Tampereen t. y:n puolesta

TyTco Varto.

Ensiksi sai puhevuoron

Y. Mäkelin: Tunnette kaikki kiertokirjeen, joka on jaettu tämän kokouksen jäsenille. Sen on allekirjoittanut joku „proletaarikomitea" ja se on niin törkeä, ettei sitä viitsi lukea. Siinä on leimattu minut nimenomaan katalaksi onnenonkijaksi (Lukee vaan! Ei lueta. Melua). Kyllä minä puolestani voin lukea sen, jos kokous tahtoo. - (Ei. Melua.) Helsinkiläisten taholta on sanottu, että se on jonkun yksityisen työ, johon ei järjestyneillä ole osaa. Minä puolestani uskon, että niin on. Mutta se on kirjoitettu aivan samaan henkeen, kuin Työmiehen kirjoitus tästä asiasta. Yhtäläisyys on silmäänpistävä. (Melua.)

Puhe, josta riita on johtunut, kuuluu näin; (huutoja: ei tarvitse lukea, tarvitsee). Minä luen sen kaikissa tapauksissa. Se on seuraava:

„Herra Kenraalikuvernööri!

Luottaen Teidän vakuutukseenne, että tulette kernaasti kuulemaan jokaista suoraan lausuttua mielipidettä, vieläpä siinäkin tapauksessa ett'ette voisikaan siihen yhtyä, on Tampereen sosiaalidemokraattinen työväestö lähettänyt meidät Teidän luoksenne lausumaan julki pienen osan niistä ajatuksista, joista Suomen kansaa ja varsinkin sen syvien rivien on viimeisten vuosien kuluessa täytynyt vaieta. Me siis pyydämme lausua muutaman sanan, ei

ruhtinaalle, vaan miehelle, jonka uskomme mieluummin kuulevan rehellisten kansalaisten suoraa puhetta kuin alhaisten onnenonkijain matalaa mairetta.

Me pyydämme saattaa Teidän tietoonne, että kansan pohjakerrokset, kansan henkisesti tervein osa, on syvästi katkeroitunut nykyisten tukalain olojen johdosta. Me olemme vapautta rakastavaa ja rehellistä väkeä, ja niin ollen me emme voi tottua siihen alhaiseen nuuskija-järjestelmään, joka viimeisten vuosien kuluessa — maamme ja kansamme häpeäksi — on pantu täällä käytäntöön. Tässä maassa, jossa ammoisista ajoista alkaen on pidetty pyhänä persoonallista vapautta, alkaa sanottu käsite olla nykyään aivan tuntematon. Poliisilaitos, jolla ennen tässä maassa oli verrattain vähäpätöinen tehtävä, on nykyään kaikki kaikessa, voiden ilman edesvastuun pelkoa sekaantua rauhallisten kansalaisten elämään, vieläpä määrätä heidän ajatuksensakin. Kun virastoissa, joiden tehtävänä pitäisi olla järjestyksen ylläpitäminen; on päässyt valtaan tällainen henki, on niiden käytyreiksi antautunut joukko rappiolle joutuneita olentoja, jotka kurjassa ansaitsemishimossaan tekevät rauhallisista kansalaisista aiheettomia ilmiantoja, saattaen täten matkaan sanomatonta sekasortoa. Yhdistyksiä, jotka toimivat laillisesti vahvitettujen sääntöjensä nojalla ja jotka tietääksemme eivät kertaakaan ole käyttäneet väärin niille annettuja oikeuksia, vaanitaan kuin pahimpia rikoksellisuu-denpesiä. Kokoontumisvapaus, jota tämä kansa ja varsinkin sen työtätekevä luokka on pitänyt kalliina ja pyhänä, on meiltä ilman mitään tiettävää syytä lähes kokonaan riistetty. Painovapaus on koko maassa uskomatoman ahtaalla, mutta siitä huolimatta on työväen harvalukuinen sanomalehdistö kovennetun sensuurin alaisena; meidän lehtiömme toimittamiseen voi sekaantua mikä

alempiarvoinen virkamies tahansa. Ja lisäksi on näille lehdille annettu mahtikäsky, jossa sanotaan, että jos ei niiden suunta muutu, tulevat ne ilman edelläkäypää varotusta lakkautettavaksi. Sanalla sanoen: kansan alemmilta kerroksilta on riistetty kaikki mahdollisuus ajatustensa julkilausumiseen. Me kysymme, herra kenraalikuvernööri, onko tämä oikeutta?

Kun julkinen mielipiteen ilmaisu on täten tehty kokonaan mahdottomaksi, on siitä ollut seurauksena, etteivät kansan pohjakerrosten ajatukset ja toiveet ole päässeet hallitsijan tietoon. Me emme ymmärrä, miksi täytyy olla näin, sillä pitäisihän hallitsijan, joka todella tahtoo huolehtia kansansa parhaasta, tuntea kansan ajatukset ja toiveet. Nykyään ei se ole mahdollista, sillä hallitsija ja kansa seisovat kokonaan erillään; näyttää tottapahtuvan siltä, kuin muutamien meille käsittämättömien syitten tähden tahdottaisiin hallitsija ja kansa pitää toisilleen vieraina.

Herra Kenraalikuvernööri!

Me emme voi enää sietää tätä luonnotonta puristusta; me emme voi enään hengittää sitä ilmaa, jonka kaikenlaiset onnenonkijat ovat liehakoimisellaan saastuttaneet ja sentähden pyydämme Teitä sitä puhdistamaan. Saattakaa hallitsijan tietoon Suomen työtätekevän luokan hartaimmat toiveet: sanokaa hänelle, että meidän henkinen ja aineellinen kehityksemme pysähtyy, jos ei meille suoda riittävästi vapautta; pyytäkää häneltä, että hän mitä pikemmin antaisi meille takaisin täydellisen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapauden. Saattakaa vielä hänen tietoonsa, että jos nämä vapaudet meille myönnetään, menevät tuhannet ja taasen tuhannet rehelliset kansalaiset takaukseen siitä, ettei takaisin saatua vapautta käytetä missään tapauksessa väärin. Va-

kuuttakaa hallitsijalle ettei hän, saatettuaan uudestaan voimaan ne oikeudet, joista tässä olemme maininneet, tule missään löytämään sen uskollisempia alamaisia kun Suomen työtätekevä kansaluokka on. Vapautta nauttiesaan tulisi kansa olemaan oma poliisinsa ja oma santarminsa; eikä silloin tarvitsisi mahtikäskyillä määrätä lippuja rakennusten harjoille eikä juhlakiliä akkunoihin, sillä kansa juhliisi käskemättäkin. Ja sanokaa vielä hänelle, niin katkerata kuin se onkin, että jos nykyisiä oloja yhäti jatketaan, jos kansalaisten ajatuksenvapautta yhä edelleen kahlehditaan, tulee meistä aikain kuluessa — pakostakin — itseemme sulkeutuneita olentoja, sensijaan kun nykyään olemme rehellisiä, avomielisiä kansalaisia. Ja tämän sanottuanne kysykää häneltä: kumpi on hallitsijalle suuremmaksi kunniaksi, itseensä sulkeutunut, pakollisessa alamaisuudessa oleva joukko, vaiko rehellinen, avomielinen ja hallitsijaansa todellisesti rakastava kansa? — Käsitukset tässä suhteessa saattavat eri tahoilla olla eriäviä, mutta se on kuitenkin jumalallinen totuus, että kansaa, joka omistaa viimeksimainitut ominaisuudet on helpompi hallita.

Herra Kenraalikuvernööri!

Me olemme tässä Teille esittäneet osan kansan alempain kerrosten sisimmistä ajatuksista. Luottaen Teidän ruhtinas-sanaanne, että mieluisasti kuuntelette suoraan puhetta, pyydämme me sulkea Teidän valistuneeseen harkintaanne ne hartaat toivomukset, mitkä tässä olemme lausuneet." (Hyvä! Ei hyvä! Melua.)

E. Valpas: Kuulin Mäkelinin lausuvan siihen tapaan, että kiertokirje olisi kotoisin samasta lähteestä, kuin Työmiehen kirjoitus. Oliko niin Mäkelin? (huutoja oli! ei ollut! melua.)

Y. Mäkelin: Ei ollut, tarkoitin sanoa, että siinä on sama ajatus, kuin Työmiehen kirjoituksessa. Kirjoittaja on saanut aiheen Työmiehen artikkelista. (Ei ollut niin! Oli! Melua.)

E. Valpas: Näillä kirjoituksilla ei ole minkäänlaista yhteyttä. Kiertokirjeessä muun muassa hyväksytään murha valtiollisena taistelukeinona, ja sitä ei kukaan järjestynyt hyväksy. Kun kirje levisi, niin sama henkilö, joka oli kirjoittanut työmiehen artikkelin, puuhasi kokouksen, jossa kirjettä paheksuttiin ja lausuttiin julki, ettei Helsingin työväenyhdistys ole missään tekemisessä sen kanssa. — Ehdotti asiaa lykättäväksi tuonnemmaksi, kunnes on saatu selvää kirjoittajasta. Helsingin raastuvanoikeuskin myöntää tällaisessa tapauksessa lykkäystä, (lykätään! ei! melua.)

Y. Mäkelin: Lykätään vain, jos Valpas peruuttaa syytöksensä, että olen lähetystössä ollessani ollut kumarusmatkalla kunniaa tai suosiota tavoittelemassa.

E. Valpas: En koskaan! (melua.)

Puheenjohtaja ilmoitti kokoukselle saapuneen, asiaa koskevan kirjeen. Se oli seuraava:

„ Koska viime päivinä on Helsingissä levitetty loukkaavia kirjoituksia toimittaja Yrjö Mäkelin'istä, ja koska tämä seikka on jo nyt vaikuttanut epäluottamusta ja halveksumista useampiin Helsingin edustajiin edustaja Mäkelin'in puolelta sen vuoksi, että hän luulee joidenkin Helsingin edustajien olevan syypäät moisten hävätystyskirjoitusten laatimiseen ja levittämiseen, niin pyydämme puoluekokousta valitsemaan sovintolautakunnan, jolle helsinkiläiset voisivat selittää kysymyksessä olevan asian. Tämän teemme sen vuoksi, että asia on vakavaa

laatua ja voi johtaa edustajat vääriin luuloihin, ellei asiasta selvyyttä saada.

Helsingissä 26 p:nä syysk. 1904.

<i>Otto Tiuppa</i>	<i>Augusti Rissanen</i>	<i>Joh. E. Kumenius</i>
<i>M. Hälleberg</i>	<i>O. Rantala</i>	<i>Paavo Leppänen</i>
<i>K. E. Koluta</i>	<i>P. Nykänen</i>	<i>Eva Järvinen</i>
<i>Kaarlo Luoto</i>	<i>Emil Perttilä</i>	<i>Mimmi Kanervo</i>
<i>E. Haapalainen</i>		<i>Sandra Reinholdsson"</i>

Y. Mäkelin: Tämä asia ei tarvitse sovintolautakuntaa, sillä minäkin jo äsken sanoin uskovani, ettei Helsingin järjestynyt työvästö ole syyllinen kysymyksenalaisiin kirjoituksiin, sanon vain, että Työmiehen artikkeli on ne aiheuttanut.

K. Luoto: On kerrassaan pois tolalta, että Mäkelin syyttää Työmiestä proletaarikomitean kirjoituksesta. Isku osuu aivan harhaan. Eihän kirjeessä solvata ainoastaan Mäkeliniä ja tamperelaisia, vaan koko työväestöä, kun kehoitetaan sitä nousemaan vallattomuuksiin. Mitä tulee Työmiehen artikkeliin, josta Mäkelin on loukkautunut, syntyi se, ennenkuin tiedettiin mitään puheen sisällöstä. Sen tarkoitus oli paheksua jo menoa sellaiseenaan. Se on jo kunnianosoitus, joka ei sovi. Vielä enemmän osoittautuu artikkeli oikeaan osanneeksi, kun kuultiin puheen sisältö. Siinä luvataan olla kuuliaisia alamaisia, jos palautetaan olot entiselleen, siis entiselle kurjalle kannalle, sillä kurjia ne silloinkin olivat.

F. E. Pettersson: Keskustelu on täällä tästä asiasta hyödytöntä. Siitä ei päästä mihinkään tuloksiin. Parasta tietysti olisi, että kumpikin riitapuoli valitsisi puolestaan jäseniä sovintolautakuntaan, joka sitten antaisi lausuntonsa kokoukselle.

P. Leppänen: Asia on siksi arkaluontoinen, että se ei oikeastaan sovi julkisesti keskusteltavaksi. Mutta ehkäpä ovatkin asian esilleottajat keksineet tämän keinon kokouksen lopettamiseksi, kun eivät muut keinot ole auttaneet. Jotta tämä tuuma saataisiin estetyksi, olisi koko kysymys jätettävä kokonaan pois kokouksen ohjelmasta, tai ainakin otettava esille aivan viimeisenä, jos se välttämättömästi tahdotaan saada kokouksessa esille. Näin voimme juonista huolimatta säilyttää kokouksen rauhallisen luonteen.

J. Heitto: Minunkin mielestäni tämä asia oli vaarallinen ottaa esille. Sentähden minä sitä vastustin valiokunnassa. Mutta kun se välttämättömästi näyttään tahdovan saada esille, niin en näe muuta keinoa, kuin täytynee meidän sitte ottaa se esille, vaikka se näyttääkin keksityn kokouksen hajottamiseksi.

Mitä itse asiaan tulee, niin en voi sosiaalidemokraattisen puolueen jäsenenä muuta kuin moittia sitä, vaikkapa itse lausunto olisi ollut minkäläinen tahaan. Mutta nyt on itse lausuntokin kovin moitittava. Siinä luvataan äärettömän paljon, mutta pyydetään äärettömän vähän. Tämä tehdään vielä lisäksi sosiaalidemokraattisen puolueen nimessä. Kun ylhäisissäkäyntejä ruvettiin pitämään, ajattelin, että tuo tauti on tarttuva. Mutta en olisi sitenkään uskonut, että se tempaisi mukaansa järjestyneen työväen parhaita miehiä, vaikka kyllähän sitä on aina kuultu, että tämä muoti tarttuu. Annettakoon asialle kuinka kauniita nimiä tahansa minä en voi pitää sitä muuna kuin kumarrusmatkana.

M. Vuolukka: Odottaisin kokouksessa laajemman katsantokannan vallitsevan, kuin Valppaan esilletuoman. Kysymys on nyt siitä, onko ykteiskuntamahtien laisinaan oltava yhdessä toistensa kanssa? Tähän on ohdot-

tomasti vastattava myöntävästi. Meidän on oltava valmiit esittämään vaatimuksiamme kaikkialla. Käynti ei siis sellaisenaan ole moitteenalainen, mutta siihen j'uuri on isketty. Mistä syystä? Samaahan työväki tekee käytännössä j'oka työpaikalla j'a j'oka päivä, j'a samasta asiastakin, nimittäin kokoontumisvapaudesta. Miksei sitten saisi samasta asiasta tehdä pyyntöä hallitukselle? Minun mielestäni oli tämä luonakäynti varsin paikallaan, eikä tuomittava, koska sellaisia tehdään, kuten jo sanoin, joka päivä. Puheen sisältöä olen miettinyt, olisiko siinä jotakin muutettavaa, mutta en ole siitä löytänyt mitään sellaista, paitsi että sitä ehkä voisi moittia liiallisesta jyrkkyydestä. (Naurua.)

Ehdotan kokoukselle seuraavan ponnen:

Yhteiskuntamahtien ja hallitusmahdin välisistä suhteista, n. k. lähetystökäynneistä y. m. s. lausuu sosiaalidemokraattinen puoluekokous: että sellaista voipi kyllä tapahtua ilman mitään puolueen pannajulistusta pelkäämättä, jos vain tämä läheneminen tapahtuu pääasioihinsa nähden sillä suoralla asiallisuudella, joka ei vähintäkään himmennä sosiaalidemokraattisen puolueohjelman periaatteellisia eikä käytännöllisiä vaatimuksia. (Hyvä! ei hyvä!)

A. *Tynkkynen*: Ihmettelen, että Vuolukalla on niin kovin mahtava isäntä. Ihmettelen myöskin, että Mäkelin lapselliset mielipiteet ovat saaneet kokouksen luopumaan tärkeistä asioista, joista tänne on tultu keskustelemaan. Ja Mäkelin pakottaa kokouksen uhkauksilla keskustelemaan tästä asiasta. Siitä huolimatta ehdotellen, että kokous jättäisi tämän asian aivan viimeksi ja keskustelisi siitä vasta sitte, jos aikaa riittää. (Hyvä!)

Puheenjohtaja: Kokous on päättänyt, että asiasta keskustellaan, joten siitä siis on keskusteltava.

M. Haataja: Minulla ei ole asiasta mitään sanomista. Se on aivan liian vähäarvoinen puoluekokoukselle. Se on saatu tänne yksityisten juonesta ja tahdotaan siten hajottaa puoluekokous.

J. E. Lillnix: Asia on kyllä itsessään aivan arvon ja mitätön, mutta täällä vallitseva kiihko osottaa, ettei sitä pidetä sellaisena, päinvastoin näkyy selvään, ettei siitä täällä voida maltillisesti keskustella. Kiihkon välttämiseksi olisi keskusteltava asiasta yleensä ja päätettävä vain siitä, voidaanko kysymyksenalaisia luonakäynnejä tehdä vasta. Silloin tulee itse riitakysymyksen samalla ratkaistuksi, tarvitsematta sekaantua persoonallisuuksiin.

E. Haapalainen: Minäkin paheksun, että asia on otettu esille, mutta kun siitä ei näyttö pääsevän, niin täytyy siitä keskustella. Keskustelussa on otettava huomioon kaksi puolta asiassa: itse menettelytapa ja kysymyksenalaisen kirjeen sisältö. Mitä itse menettelytapaan tulee, on luonnollista, että meilläkin tulee enemmän tai myöhemmin esille suhde hallitukseen. Puolueemme julistautui Forssassa sosiaalidemokraattiseksi puolueeksi, omistaen samat periaatteet, kuin liikkeellä on muissa, kansanvaltaisissa maissa. Saksassa ja Ranskassa, jotka ovat sen syntymäseutuja, ja josta meille on kaikki tullut, on myöskin esillä aivan sama taktiikkakysymys. Mutta sieltä en ole koskaan huomannut, että sosiaalidemokraatti olisi mennyt hallitsijan luokse esittämään vaatimuksiaan. Viime kesänä saivat Saksan sosiaalidemokraatit vaaleissa 3 miljoonaa ääntä, tullen siten voimaltaan toiseksi puolueeksi. Heillä olisi silloin ollut oikeus valita valtiopäivien varapuheenjohtaja. Mutta varapuheenjohtajan velvollisuuteen olisi kuulunut tehdä keisarikäynnejä. Asiasta tuli kiivaat kiistat. Päätök-

seksi tuli, että sosiaalidemokraatin ei sovi lähestyä kruunupäitä. Jos meillä ajetaan noudattaa kansainvälisen työväenliikkeen periaatteita, ei tämän liikkeen johtomiesten sovi lähennellä hallitusmiehiä. Sellainen on sosiaalidemokratian periaatteita vastaan.

Katsokaamme sitten kysymyksenalaisen kirjeen sisältöä. Menettelytavan vääräisyys voisi vähän hälventyä, jos kirjeen sisällöstä kävisi selville, että siinä puhuu sosiaalidemokraatti. Mutta sitä ei voi sanoa kysymyksenalaisesta kirjeestä. Siinä sanotaan: me toivomme, että entiset olot palautettaisiin takaisin. Toivooko sosiaalidemokraatti entisten kurjien olojen palauttamista? Sitte luvataan näiden olojen takaisinsaatu taata, että vapautta ei tulla missään tapauksessa käyttämään väärin, ja vakuutetaan, että kansa juhlii käskemättäkin, että ollaan uskollisia alamaisia, jos entiset olot annatte. Onko tämä sosiaalidemokraatin puhetta? (Mäkelin: on se! Huutoja: ei ole! melua.) Se on, jos mikään, kurjinta matelemista! Mäkelin tahtoo vetää puolueen siihen, missä me olimme ennen valtiollista kriisiämme. Mutta siihen me emme koskaan suostu!

Mutta Mäkelin ei olekkaan tehnyt käyntiään työväen, vaan porvariensa nimessä. Se näkyy siitä, että heti kun tuli tieto käynnistä, tästä Mäkelinin sankariudesta, lentelivät kukat, sinkoilivat nimikortit, mutta köyhälistö, varsinainen työväestö pysyi kaukana. Minä puolestani en ainakaan voi pitää Mäkeliniä puoluetoverina, jos hän edelleen katsoo sopivaksi jatkaa tällaista menettelyä. (Hyväksymistä.)

O. Tiippa: Mäkelin esitti asian kokoukselle, kuin olisi Työmiehen kirjoituksessa esitetty kanta yksinomaan Valppaan. Niin ei kuitenkaan ole laita. Asia oli tuhansille helsinkiläisille selvillä jo ennen kuin Yalpas kir-

joittikaan siitä. Menettelyä paheksuttiin yleisesti. Työmies lausui vain julki, mitä ajateltiin. Työmiehen kirjoitus ei suinkaan ollut mitenkään loukkaava, siinähan vain selitellään yleensä kansainvälistä menettelyä. Ja varmaa on, että jos kysymyksenalainen menettely joutuisi muiden maiden sosiaalidemokraattien arvosteltavaksi häpäisisivät he suomalaisia siitä, että he tuommoista tekevät, sitä enemmän, kun puheen vastaanottaja edustaa kaikkein korkeinta itsevaltaa. Mäkelin sanoo, että jos meille annetaan yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus, ei löydy uskollisempia alamaisia, kuin me. Miten Mäkelin on voinut mennä tähän sitoumukseen? Sosiaalidemokraattinen ajatuskanta jo estää tällaiset lupaukset, sillä sen pyyteet ovat korkeat. Se ei voi mennä sitoumuksiin, ellei sen koko päämäärää täytetä. Vuolukka ehdottaa käynnit hyväksyttäväiksi, jos eivät ne himmennä puolueohjelman periaatteellista eikä käytännöllistä puolta. Mutta tässä teossa ne juuri himmenevät. Me emme saa pyytää koskaan mitään, meidän pitää aina vaatia. (Hyväksymistä.)

O. Santala: Yhdyn Haapalaisen lausuntoon. Mäkelinille tahdon huomauttaa, että puoluehallinnon kirjeessä, jossa kokoukseen kutsuttiin, puhuttiin valtiopäiväasiasta, eikä Mäkelinin asiasta. Keskustelu tästä asiasta olisi saanut jäädä viimeiseksi, mutta kun se on pakotettu esille nyt, leimaan menettelyn siksi, että Mäkelin tahtoo vitkuttaa muiden asiain esilletuloa.

A. Rissanen: Minäkin uskallan kutsua itseäni sosiaalidemokraatiksi, vaikka sitä nimeä on tahdottu minulta riistää. Minä en voi hyväksyä Mäkelinin puhetta, enkä Turun työväenyhdistyksen polvilleenlankeemista. Mäkelin sanoo: persoonallista vapautta on tässä maassa ammoisista ajoista saakka pidetty pyhänä, mutta nyt ai-

kaa tämä käsite olla tuntematon. Minä kysyn, onko tässä maassa todellakin pidetty persoonallista vapautta pyhänä? Eikö ole miehiämme ennenkin vangittu? Lasissamme ei löydy rankaisuja lakonrikkomisen estämisestä. Mutta siitä huolimatta on meitä siitä rangaistu, tulkitsemalla mielivaltaisesti lakia kunnianloukkauksesta. Edelleen sanoo Mäkelin: antakaa meille takaisin yhdistymis-, koontumis-, lausunto- ja painovapaus. Onko sitä meillä koskaan ollut? Palkkioksi kaikesta tästä lupaa hän, että ollaan uskollisia alamaisia. Voidaanko tällaiseen lupaukseen meidän taholtamme mennä? Ja voidaanko hallituksen puolelta oikeen käsittää, mitä me tarkoitamme uskollisilla alamaisilla? Hallitus puolestaan voi pitää vääränä sitä, mikä meidän mielestämme hyvin sopii käsitteeseen „uskollisia alamaisia”. Kannattaako tällaisilla perusteilla vakuuttaa, että kansa juhlii käskemättä? (ei!) Jos kysymyksenalaisen puheen olisi pitänyt porvari, voisi sen ehkä hyväksyä, vaikka on epäiltävää, olisiko kunnan porvarikaan puhunut noin. Sillä olisi-han puhujan toki pitänyt käsittää, ettei meille Kenraalikuvernööri voi puheessa mainittuja asioita antaa, vaan valtiopäivät. Kokonaisuudessaan on Mäkelinin ja tamperelaisten menettely minun mielestäni puoluetta loukkaava teko, jota ei voi hyväksyä. (Hyvä! ei hyvä!)

/ E. Kumenius: Kysymyksenalaisessa tapauksessa on mielestäni huomio kiinnitettävä kahteen seikkaan: pidetäänkö oikeana, että yksilö tai joku kokonaisuuden osa selittelee asioita koko yhteisön nimessä, ja onko tie, jota tässä tapauksessa on käytetty, oikea? Mitä ensimmäiseen kysymykseen tulee, on siihen ainoastaan yksi vastaus, kieltävä. Ja selvää pitäisi myöskin olla mielestäni, että tamperelaisten valitsema tie on väärä. Parannuksia ei saavuteta muutoin, kuin lainlaadinnan tietä. Se on

ulkomailla selvästi todistettu ja huomattu toisenlaisen menettelyn hyödyttömyys. Mitä itse kirjelmään tulee, on sen alkupuolella käytetty jotenkin jyrkkää kieltä, mutta lopussa on tehty lupauksia, vieläpä koko työväestön nimessä. Parempi olisi ollut käyttää muotoa: tamperelaisten puolesta, sillä lähetystöllä ei ollut minäkäänlaista oikeutta puhua koko Suomen köyhälistön puolesta, vaan ainoastaan niiden, jotka heidät olivat valinneet. Asia olisi vieläkin lykättävä sovintolautakunnan ratkaistavaksi, sillä mehän vaadimme yleensä, että kaikki riitaisuudet ratkaistaisiin siten. Silloin osoittautuisi myöskin Mäkelinin syytös helsinkiläisiä kohtaan perättömäksi.

E. Salin: Täällä on jo puhuttu niin paljon menettelytavasta, etten kajoa siihen enää. Pyysin puhevuoroa, terottaakseni kokouksen mieleen tuota vanhaa sääntöä, että yksityisellä puolueen jäsenellä ei ole oikeutta mennä myymään mitään puolueen nimessä. Ostaa kyllä saa, jos saa halvalla, (naurua.) Muuten huomautan, että samaan aikaan kun tamperelaisten luonakäynti tapahtui, oli puoluehallinnolla yhteinen kokous. Korkea hallituksen edustaja matkusti kohta jälkeinpäin puoluehallinnon residenssikaupunkiin. Mikä olisi silloin ollut luonnollisempaa, kuin että tamperelaiset olisivat tulleet Turkuun neuvottelemaan tästä ylevästä ja kansanvaltaisesta aikeestaan puoluehallinnon kanssa. Päivää jälkeen olisi sitten koko puoluehallinnolla ollut tilaisuus luonakäyntiin. Sillä turkulaisetkin olisivat olleet siihen halukkaat. (Se on valhe! naurua.) Mäkeliniltä pyydän saada kysyä eräitä asioita: Onko totta, kuten kerrotaan, että adressi ei olisikaan Mäkelinin kirjoittama, vaan laitettu passiivisten koplassa, joka siitä oli toimittanut venäjänkielisen käännöksenkin? Edelleen kerro-

taan, että kun lähetystö juhlapuvussa saapui kenraalikuvernöörin luokse, kysyi tämä heidät nähtyänsä : missä on työväestö? Ja kun hänelle selitettiin, että tämä juhallinen joukko edustaa heitä, kysyi hän: oletteko te valtuutetut puhumaan Suomen työväen puolesta? Ja kun puhe oli pidetty, tiedusteli hän vielä, tahtooko lähetystö siis minun ilmoittamaan Hänen Majesteetilleen, että Suomen työväki tahtoo hieroa kauppaa Hänen Majesteetinsa kanssa. Saatuansa myöntävän vastauksen, sanoi hän: te ette tiedä itsekään, mitä teette. — Mikä panee uskomaan, että kysymyksen alainen kirjoitus ei ole lähtenyt Mäkelinin kynästä, on se, kun siinä puhutaan muun hyvän ohessa myöskin Jumalasta. Se ei tunnu oikein meikäläiseltä. Me vastustamme kaikkia jumalia, asukootpa no maassa tai taivaassa. Emmekä me pyytöle mitään, sillä ei pyytelemällä mitään saa, vaan me vaadimme! (hyväksymistä).

Y. Mäkelin: Vastaan ensin Salinin kysymyksiin. Hän tahtoo muka uskotella, että puheeni olisi kirjoittanut joku njuu, kuin minä, vaikka hänkin tietää aivan hyvin, että se on minun kynästäni lähtenyt, sillä kun olen jo 4 vuotta ollut kynä kourassa puolueen palveluksessa, pitäisi tuntea jo stiilistä, mikä on minun kirjoittamaani, mikä ei. Sitäpäitse näki myöskin Lindroos, että minä sen kirjoitin. Kaikki muutkin Salinin kertomat jutut ovat yhtä perättömiä. Siellä ei kysytty, missä on työväki, emmekä me olleet tavallista kummemmassa juhlapuvussa, ei myöskään kysytty, tahtooko Suomen työväki hieroa kauppaa, eikä sitä, olemmeko valtuutettuja. Kaikki tällaiset puheet ovat mielettömiä juorupuheita, keksittyjä minun mustaamiseksi. Minäkin tietäisin kyllä sellaisia tämän kokouksen jäsenistä. Tiedänpä edellisten puhujain joukossa miehen, joka kyllä kokoaa täällä suunsa täyteen

fraaseja ja ratsastaa niillä, näyttääkseen muka rokheuttaan, mutta viranomaisten etoen jouduttuaan oli heti valmis lupauksiin omaa nahkaansa pelastaakseen.

Täällä on puhuttu kruunupäiden kumartamisesta, mutta puheessanihan sanotaan, että sitä ei pidetä ruhtinaalle, vaan miehelle, joka on luvannut kuulla jokaista suoraanlausuttua mielipidettä. Enkä minä ole puhunut, saadakseni itselleni etuja, vaikka sellaisiakin viittauksia on juljettu tehdä. Kyllä minä sen verran tiedän, ettei niitä täten hankita, ja toivon muidenkin sen käsittävän. Jotkut pitävät kauheana sitä, että minä olen puheessani maininnut uskollisia alamaisia. Huomautan vain, että Bebel esim. on aivan hiljan sanonut, että monarkia on väliin osottautunut paremmaksi kuin tasavalta. Ja kun ne vaatimukset toteutuvat, jotka puheessani olen maininnut, niin voimme kyllä olla uskollisia alamaisia, sillä silloin valtaistuimet vajoovat meidän mahtimme painosta.

Joku sanoi, että minä olen vain luvannut, vaatimatta mitään, mutta siellä on uhkaus? Eikö sitä ole huomattu? (on kyllä!) No, hyvä. To, sanotte, että minä olen muka madellut kysytyksenalaisessa tilaisuudessa. Minä kysyn, saanko minä siitä minkäänlaisia etuja? Voin saada kahleet kinttuini, moni on saanut vähemmästäkin! (hyväksymistä.)

K. F. Hellsten: Jotkut ovat täällä viitanneet turkulaisten osallisuuteen asiassa. Minä olen ollut erillään varsinaisesta toiminnasta. Mutta täytyy puhdistautua syytöksestä. Asia ei ole aivan siten kuin Salin sanoi. Eivät turkulaiset kaikki ainakaan pidä helyistä. Minna ne ainakin ovat aina peloittaneet. Eikä niitä nytkään ollut torilla vakavampaa miestä yhtään. Siellä oli ollut aivan nuorta väkeä. Koko meno johtui siitä, että puheenjohtaja sai äkillisen kokouksen kautta aikaan päätöksen

että mennään. — Sosiaalidemokraatti Rissanen ruuskii Mäkeliniä siitä, että tämä ei ole sosiaalidemokraatti, vaan hän on. Miten asia lieneekin, on Mäkelinilläkin puolustuksensa. Kansan henki ei ole vielä yleensä läheskään niin vastaan tamperelaisten menettelyä, kuin täällä ollaan. Tamperelaiset voivat päinvastoin saada paljonkin kannatusta menettelylleen. Jos mieli kansan vapautua kahleistaan, täytyy muistaa sanat: syntyorja, revi itsesi irti sortajista! Kumartelulla ja helyjen palvelulla ei pitkälle päästä.

J. P. Holopainen: On puolustettu tamperelaisten menettelyä sillä, että meidän tulee esittää vaatimuksiamme vallanpitäjille. Niin tuleekin tehdä, mutta kaikki aikaan. Ei meidän suinkaan sovi tuoda vaatimuksiamme silloin, kun niitä ollaan vartavasten hakemassa erityisiin tarkoituksiin. Onhan meillä vanhat viralliset tiet vaatimuksiemme esittämiseen. Emmekä me missään tapauksessa saa mennä tekemään minkäänlaisia lupauksia. Kysymys on minun mielestäni tapettava, se tuhlaa vain kokouksen aikaa.

Eeva Järvinen: Vuolukka puolusti tamperelaisten menettelyä sillä, että menehän työväkikin isännältään vaatimaan parannuksia. Täytyy kyllä, mutta niitä vaaditaan aina oman tehtaan isännältä, eikä toisen. Ja tamperelaisten olisi ainakin pitänyt kysyä puolueelta, meiltä, saako tällaiselle retkelle mennä, ja mennä sitte vasta. Sitä ei ole tehty. Ja nyt kun tekoa paheksutaan, tullaan tänne pyytämään puolustusta ja hyvitystä. Menkööt nyt hakemaan sitäkin sieltä, mistä ovat ennenkin neuvoja hakeneet. Ollaan kyllä valmiita juoksemaan mihin tahansa, kun toivotaan kunniaa, mutta ei uskalletakaan kantaa arvostelua. Ja tullaan tänno sitte vielä valittamaan! Eivät naisetkaan, vaikka niitä aina tällaisesta

parjataan, olisi viitsineet tuoda täällä tuollaista asiaa esille. Syy on tamperelaisten, jotka eivät ole huomanneet vanhaa sääntöä, että ei se ole niin, kuin yksi sanoo, vaan niinkuin sakki päättää. Minä puolestani halveksin kaikkia kumarrusmatkoja, enkä voi tätäkään hyväksyä missään tapauksessa.

V. Löfqvist: Olen pitkän aikaa kuunnellut keskustelua ja huomaan kyllä, mihin päin juttu täällä kallistuu. Mutta tuntiessaan Suomen työväestön itsetietoisuuden vähän lähemmin, voi sanoa, ettei monikaan kykene itse muodostamaan itsellensä mielipidettä tässä asiassa, vaan kääntyvät niiden kannalle, joihin ovat tottuneet luottamaan. Minulla on tässä suhteessa aivan tuore kokemus. Ryhdyin täällä Helsingissä eräässä kokouksessa puolustamaan vaalilakkoa. Jouduin vähemmistöön. Seuraavalla kerralla puolustin samassa kokouksessa vaaleihin osanottoa, jota itse asiassa kannatan. Mutta jouduin silloinkin vähemmistöön, vaikka kokouksessa oli läsnä aivan samat henkilöt. Ihmettelin, mitenkä minä nytkin olin väärässä, (naurua.) Ja olen varma siitä, että nytkin suuren joukon täällä täytyy asiaa miettiessään myöntää että Mäkelin on puheessaan tahtonut lausua julki niitä toivomuksia, joita kansan suuri enemmistö tuntee (hyväksymistä, ei-huutoja). Kyllä se niin on! Sanotaan, että puhe on liian lievä. Mutta jos se olisi ollut jyrkempi, olisi se tehnyt päinvastaisen vaikutuksen, kuin nyt. Meidän keskuudestamme ei ole kukaan niistä, jotka nyt ovat valmiit soimaamaan Mäkeliniä, uskaltanut sanoa läheskään niinkään paljon, kuin hän on puheessaan sanonut. Aikoinaan ihailtiin AVolffin puhetta ja pidettiin sitä yleensä miehen puheena. Mutta ei siinä ole sanottu yhtään enemmän, kuin Mäkelininkään puheessa. Mäkelininkin on tietysti täytynyt mukautua oloihin, joissa pu-

hui, muutoin hänen olisi voinut käydä sillä tiellä hyvin-kin huonosti, eikä siitä olisi ollut hyötyä kenellekään. Sanotaan, ettei puheesta ole nytkään hyötyä. Mutta onhan eräiltä tahoilta usein väitetty, että kansan pohjakerrokset kannattavat olevia oloja eivätkä kaipaa parannuksia. Nyt on sanottu itse vallanpitäjille julki, mitä kansa ajattelee ja kaipaa. Se on tuotu julki puheessa aivan selvästi. Mutta vaikka puhe sisältää enemmän vaatimuksia kuin lupauksia, jotka nekin johtuvat itse tilaisuudesta, jossa puhe pidettiin, tahdotaan tätä luonakäyntiä leimata kumarrusmatkaksi (hyväksymistä, vastustusta). Ehkä oli erehdys, että tamperelaiset päättivät tämän matkan yksin, kysymättä muilta. Mutta kaikissa tapauksissa sillä tarkoitettiin puolueelle hyvää, tahdottiin tuoda julki, mitä työväestö ajattelee. Eikä ole paha, että se kerrankin tuli puretuksi esiin. Viime kevään kävelyretkillä koettivat jotkut esittää puolueen ajatuksia jotenkin jyrkästi, mutta pitivät parhaana jälkeensä laputtaa pois maasta. Ei sellainenkaan toiminta hyödytä. Jos tahtoo toimia jotakin todellista, täytyy aina sen verran mukautua, kuin tamperelaiset ovat tässä asiassa tehneet. Täälläkin kokouksessa on sanottu, ettei asioita voi tuoda esille niinkuin tahtoisi. Te ette uskalla, mutta Mäkelin uskalsi, ja siitä te nyt soimaatte häntä! (hyväksymistä, melua).

K. A. Leino: On ikävä, että puolueen agitaattori agiteeraa huonoa asiaa. On sanottu, että Mäkeliniä vastaan on harjoitettu kiihoitusta. Minä en ainakaan ole sellaista huomannut. Viipurissa paheksuttiin tamperelaisten menettelyä heti, kun sanomalehdissä luettiin siitä. Eikä asia siitä parannut, että kirjelmän sisältö tuli tunnetuksi. Kansan lehti sanoi artikkelissaan, ettei asiaa kyetä täällä ratkaisemaan. Mutta kyllä se kyetään. Ja ainoa ratkaisu on, että tamperelaisten menettely jyr-

kasti tuomitaan kelvottomaksi. Niin ainakin tehdään Viipurissa.

E. Valpas: Mäkelin sanoo, että rettelö on alkanut Työmiehen artikkelista. Mutta se oli paljon lievempi, kuin arvostelut täällä. Se sisälsi ainoastaan vertailuja eri menettelytavoista, mutta ei suoraa paheksumista tamperelaisia vastaan eikä heidän käyttämänsä menettelytavan hylkäämistä. Tamperelaisten mielestä kirjoitus oli liian jyrkkä, minulle taas valitettiin täällä, että se oli liian lievä. Siitä tuli lievä, kun paino-olot pakottivat (naurua). Löfqvistin mielestä on tamperelaisten menettely hyväksyttävä, koska siten saadaan työväen mielipide tunnetuksi ylhäällä. Mutta on siihen muitakin tapoja. Forssan kokouksen päätökset tulivat hyvin pian tunnetuiksi. Valanpitäjillä on oma urkkijajärjestelmä, jonka avulla he kyllä ottavat selon työväen ajatuksista.

Yrjö Mäkelin vetosi Bebeliin. Bebelin nimeä käytetään kauhean paljon väärin. Bebel sanoi Amsderdamin kokouksessa, että eräissä yksinvaltaisissa maissa ei ole käytetty sotaväkeä työväestöä vastaan lakkotapauksissa, kuten Ranskan tasavallassa on viime aikoinakin tehty. Nyt tahtoo sosiaalidemokraatti Yrjö Mäkelin puolustaa yksinvaltaa, kun antaa sille neuvoja, miten so voi hyvin hallita, ja sanoo tukea saadakseen: Bebelkin puollustaa monarkkiaa. Yrjö Mäkelin voi kyllä kirjoittaa otsaansa «monarkisti», mutta sitä ei tee Bebel.

J. H. Jokinen: Täällä näkyy olevankin suurin kiista siitä, kuka on punaisin sanoissa. Minä en tahdo siitä kilvoitella. Mutta se minun täytyy sanoa, että kyllä olette kiihtyneitä, kun ette edes voi pysyä asiassa. Keskusteltavanahan on, kumpi kysymyksenalaisessa asiassa on oikeassa, Tampereen työväenyhdistyskö, joka lähetystön on lähettänyt, vai „Työmieskö”, joka tamperelaisia

tästä on heijannut. Kumpikin riitapuoli ovat puolueen alamaisia, ja meidän on täällä ratkaistava heidän riitansa. *Siitä* nyt on kysymys eikä Mäkelinistä, mutta tähän asti ei ole kukaan puhunut siitä mitään. Sanotaan, ettei asiaa olisi saanut ottaa täällä esille. Mutta täällähän on keskustelutavana puolueen menettelytapa, ja tämä asia kai, jos mikään, kuuluu juuri menettelytapaan, ja siis on oikeutettu tulemaan esille täällä. Vaan täällä näkyikin vallitsevan persoonapolitiikka, jonka edestä asiat saavat väistyä. Tamperelaisten menettelystä on sanottu, että se on porvarillista ja puhe on porvarillinen. Mutta jos oikein ajattelette asiaa, niin täytyy teidän myöntää, että puhe on sittenkin vaatimus, ja siitä on enemmän hyötyä asiallemme kuin vahinkoa.

Y. Mäkelin: Puolustajanakin ovat syyttäneet minua omavaltaisesta menettelystä, kun en muka ole kuulustellut asiasta toisten mieltä. Mutta minä olen kuulustellut asiaa hyvin monelta puoluetoverilta, joita niihin aikoihin sattuikin matkustamaan Tampereen kautta tavallista runsaammin. Ja kaikki he olivat sitä mieltä, että olisi pantava protesti sellaisia lähetystöjä vastaan, kuin esim. Helsingin lähetystö. Keskustelussa, jossa tätä asiaa käsiteltiin, oli muiden muassa läsnä eräs minun pahimpia vihollisiani, mutta kaikki oltiin yksimielisiä siitä, että pitäisi saada aikaan sellainen lähetystö, joka osoittaisi, ettei Suomen kansa ole samaa mieltä, kuin jotkut olivat ottaneet vapauden lausua. Sitte esitin asian kokoukselle, jossa oli väkeä neljänsataan henkeen. Se kyväksyi ehdotuksen, joten minä en suinkaan ole toiminut yksin.

Kun asia sitten esitettiin viranomaisille, vaativat nämät puhetta sensuroitavaksi, sillä kaikki edellisetkin puheet olivat sensuroidut. Vastasimme, että me emme suostu siihen. Jos emme saa puhua ilman sensuroimatta,

painatamme puheesta jonkun kymmentuhannen painoksen ja saatamme sen siten asianomaisten tietoon. Sitten vasta saimme pitää puheen.

F. E. Pettersson: Kysymyksenalainen tapaus ei ole missään tapauksessa hyväksyttävä, koskekoonpa puheen sisältö mitä asiaa tahansa. Jos oli tarkoituksena panna vastalause, kuten Mäkelin on selittänyt, olisi son pitänyt tapahtua puoluehallinnon aloitteesta ja voinut käydä esim. siten, että yhdistykset olisivat lausuneet mielipiteensä ja nämät lausunnot olisi lähetetty asianomaiseen paikkaan. Kokouksen on annettava lausuntonsa tästä asiasta vastaisen varalta. On tehtävä loppu sellaisesta menettelystä, jota on harjoitettu Turussa ja Tampereella. Mäkelin sanoi, ettei hän ole päättänyt tätä asiaa yksin. Mutta eihän se asiaa paranna, jos he muodostavat keskuudestaan koplia, jotka tekevät paheksuttavia päätöksiä meidän nimissä. Asia näkyy saavan jälkikäikujakin, Kotkassa kai aiotaan menetellä samalla tavalla, koska siellä jo työväenyhdistyksen soittokunta harjoittelee samaa tilaisuutta varten. Sentähden on saatava aikaan päätös, joka kieltää tällaisen menettelyn.

F. Tila: Minä en tahdo puoltaa enkä sortaa tamperelaisia. Mutta en voi hyväksyä käyntiä. Lähetystöjen jäsenet eivät uskalla lausua asioita niin julki kuin pitäisi. Sentähden on parasta, ettei käydä ollenkaan. Jos joskus olisi tällaisia käyntejä tarvis, ottakoon puoluehallinto esiin asian. Tamperelaisten puhe on mielestäni mairittelua, mutta ei pitäisi silti hyökätä Mäkelinin kimpuun, koska tällaisissa tilaisuuksissa ei uskalla puhua suurempaan.

J. A. Kärmetkangas: Asiasta on jo liiankin paljon puhuttu täällä. Se ei sitä kannata, se kun on mielestäni vain tavallinen juorujuttu. Miksi on asia otettu täällä

esiin? Yhdistyksemme on saanut kutsun tulla tänne keskustelemaan äänioikeusasiasta. Minä en tullut tänne riitelemään. Juttu olisi joutanut olla viimeksi. Mitä itse asiaan tulee, oli se kumarrusmatka, se on nyt selvää! Eikä sellaiset saa tulla vasta kysymykseen.

A. Tynkkynen: Ihmettelen Löfqvistiä, kun hän sanoo, ettei täällä kyetä asiaa harkitsemaan. Hän kai ajattelee, että Mäkelin on sellainen nero, joka kykenee harkitsemaan asiat koko köyhälistön nimessä. Eu odottaa Dut Löfiqvistiltä sellaista. Mäkelin vetosi puolustukseen siihen, että hän on neuvotellut asiasta tamperelaisien ja Tampereen läpi kulkeneitten puoluealaisten kanssa, mutta eivät ne ole sosiaalidemokraattinen puolue. Ei heillä eikä Mäkelinillä ole kauppakirjoja puolueen puolesta. Hankoniemessä ei ole asiasta agiteerattu, siellä nähtiin asia sanomalehdistä ja paheksuttiin heti. Kumarrusmatkoja ei tulla siellä hyväksymään.

K. Luoto: Mäkelin koettaa laimentaa asiaa sillä että työväen vaatimukset olisi saatettava hovin tietoon. Mutta ne on siellä tiedetty aina. Hallituksen taholta lausuttiin aikoinaan, että se oi hyväksy Forssan kokouksen päätöstä. Hallitus siis tiesi, mitä tuo päätös sisälsi. Löfqvist sanoi, että Mäkelin olisi jyrkästi esiintyen voinut jäädä sille tielle. Se on luonnollista, mutta miksi meni sinne. Voi olla totta, ettei hän voinut puhua jyrkempään, mutta oli väärin, että hän sinne ollenkaan meni. Olen minäkin kuullut, että asia sai alkunsa kanaalien taholta, ja että vastaanotossa tapahtui jotakin sellaista, kuin äsken kerrottiin. Sen on kertonut eräs sanomalehtimies, joka on ollut läsnä, ja voisi ehkä todistaa asian. Kaikissa tapauksissa on Mäkelin saanut herraskaisilta kukkia. Kaikki seikat viittaavat Mäkeliniä vastaan. Mitä itse menottelyyn tulee, on se paheksuttava.

Tällä kertaa se jätettäköön sikseen, mutta vastaisuudessa siitä on tehtävä loppu, (hyvä!)

A. Käämund: Minä en tahdo kiittää enkä moittia yksityisiä henkilöitä. Minä kysyn vain, onko menettelytapa oikea? Ja siihen minun täytyy vastata: ei ole. Minä hyväksyn täydellisesti Työmies-lehden kirjoituksen. Mutta sitä vastoin en voi hyväksyä Kansan Lehden ivaa Työmiehestä. Ehdotan, ettei asiasta keskusteltaisi enää, vaan päätettäisiin, että tapa on tästälälitien hyljättävä, (hyvä!)

N. Vallenius: MiDä en myöskään hyväksy tamperelaisten mnnettelyä. Ja ihmettelen, kuinka sitä voi laisinkaan kukaan hyväksyä. Kun olin agitatsioonimatalla, kyseli minulta tietämätön kansa, kuinka sellaista on voitu mennä tekemään (huuto: lukivat Työmiestä). Kaikissa tapauksissa menettely oli huonosti. Ei saa sellaista enää koskaan tapahtua.

H. Torvinen: Kun kenraalikuvernööri lähti matkoilleen ja alkoi näkyä tietoja hänen luonaan käyneistä lähetystöistä, arvelimme me siellä Lauritsalassa, ettei työväki ainakaan sellaiseen rupea. Mutta sitte näimme ihmeeksemme, että Tampereella on näin tehty, ja vieläpä puuhan etunenässä ollut eturivin miehemme, Mäkelin, joka on saanut niinkin paljon sivistystä, että on sanomalehden toimittaja. Sitä paheksuimme. Ja paheksuimme myöskin sitä, että vaalien suhteen näyttään aikovan polkea Forssan kokouksen päätöstä. Me hyväksyimme Työmiehen kirjoituksen, ja vastustamme tällaista menettelyä, (hyvä!)

T. Varto: Tässä kokouksessa näkyy toteutuvan vanha sananlasku: mitä isot edellä, sitä pienet kiljuen perässä. Työmiehen päätoimittajasta alkaen aina sen korrehtuurilukijaan saakka parjaavat kaikki Mäkeliniä asiasta, joka on Tampereen työväenyhdistyksen oma.

Havaitsee, että siinä on halpamaisia vaikuttimia. Ja asiaa arvostelevat henkilöt, jotka eivät kykene luomaan sitä, mitä Mäkelin on luonut. Halu on vain parjata, siinä kaikki. Asia ei, kuten jo sanoin, ole yksin Mäkelinin asia, vaan Tampereen työväenyhdistyksen, jota siis siitä on syytettäväkin.

A. Valjakka: Me emme voi mielestäni päättää täällä vastaisista ylhäisissäkäynneistä, sillä kokous on kutsuttu toisia asioita varten. Yhdistyksissä ei olo tätä asiaa lainkaan käsitelty. Niillekin on annettava tilaisuus lausua mielipiteensä. Pidettäköön keskustelu vastauksena kysymykseen ja otettakoon se esille vasta ensi edustajakouksessa. Silloin se voidaan päättää.

J. H. Saaristo: Minun ja paikkakuntamme työväenyhdistyksen mielestä on kysymyksenalainen menettely sopimatonta. Hämeenlinnassakin touhusivat herrat, että yhdistyksen pitäisi mennä vastaanottoon. Ainoastaan muutama henkilö oli sitä mieltä, että pitäisi mennä, muut kaikki olivat vastaan, ja niin se jäi. On ymmärrettävää, etteivät tamperelaiset ole tehneet tätä ilkeämielisessä tarkoituksessa, vaan he ovat tietysti toivoneet siitä Tampereelle etuja, ja ehkäpä saaneetkin. Mutta menettely on kaikissa tapauksissa hyljättävä. Me siellä Hämeenlinnassa olemme sangen ahtaissa oloissa, mutta työskennellään siellä silti, mennään vankilaan, jos vietään. Kävelyretkenkin me saimme siellä toimeen, vaikka lääninsihteeri sen kielsi. Minä en hyväksy missään tapauksessa tamperelaisten enkä turkulaisten menettelyä. Jyrkästi toimien saadaan parempia tuloksia, (hyvä!)

Kun keskustelu nyt oli loppunut puheenvuorojen rajoituksen kautta, päätettiin asia lähettää valiokuntaan ponnien muodostamista varten 39-llä äänellä 30 vastaan, jotka vaativat asian päättämistä heti.

Maanantaipäivän keskustelut loppuivat tähän.

Kokoukselle luettiin seuraavat sähkösanomat:

Turusta:

Eteenpäin! Voitto työväenaatteelle!

Ursin.

Tukholmasta:

Tervehdys suomalaisilta puoluetovereilta Tukkisaaressa! Eläköön yleinen yhtäläinen ja välitön äänioikeus! Nyman, Väinölä, Hjort, Salonen, Laine, Stolt, Penttilä, Petterson, Salminen, Vartiainen, Kari, Malmberg, Lehtinen, Oksanen, Lindell.

Toinen kokouspäivä.

Istunto tiistaina 26 p:nä Syyskuuta.

Kokous alettiin kello $\frac{1}{a}$ 9 laululla. Puheenjohtajana oli H. Lindroos Tampereelta. Hän pyysi keskustelussa sivuttamaan yksityiset henkilöt ja puhumaan asioiden perusteella.

Kokoukselle oli saapunut seuraavat sähkösanomat:

Tukholmasta:

Toverit! Tehkää työt ja päätöksenne todellisina suomalaisina, silloin on voitto Suomen kansan yhteinen.

Tervehtien

Tukholman ja Söderteljen suomalaiset seurat.

Riihimäeltä:

Yksimielisyyttä, veljeyttä, rakkautta, niin voitto on meidän.

Rainio, Lindberg, Salminen.

Lähetäjille kohotettiin eläköön-huuto.

Johtava komitea oli valinnut *Raittiusasia-valiokuntaan* seuraavat henkilöt: *F. E. Pettersson, Atte Mantere, A. Malander, I. Ahlstedt, A. YaljakTca* ja *Sivenius*.

Luettiin seuraava mietintö:

Menettelytapavaliokunnan mietintö tamperelaisten lähetystöasiasta:

Tampereen työväenyhdistyksen tekemän kysymyksen johdosta ehdottaa valiokunta kokouksen hyväksyttäväksi seuraavan lausunnon:

Tampereen työväenyhdistyksen kysymyksen, onko yhdistys menetellyt hyvin tai pahoin lähettämällä lähetystön kenraalikuvernöörin luokse, vastaa puoluekokous:

ettei Tampereen työväenyhdistyksen tekoa voida katsoa miksikään kunnianosoitukseksi" hallitusta kohtaan, sitä vähemmin „suosionta-voitteluksi" mutta koska tällaiset hallitusmiesten luonakäynnit eivät yleensä sovellu sosiaalidemokraattisiin periaatteisiin, kieltää puoluekokous jyrkästi, ettei tämänsuuntaisiin toimenpiteisiin saada vastaisuudessa ryhtyä ilman puoluehallinnon suostumusta.

Ylläsanottu älköön kuitenkaan koskeko paikallisia oloja, sillä paikallisten epäkohtain poistamistarkoituksissa olkoon kullakin yhdistyksellä sääntöjensä nojalla oikeus Mäntyä viranomaisen puoleen.

Menettelytapaa koskevia kysymyksiä valmistamaan asetettu valiokunta:

*J. K. Kari. J. A. Salminen. J. Heitto. Eetu Salin.
Eemil Viljanen. Yrjö Mäkelin.*

Sihteeri.

Mietintö hyväksyttiin **keskustelutta**.

Otettiin keskusteltavaksi kysymys:

Sosiaalidemokraattinen puolue ja valtiopäivät.

E. Salmin alustus luettiin uudelleen.

K. E. Koluta: Pyydän, että Valpaskin lukisi alustuksensa.

A. Rissanen pyysi samaa.

E. Valpas: Alustus-soppa on niin sekavaa, että en ymmärrä siitä mitään. Tarpeetonta on minun alustusta laatia, kun olen jakanut ponnet painettuina kokoukselle.

Valppaan ponnet kuuluivat:

„Työväenliikkeen henkilöiden antautuminen puolue-toimintaan porvarillisten kanssa heikontaa siten työväen liikettä, että se synnyttää erimielisyyttä ja toistensa vastustamista työväen yksilöiden, ryhmäin ja eri paikkakunnilla olevain osain välillä ja täten estää ja hidastuttaa anastuksia kärsiväin kansalaisten vahvaksi ja työväen tilan parannuksia aikaansaavaksi puolueeksi kehittymistä,

jonka johdosta kokous päättää:

että työväenliikkeen henkilöiden porvarillisten kanssa sovinnolliseen puoluetoi-
intaan pyrkiminen on ylipäänsä vältettävä,

että työväenliikkeen henkilöt velvotetaan vaikuttamaan etupäässä työväen keskuudessa valtiollisen ja ammatillisen järjestyksen edistymiseksi, ja

että puolueeksi yhtyneiden eri osain on toimittava koettamalla karttaa erimielisyyksiä ynnä veljesvihan synnyttämistä ja mahdollisimman yhtenäisesti.

Koska Suomen työväki, valtiopäiväjärjestyksen mukaan, on sekä maaseuduilla että kaupungeissa estetty ottamasta osaa edusmiesten valitsemiseen, ja

koska Suomessa on rahavaltaisia puolueita, jotka kieltäytyvät laittamasta työväen vaatimusten mukaista äänestysjärjestelmää ja tällä Suomen kansan puolelta enemmän auttavalla tavalla tukemasta valtiopäivälaitosta sen aseman horjuttamis- ja vallansupistamispyyteitä vastaan, niin päättää kokous,

että työväen ei ole valtiopäivä-asioissa millään tavalla autettava sellaista tai sellaisia puolueita eikä yhdyttävä niihin.

Sitävastoin sallii kokous, maamme valtiollisen aseman ja puhtaasti kansanvaltaisten pyrkimysten edullisuuden huomioon ottaen,

että työväki auttaa kaikilla sille mahdollisilla tavoilla puoluetta, joka kaikkialla Suomessa, missä se harjoittaa vaalitointa, valitsee henkilöitä, puolueemme paikallisen osan kanssa sovitellen jos paikkakunnalla on työväen puoluejärjestö, jotka suostuvat toimimaan, että porvaris- ja talonpoikaissäädyn valitsemisessa tulisi 21 vuotta täyttäneille Suomen kansalaisille yleinen, yhtäläinen ja välitön äänioikeus.

Son varalta, ettei Suomessa löytyisi ainoatakaan tuolla tavalla valtiopäiväin asemaa vahvistavaa ja kansamme syvien rivien kehitykselle valtiopäivillä tilaa antaa tahtovaa puoluetta, päättää kokous,

että puolueeksi yhtynyt työväki on kannattamatta valtiopäivämiesvaaleja ja antamatta puoluemiehiään niille valittaviksi,

ja velvoittaa,

että puolueyhdistysten, kunkin paikkakunnallaan, tulee ryhtyä sellaisiin toimiin kuin 2:ssa edustajakokouksessamme valtiopäiväin vaaliaikaan nähden päätetty on."

Keskustelun alotti

A. *Käeklund*: Minun täytyy puhua ruotsiksi, kun on osaa suomea kyllin hyvin. Ehdotan, että kysymykset käsitellään siinä järjestyksessä, kuin valmistava valio-kunta ehdottaa, nimittäin siten, että Salinin alustus otetaan ensiksi esiin. Siinä on sekä prinsiippikysymys, että taktillinen kysymys. Tunnustan alustuksen oikeaksi, kuten Forssan äänioikeus-julistuksenkin. Se on sen tytär. Joka hyväksyy Forssan äänioikeusjulistuksen, se hyväksyy samalla Salinin ponnet.

Yleistä äänioikeutta ei saavuteta koskaan kompromissin kautta. Ulkomailta on kokemus sen selvästi osotanut. On sanottu sanomalehdissä, että olisi yhdyttävä sellaisen puolueen kanssa, joka hyväksyy yleisen äänioikeuden. En usko, että sellaista puoluetta todellakaan löytyy. Sitä osottaa Salinin alustuskin. Porvareihin yhtyminen on hyljättävä. Jos he olisivat siksi diplomaatteja, että osaisivat myöntyä tähän polttavaan vaatimukseen, olisi toista, mutta sitä he eivät ole. Tämän tähden en voi kannattaa vaali-allianssia toisten puolueitten kanssa, koska se tässä muodossa on luonnoton. Etuoikeutut luokat eivät luovu koskaan oikeuksistaan ilman pakkoa. Ilman etuoikeuksia olevat saavat oikeutensa ainoastaan pakolla. Muistakaa, mitä Sombart kertoo Ranskan aatelista. Se tosin luopui, mutta vasta sitte, kun sadat aatelislinnat paloivat. Tässä on aivan sama kysymys. Meidänkään vallanpitäjät eivät luovu oikeuksistaan, ennenkuin sosiaalidemokratia on niin vahva, että se voi pakottaa heidät siihen. Sen näemme ammatillisesta työväenliikkeestäkin. Yuonna 1895 oli 12 tuntinen työpäivä yleinen, nyt on jo 10 tuntinen työpäivä yleinen. Sitä ei olo saatu ainoastaan demonstrationeilla. Samoin saavutamme yleisen äänioikeuden. Kun olemme niin

vahvoja, että voimme pakottaa vallanpitäjiä suostumaan siihen, silloin vasta sen saamme. Tältä kannalta katsoen on vaalilakko oikea. Mutta sen tehdessämme joudumme ristiriitaan Forssan päätöksen kanssa, jonka ponnet ovat kaikille niin tuttuja, ettei niitä täällä tarvitse lukea. Salinin alustuksesta olemme kaikki yksimielisiä. Kysymys on vain siitä, joko näillä valtiopäivillä olisi suurlakkoon ryhdyttävä. Se olisi tehtävä tietysti juuri silloin, kun kysymys tulee valtiopäivillä esille. Mutta se on raskas saada aikaan työntekijäin vähillä varoilla. Mitä tulee vaalilakkoon, olen sitä vastaan, sillä työväellä on ääniä niin vähän, että ei ole merkitystä, mennäänkö vaaliin vai ei. Sitä voi puolustaa ainoastaan yleisenä mielenilmauksena. Olisi pysyttävä kysymyksen suhteen edelleen Forssan kokouksen pohjalla.

O. Leivo: En tiedä, miten nyt on jouduttu näin horjuvalle kannalle. Ennen puoluekokousta oli meillä horjumattomana vakaumuksena, että jos annamme tunnustuksen säädyille, teemme vasten vakaumustamme. Siihen suuntaan kävivät mielipiteet yhdistyksessä, joka lähetti minut tänne. Vaalilakko ei merkitse mitään, se on vain nimi. Kaikki sovittelutoiminta porvarillisten kanssa valtiopäivämiesvaaleissa on hyljättävä. Tehkööt lakinsa sellaisiksi kuin tahtovat. Johan maanviljelijätkin Viipurissa ovat vaatineet yksikamarijärjestelmää. Miksi me tukisimme säätylaitosta, kun eivät edes porvarit sitä enää tee? Siten loukkaamme vain niitä, joilla ei ole minkäänlaista valtiollista sanavaltaa. Onhan Ruotsissakin työväestön taholta tunnustettu suorastaan paremmaksi, että saadaan olla tykkänään erillään valtiopäivistä. Samallinen on suhde meilläkin. Vastustan tarmokkaasti kaikkea yhtymistä, sillä tilamme huononee, jos porvareihin yhdyimme.

A. Tynkkynen: Yhdyn pääkohdissa edelliseen puhujaan. Jos yhtyisimme porvareihin, täytyisi suuren osan tyväestöstä pakostakin tehdä vaalilakko, koska heillä ei ole äänioikeutta. Me olisimme silloin veljämme pettäjiä. Hankoniemessä on kyllä ollut keskusteluja yhtymisestä ja kauppaa hierottu. Mutta niin valoisalta kuin asia alussa näyttikin, oli se porvarien taholta sula petos. Ja yhtäläistä on joka paikassa; he eivät tarkoita täyttä totta. Ihmettelen, että yhtymistä eräältä taholta niin hartaasti kannatetaan. Näyttää, että muutamilla puoluetovereilla on harras halu valtiopäiville. Mutta siitä ei ole mitään hyötyä, päin vastoin vahinkoa, pilkkanaurun saamme osaksemme. Ei meillä ole missään tapauksessa toivoakaan saada 10 edustajaa, kuten on uskoteltu, ja vaikka saisimmekin, eivät he olisi meidän edustajia, vaan porvarien. Me emme ota osaa porvarien puuhiin, sillä ovathan he tykkänään kieltäyneet tunnustamasta lakeja laeiksi, kun luokkaedut ovat olleet kysymyksessä. Älkäämme antako narrata itseämme. — Lakolla on suurempi vaikutus, kuin jos joku menee kumartamaan ruhtinaallista hallitusmuotoa.

M. Niskanen: Olen tosin saanut sellaisen evästyksen, että jos Suomessa löytyy puoluetta, joka hyväksyy ajaakseen meidän äänioikeusvaatimuksemme, olisi siihen yhdyttävä. Mutta koska täällä on tuotu esille, ettei sellaista puoluetta löydy, niin yhdyn täydellisesti niihin, jotka puolustavat lakkoa.

J. Heitto: En yhdy Salmin ponteeseen, mutta sen sijaan yhdyn Valppaan ponsiin alkaen sanoista: «sallii kokous». Meidän tuleepi puhua ponnassa äänioikeusasiasta. On sanottu, että jos yhdymme Valppaan ponsiin, olisi se sama kuin lakko. Mutta se ei ole sama. Jos porvarikunta ei hyväksy ponsia, pakottavat he kyllä

meidät lakkoon, mutta emmehän silloin ole itse siihen ryhtyneet. Me emme tahdo tosin tukea nykyistä eduskuntalaitosta, mutta meidän tulee tarjota valtapuolueelle tilaisuus näyttää, tahtovatko he myöntää työväelle rahatuakaan niistä eduista, joita ovat itselleen aikojen kuluessa työväen kustannuksella hankkineet. Aikoinaan me tosia esitimme vaatimuksen, että otetaan porvarien kanssa vaaleihin osaa, jos myöntävät yhden äänen. Mutta tämä vaatimus on nyt jo vanha. Siihen ei yhdytty silloin, kun sitä tarjottiin. Nyt vaadimme jo enemmän. Ja kyllä lie tarjoavat meille vielä nykyisiäkin vaatimuksia. On kyllä eräässä lehdessä sanottu, että sosiaalidemokraatti on aina sosiaalidemokraatti, ja siis valtiopäivilläkin. Mutta varmaa on, ettei muudan mies voi tehdä valtiopäivillä mitään liikkeen hyväksi. Kunnian tähden he sinne menisivät, mutta kunnian tähden ei kannata tukea valtiopäiviä.

K. J. Suomi: Täällä on jo sanottu, mitä minullakin oli sanottavaa. On ivaa, että vallassa olijat koettavat kosta työväkeä ottamaan osaa valtiopäivien tukemiseen. He ovat riistäneet meiltä äänioikeuden, mutta he nyt tahtovat turvaa työväeltä. Meillä ei ole sitä annettavana, kun olemme ilman äänioikeutta. Sitä paitse sitoo meitä Forssan äänioikeusjulistus. Pitäisikö se nyt purkaa, vaikka ei ole kuin vuosi siitä, kun se tehtiin. Sitä ei pureta nyt eikä koskaan! Jos porvarit tahtovat valita työväkeä edustavia henkilöitä valtiopäiville, niin on se heidän asiansa nyt, samoin kuin on ollut ennenkin. Valitkoot vaon, jos se heitä huvittaa. Lieneehän heille jonkunmoista hauskuutta siitä, että saavat sinne jonkun huvikseen, edustakoon hän sitten ketä hyvänsä. Olisihan kyllä hyvä saada työväen mielipiteitä valtiopäivillä julki, mutta ei niitä siellä missään tapauksessa oieta huomioon. Jos tah-

toivat palvella kansaa, niin antakoot meille yleisen ja iitäläisen äänioikeuden. Mutta sitä eivät vallanpitäjät tahdo. Meidän on siis pakko ja parastakin olla lakossa, kunnes meille annetaan tilaisuus itse ottaa osaa vaaleihin.

V. Hänninen: Yhdistykseni edustajana voin sanoa, että vaikka olemmekin syrjässä, seisomme kuitenkin Forssan kokouksen kannalla. Olen ihmeissäni, että täällä näin äkkiä esitetään kysymys Forssan edustajakokouksen aatoksen muuttamisesta. Sen purkamista ei voida ajatellakaan varsinkaan näin äkkiä, kun eivät yhdistykset edes ole saaneet asiasta keskustella. — Porvarilliset ovat kyllä koettaneet kosia työväkeä meillä kuten muuallakin. Meillä on kosijana suomalainen puolue, asettaen ehdokkaaksi Helsingistä miehen, jota emme tunne, tohtori Stählbergin. He vakuuttavat, että hän on kansan mies, työväen reformien mies. Mutta me emme ole menneet sitoumuksiin, vaan pysymme puolueelle uskollisina, emmekä ryhdy suometarlaisten kanssa neuvotteluun, ennenkin saamme tietää tämän kokouksen päätöksen, johon mukaudumme. Kannatamme Forssan kokouksen päätöstä, ja olemme taipuvaiset kannattamaan kaikilla paikakunnilla yleistä vaalilakkoa.

F. Tila: Yhdistys, joka minut lähetti, päätti, että yhdytään toisiin puolueisiin, jos se saadaan aikaan entisiä päätöksiä rikkomatta, eli että jos löytyy puolue, joka kannattaa äänioikeusvaatimustamme. Mutta koska sellaista ei löydy, kannatan yleistä vaalilakkoa. En myöskään hyväksy muutaman miehen oloa valtiopäivillä. Mitä hyötyä siitä on, jos sinne joitakuita saadaan? Puolue revitään vaan hajalle, sen sijaan kun olisi yhä lujemmin liitettävä yhteen. He eivät saa valtiopäivillä aikaan mitään, vaan annamme siten vain aiheita sanoa, että valtiopäivät ovat kansan nimessä, ja siten saamme mekin nis-

koillemme edesvastuun päätöksistä, joita siellä tehdään. Ensin on meidän saatava enemmistö, sitte vasta lähetämme.

E. Rantala: Meidänkin yhdistyksellämme on sellainen mielipide, että valtiopäiväjärjestyksen nykyisillään ollessa, valtiopäivät ovat vain luokkaeduskunta, jota on mahdotonta kannattaa niilläkään vähillä äänillä, mitä meillä on. Jotka ovat tunteneet sen synnin ja vääryyden, minkä alaisena lapsipuolen asemassa oleva kansanjoukko on, eivät kannata porvareihin yhtymistä. Tämä käsitetään meidänkin yhdistyksessämme. Kun ei ole sellaista puoluetta, joka kannattaisi vaatimuksiamme, on meidän oltava lakossa. Ja kun lakkoomme yhtyy 2³/₄% miljoonaa maamme asukasta, niin on se niin tehokas keino, että luokkaeduskunta voidaan varmasti järkyttää ja sitä sukkelammin parantaa. Jos työväestöstä valitaan valtiopäiville edustajia, ovat he porvarillisten häntyreitä. Paha on, että on jo ryhdytty heidän häntyreikseen. — Pidämme vaalilakkoa ainoana oikeana keinona.

K. Ahmala: Huomaan heti, että yhdistykseni on lähettänyt minut kokoukseen aivan päinvastaisilla eväillä, kuin sen suuri enemmistö näkyy olevan. Mutta eihän ole kummaa, jos me pohjolaiset olemmekin edistyksestä jälillä. Siellä ei käsitetä, että ei olisi asteettaisetkin parannukset paremmat, kuin ei mitään. Me arvelemme, että ei asiaamme viedä perille kertarynnäköllä, vaan olisi meidän nyt jo ja aina edelleenkin saatava mahdollisimman paljon edustajia tuomaan neuvospöydän ääressä esille kansan toivomuksia. — Salin on kyllä täällä esittänyt keinoja, miten asiamme saadaan ajetuksi. „Tulta ja miekkaa“, neuvoo hän, mutta me pohjolaiset olemme rauhallisen edistyksen miehiä, emmekä hyväksy tätä, vaikka meidät sysättäisiinkin ulos puolueesta porvarien joukkoon. Sellaisen tuomionhan Salin lausui niille, jotka

toon pappissäädyn pöytäkirjassa. Onpa siihen vedonnut Salinkin alustuksessaan. Nyt tulisi työväen käydä samaa tietä. Kun sen vaatimukset saadaan porvarissäädyn pöytäkirjoihin, niin sitten niille tulee ihmeellinen voima. Mutta parempi on, kun panemme lausunnot omiin pöytäkirjoihimme, eikä porvariä romun sekaan, joita ei lueta. Jos ne pannaan meidän pöytäkirjoihimme, niin ne leviävät, (naurua.)

Sanotaan, että maan tila vaatii työväkeä välttämättä osallisiksi valtiopäiville. Jos vaatisi, niin miksei me suosuisi. Mutta samaa syytä tuotiin esille Tampereella 1896, samaa jo viime valtiopäivillä. Me olemme esittäneet tätä koskevia neuvoja Työmieheissä 1900. Mutta mitä hyötyä siitä on ollut¹? Olemme saaneet uusia asetuksia rasi-tukseksi.

Vuonna 1900 pantiin Turussa toimeen vaalilakko, samoin Tampereella. Helsinkiläiset hylkäsivät sovittelutarjouksen Työmieheissä, pidettiin vastalausekokous. Sali tuli täyteen väkeä ja piha puolilleen. Tällainen oli työväen mielipide 1900. Nyt on kysyttävä, onko yläluokka muuttunut, kun tahdotaan toisenlaista menettelyä. Työmies on asiaa pohtinut ja sen selvittänyt. Jos herraskaiset tahtoisivat tukea nelijalkaiselle säätylaitokselleen, niin he myöntäisivät ainakin yleisen ja yhtäläisen ääni-oikeuden porvaris- ja talonpoikaissäätyyn. Silloin kansa puolustaisi heidän säätylaitostaan. Mutta aina on tähän vaatimukseen saatu kieltävä vastaus Uudessa Suomettarella ja Hufvudstadsbladetissa. He siis eivät pidä väliä, jos eduskuntalaitos menee tai ei. Olisi kai heille parempi, jos valtiopäivät menetettäisiin. Virkavalta, vaikkapa ristiriitaisin ja onnettomin, on heidän mielestään parempi, kuin se kansanvalta. Kielsiväthän meidän isänmaalliset „Työmies“-lehdeltä paperin, vaikka samaan

aikaan luovuttivat sitä Venäjän hallituspuolueen lehdille. Arveluttavaa on siis heihin sekaantua (hyväksymistä).

Kun näin on laita, on pidettävä kiinni Yrjö Mäkelin laatimasta Forssan julistuksesta. Hän leimaa jokaisen, joka menettelee vastoin tätä julistusta, tämän maan ja tämän kansan viholliseksi (naurua). On hirmuinen moraalinen haaksirikko yhtyä näihin vihollisiin. Jos työväki kannattaisi tällaisia miehiä, syljettäisiin heitä. Meidän on velvollisuus pysyä kokonaan erillään moskasta. Voimme tarjota porvareille pontemme ja koettaa, hyväksyvätkö he niitä. Silloin he eivät voi syyttää meitä epäisänmaallisuudesta. Vaan me voimme heitä. Pannaan heille paula kaulaan, johon voivat hirttää itsensä, jos tahtovat.

On selvää, ettei tämä kokous hyväksy Yrjö Mäkelin toimenpiteitä. Hän tahtoi käytäntöön katolilaisen kuvienpalveluksen. Hänen menettelyään noudattaen joutuisimme palvelemaan valtiopäiväiniehä unhottaen periaatteet (hyväksymistä ja melua).

Y. Mäkelin: Minä panen vastalauseen edellisen puhujan tapaa vastaan, että hän etupäässä kiihoittaa ihmisten alhaisimpia vaistoja saadakseen kannatusta. Tässä kokouksessa näkyy tulevan päätökseksi vaalilakko, joten minun ei kannattaisi puhuakaan, mutta koska pidän lakkoa virheenä ja haitallisena puolueen toiminnalle, tulen panemaan sitä vastaan vastalauseen, jota minun täytynee siis perustella. Minä kyllä alistun päätökseen, mutta koska se mielestäni on virhe, pidän velvollisuutenani vastalauseella torjua syyn päältäni.

Puoluehallinnon kertomuksesta käy selville, miten viime valtiopäiville aiotut anomusehdotukset jäivät perille viemättä, kun ei kukaan ottanut niitä eduskunnassa esittääkseen. Olen saanut sen käsityksen, että Valpaskin

on halukas lähettämään anomuksia valtiopäiville. Nyt osottaa kokemus kuitenkin, ettei niitä sinne saada. Onko enemmän alentavaa saada omia miehiään viemään anomukset esille, kuin juosta kieli vyön alla pyytelemässä porvareita? Ainakin Salin kertoi, että hän juoksi viikon nukkumatta anomuksia tyrkyttämässä, mutta ei saanut ketään niitä ottamaan (naurua).

Tässä kokouksessa tosin ei näy painavan tosiasiat, vaan täällä ratsastetaan vanhoilla fraaseilla. Täällä on nuoria edustajia, mutta kehottaisin heitä kuitenkin vakavasti miettimään asioita, siksi tärkeitä ne ovat.

En voi myöskään olla paheksumatta sitä halpa- maista menettelyä, että täällä viittaillaan muutamien ha- luavan valtiopäiville. Mitä minun persoonaani koskeviin viittauksiin tulee, saavat ne jäädä siksensä. Forssan äänioikeus julistus, jota Valpas kääntää minua vastaan, on minun tekemäni. (Valpas: eikö totta. Melua). — Hämäläisten tapa on puhua yksin. — Sinä iltana, kun julistus hyväksyttiin Forssassa, oli meillä siellä 5—6 miestä koossa. Jo silloin katsoimme suotavaksi saada ensi valtiopäiville miehon. Asia ei siis ole nykyhetken tulos, eikä ristiriidassa julistuksen kanssa.

On sanottu, että työväki antaisi siunauksensa valtiopäiville ja vanhentuneelle säätylaitokselle, jos lähettäisi sinne muutaman miehen. Eihän niin voi asiaa käsittää. Forssan julistuksen periaatteet eivät suinkaan horju, vaikkapa porvaripuolueet ottaisivatkin meidän miehiä listalleen. Päin vastoin ne vaikuttaisivat tehoisammin, jos ne valtiopäivillä esitettäisiin. Olisi hyvä sanoa valtiopäivillä äänioikeusasiaa käsiteltäessä se periaate, että tämä mätä eduskuntalaitos ei voi edustaa Suomen kansaa. Se ei kuulu kauvas, jos juttutuvassa asiaa jauhamme, se on jo huomenna unohtunut. Mutta valtio-

päivillä lausuttuna se saa kantavuutta. Voimmehan puhua asioitamme vaikkapa kirkossa emmekä silti tarvitse olla kirkon ystäviä. Menisin minäkin vaikkapa saarnatuoliin selittämään aatteitani, jos pääsisin, ja olisin silti sosiaalidemokraatti.

Jokapäiväisen elämän tapauksissa ei aina sovi käytäntö ja periaate yhteen. Emmehän hyväksy kaikissa kohdissa nykyistä koulua, mutta kuitenkin lähetämme sinne lapsemme. Emme hyväksy väkijuoma-kauppaa, mutta eivät yhdistyksemme ole halveksineet anniskeluyhtiöitten voittovaroja. Emme hyväksy yksityisomaisuutta, mutta jokaisella meillä sitä on, ja olisimme pahoillamme, jos se meiltä riistettäisiin. Vaadimme painovapautta, vaan kuitenkin juokсутta Valpas joka päivä lehtensä painoasiamiehelle (naurua). Se kai on hallituksen kumartelemista, surkeaa alistumista (naurua).

Forssan kokouksen päätöstä ei kumota, jos lähettämekin miehen lausumaan säätylaitokselle tuomionsa. On hauskaa, että puhujat niin jyrkästi puolustavat Forssan julistusta. Turha onkin sanoa, että siitä pitäisi luopua. Sitä minäkin jyrkästi vastustan.

On pelätty, että porvarit nauravat edustajillemme porvarissäädyssä. Meille on niin paljon naurettu, että emmeköhän voisi tuota vielä kestää, jos niinkin kävisi. Se on kaikissa tapauksissa „vesinaurua“.

Sanotaan, että Forssan julistuksen laatijat peräytyvät hyvässä järjestyksessä. Mutta ne peräytyvät, jotka eivät uskalla lähettää miehiä puolustamaan Forssan julistusta vastustajain omalle maaperälle, kaivamaan heiltä maata jalkain alta (Hyvä! Melua).

M. Haataja: Yhdyn lyhyesti Salinin ja Valppaan alustuksiin, koska ne minun mielestäni täydentävät toisiaan. Ehdotan, että asia jo lähetettäisiin valiokunnalle.

A. Valjakka: On sanottu, että pohjolaiset on myöntyvämpiä kuin helsinkiläiset. Kai minä saan saman tuomion, sillä minä olen saanut evästykseksi, että olisi kannatettava suornetarlaista puoluetta, jos se myöntyy hallituksen ehdotukseen, kuitenkin niin, että siitä poistetaan sensus ja lisäänet. Yhdistykseni ei hyväksy lakkoa, vaan puolustaa tällä ehdolla yhtymistä vanhoillisiin. Kun nämä kuitenkin eivät ole ehtoa täyttäneet, vaan Suometar ehdotti ainoastaan sensuksen alentamista eikä poistamista, yhdymme vaalin osanottoon suomimielisten kanssa. Ruotsalaiset vähän pitävät vaikka paljon lupavat.

E. Hokkanen: Minulla on evästyksenä maaseutnyhdistyksestäni, että maalaistyörahvaan ääni olisi saatava kuuluviin, vaikka en tiedä, millä tavalla. Sitä varten olen tänne lähetetty, enkä tinkimään Forssan päätöksestä. Meidän ei ole suostuttava pieniin mairitteluihin, vaan tehdään vaalilakko. Ei siitä nälkiintynyt työntekijä hyödy, jos sille tarjotaan rusinoita, se tarvitsee leipää (hyvä).

H. Torvinen: Minä vain tahdon lausua, että puolue antautuessa kauppaan jonkun porvarillisen puolueen kanssa heikontaa omaa voimaansa. Ensiksikin koko maalaistyöväestö on kokonaisuudessaan nimellisestikin vailla äänioikeutta, se ei voi ottaa osaa vaaleihin laisinkaan. Ja kaupungeissakin on yhdistyksiä, jotka vastustavat yhtymistä porvaripuolueisiin. Näin ollen ainoastaan pieni vähemmistö tahtois tuppautua tuohon luokkaryhmään, joka ei tunnusta maamme valtavaa enemmistöä edes ihmisiksikään sanan oikeassa merkityksessä. Olen kuullut sanottavan, että puolue vetää päällensä edevastuun, jos emme nyt, kun ehkä olisi tilaisuus saada edes vähemmässä määrässä äänemme kuuluviin, ottaisi

sitä vastaan. Minä en näe sanottavaa etua yhtymisestä. Sillä jos joku puolue lupaisi kannattaa ja viedä perille yleisen, yhtäläisen ja välittömän äänioikeusvaatimuksen, niin se puolue ei toimisi omaksi edukseen, vaan todellisesti koko kansan eduksi. Kun ei kumminkaan tällaista puoluetta vallitsevassa eduskunnassa löydy, niin näyttää läheneminenkin vähän epäilyttävältä ja tuntuu, kuin meitä vedettäisiin nenästä ja että tätenkin tahdottaisiin tehdä Forssan kokouksen päätös merkityksettömäksi. Suomessa ei myöskään tarvitse edusmiehen tehdä minäkäänlaista selvää valitsijoilleen kannastaan. Jos edusmies lupaisikin ennen vaalia kannattaa työväen vaatimuksia, niin ei hänellä ole mitään edesvastuuta siitä, vaikka hän unohtaisikin tuon pienen lupauksen, jonka hän antoi edusmieheksi päästäkseen. Minä luulen luokkaedustukseen porvarillisten käyvän meitä kosimassa, sillä heidän sanoillaan on suuri merkitys puolueensa eduksi, jos työväki heitä kannattaa. He voisivat todella sanoa olevansa Suomen kansan edustajia. Näiden tosiasiain nojalla ehdotan, että puolue pysyisi Forssan päätöksessä.

J. E. Kumenius: Helsingissä on toivottu, että löytyisi puolue, joka ottaisi ajaakseen yleistä äänioikeutta. On kyllä sanottu, että sellaista ei ole muuta kuin sosiaalidemokraattinen puolue. Mutta vallassa olevain puolueitten asema on sellainen, että he hälyttävät työväkeä tukemaan itseään. Jos he huomaavat, että asema on horjuva, niin mikseivät myönnä? Kansan tulevaisuus riippuu näistä ja seuraavista valtiopäivistä. Sentähden heidän olisi pitänyt hyväksyä yleinen yhtäläinen äänioikeus. Kun ei niin ole käynyt, ei ole muuta keinoa, kun tehdä lakko. Mutta saattaa olla, että jos lakkoon ryhdytään, hajoaa puolue kahtia. Sentähden sietää asia

harkitsemista. Tuoreessa muistissa ovat vielä ammattijärjestö-jupakat, joita seurasi tavaton taantumus. Sen tähden toivoisin, että täällä saataisiin yksimielinen päätös ja yhdyttäisiin vaalilakkoon.

F. E. Pettersson: Minun kantani ei ole viime hetken mielialan, vaan pitkällisen harkinnan tulos. Lähettämäni yhdistys teki päätöksen, joka on lähellä vaalilakkoa. Olisi nimittäin kaikissa vaaleissa yli maan vaadittava listoille puolet työväen ehdokkaita, ja toisenkin puolen ehdokasten pitäisi olla yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kannattajia. Tämä tosin on melkein sama kuin lakko, vaan siinä jätetään porvareille harkintamahdollisuus. Jos tila todellakin on niin vakava, että sen suhteen tarvitaan uhrata, niin näyttäkööt edes tämän vaatimuksen hyväksymällä, että he todellakin harrastavat tämän kansan parasta. Eivät ne vielä ole sosiaalidemokraatteja, jotka vaativat yleistä äänioikeutta. Meidän vaatimuksemme ulottuvat paljo laajemmalle. Tahdommehan esim. yksikamari-järjestelmän. Mutta asia ei ole tässä suhteessa tällä hetkellä muutettavissa. Pieneen siis supistuvat edut, vaikka he myöntäisivätkin meille puolet edustajapaikkoja talonpoikais- ja porvarissäädyssä. Jos ei siihen suostuta, tehdään lakko.

On puolustettu osanottoa vaaleihin sillä, että siten saataisiin esille anomusehdotuksia työväen asian puolesta. Mutta jos eivät vallassa olevat näe asemaa niin vakavaksi, että luovuttavat osan valtaansa työväelle, ei asia anomusehdotuksista parane. Siitä on esimerkkiä kunnallisen edustuslaitoksen alalta. Joku aika sitten vaadittiin, että porvarit ottaisivat työväen edustajia kunnallishallintoihin. Minäkin olin silloin sitä mieltä, ja luulen, että täällä on vielä nytkin paljon samanlaisia. Mutta porvarit eivät anna tinkiä periaatteistaan. He ve-

tävät meitä vain nenästä, sanovat: onhan niitä työväen edustajia siellä, tehkööt parhaansa mukaan. Ainoa hyöty siitä on se, että työväen edustajat tuovat pahimmat epäkohdat julki ja oikovat herrojen erehdyksiä. Siten he itse asiassa pönkittävät sitä, mitä pitäisi repiä.

A. Sivenius: Me olemme tehneet eron porvarien ja työntekijäin välillä jo aikoja sitte. Miksi nyt juoksimme heitä tukemaan, kun heillä on hätä? Ainakin lahtelaiset maaseutulaisina ollen ovat tykkänään syrjäytetyt vaaleista. Tämä on herättänyt niin suurta paheksumista, että olemme nähneet vanhoja harmaahapsisia ukkoja vesissä silmin valittavan sitä. Jos yhdymme porvarillisten puolueitten kanssa, on siitä liian paljon porua mutta vähän villoja. Jonkun pienen edun saaminen ei meitä mitään hyödytä. Ei valtiopäivämiehet anna tinkiä periaatteistaan. Ei maksa vaivaa puhua siellä, he saavat kyllä lukea vaatimuksemme sanomalehdistä, jos tahtovat ottaa niitä huomioon.

M. Uotinen: Nykyiselle yhtoiskuntalaitokselle ei olo annettava tukea. Me olemme julistaneet vanhentuneen säätyjakolaitoksen museoon vietäväksi, miksi nyt kannattaisimme sitä? Terijoella ainakin ollaan yleisen lakon kannalla. Meillä ei ole syytä luopua puhtaasta periaatteesta hankkiaksemme muutamille puoluetovereille vaitiopäivämiehen tittelin. Kun nyt kerran voitaisi antaa vanhentuneelle järjestelmälle kuolinisku, niin miksikä emme sitä tekisi? Tarvitsemme vain luottoa omiin voimiin. Puolue, joka voi tinkiä puhtaista periaatteista ja tarttua kerjurin reppuun, lausuu oman kuolemantuomionsa (hyvä).

T. Hyvönen: Olen yhtä mieltä kuin kotkalaiset, että jos antavat työvälle puolet edustajapaikkoja, niin yhdymme heihin. Jos he oivat tähän suostu, niin pe-

semme kätemme. Tuomio lankee heille siitä, että hävitävät kansallisuutemme.

P. J. Pohjalainen: Täällä on ehdoteltu että meidän olisi yhdyttävä johonkin porvaripuolueeseen. Mutta onko takeita, että sillä tavalla saadaan miehiä lävitse? Meillä ei ole valtiopäiväjärjestyksen mukaan montakaan vaalioikeutettua, ei ainakaan meidän yhdistyksessä. Yhdistyksemme päätti evästyskeskustelussa jyrkästi pysyä Forssan äänioikeusjulistuksen kannalla. Me olemme pakotetut lakkoon jo sentähden, kun ei meillä ole ääniä. Jos saataisiin toisten taskussa joku mies valtiopäiville, ei se mitään hyödyttäisi, vaan sitoisi siveellisesti meidät kannattamaan tehtyjä päätöksiä. Sillä jos ryhdymme sovitteluun, tulemme äänestämään valtiopäiville jyrkkiä vastustajiamme ja siten siveellisesti kannattamaan heidän päätöksiään. Meidän on pysyttävä Forssan päätöksessä ja lausuttava yleisissä kokouksissa protesti eduskuntalaitosta vastaan.

K. Savonen: Lausun paheksumisen siitä, että täällä on käyty persooniin. Olen sitä mieltä, että meidän on oltava vaalilakossa, ei ole mitään hyötyä yhtyä porvarillisten puolueitten kanssa.

E. Haapalainen: Menettelytavasta puhuttaessa on hyvä katsoa, minkälaista menettelytapaa on puolustettu ennen. Asia tuli ensi kerran esille Viipurin kokouksessa. Siellä tuli päätökseksi, että työväenpuolue voi yhtyä yhteistoimintaan muitten puolueitten kanssa, jos se ei loukkaa puolueohjelmaa. Mäkelä hyväksyi päätöksen sillä lisäyksellä, ettei sellaisia tapauksia tule. Kului vuosia ja tuli Forssan kokous. Siellä tuomittiin kaikki lait ja asetukset epäpyhiksi. Sanottiin, että ei ole siveellistä velvollisuutta kannattaa näiden lakien luomia laitoksia. Mutta kun tultiin kotia, unohdettiin tämä pää-

tös Tampereella, Turussa ja Helsingissä sekä yleensä kaikkialla. Valtuusmiesvaaleissa Helsingissä päätettiin kyllä asettaa oma lista, mutta omat miehet polkivat enemmistön päätöksen. Turkulaiset ottivat osaa väleihin, samoin tamperelaiset, eikä missään kuulunut ääniä tuota häpeällisyyttä vastaan. Nyt Kansan Lehti julistaa „tämä tuo se” taktiikkaa. Tampereella toimitaan näin, Turussa noin, Oulussa ja Helsingissä myöskin eri tavalla.

Meillä on periaatteena, että yhtymisellä saavutamme jotakin. Siis Kansan Lehden suunta vastustaa jo puolueperiaatteita. Tämä kokous on pantu toimeen sitä varten, että hajaannuksen asemasta lähtisimme käsi kädessä astelemaan vankkoina eteenpäin. Näin ollen on kokouksen pidettävä kiinni Forssan kokouksen päätöksestä. Emme voi muuta, kuin tehdä vaalilakon. On esiinnyttävä kaikkialla niin jyrkästi kuin voidaan. Mo emme voi luovuttaa miehiämme, emmekä lähettää asioitamme valtiopäiville. Kuitenkin on huomattavaa, että porvarit tulevat sanomaan, että historian tuomio lankeaa työväen päälle, jos he tekevät lakon. Sitä varten on meidän vaadittava heiltä yleistä ja yhtäläistä äänioikeutta. Jos eivät he suostu siihen, eivät he tahdo työväkeä liittoonsa puolustamaan Suomea. Silloin he ovat ratkaisseet asian ja jättäneet työväen ulkopuolelle. Sen voimme panna ehdoksi, sillä kukaan ei sitä hyväksy. Silloin syntyy jyrkin lakko.

M. Vuolukka: Tästä asiasta tuskin maksaa vaivaa puhua enää. Jos kaikki ihanat ja mahtavat puheet voisivat kukistaa nykyisen yhteiskunta-järjestelmän, kuton Israelin lasten huuto Jerikon muurit, niin voisi niihin luottaa. Mutta niin ei ole. Sananlasku sanoo: kyllä ääntä ilmaan mahtuu. Vaalilakko on nukkumispolitiik-

, kaa. Ei tämä „laho ja mätä" yhteiskunta kaadu puhe-
turnauksilla, vaan siihen tarvitaan tosityötä. Ei Salinin
puhe täällä paljoo vaikuta kaatumiseen. Parempi olisi,
jos hän puhuisi siellä, missä puhe tulisi vallanpitäjän
kuuluville. Jos ilmaisemme kantamme siellä, missä ääni-
oikeusoloja järjestetään, täytyy sen jotakin merkitä. On
ratsastettu aina Kurikan ajoista saakka fraaseilla ja pantu
sen jälkeen nukkumaan. Niinpä puhuttiin Forssan
julistuksessa suuresti rahojen keräämisestä, mutta 8 kuu-
kauden perästä voi puolueen sihteeri ilmoittaa, että ääni-
, oikeusrahostoon oli karttunut kokonaista 33 markkaa.

Samoin kai käy nyt. Mennään kotiin, kerrotaan
täällä tehdyistä suurista päätöksistä, ja sen jälkeen pan-
naan rauhallisesti nukkumaan. En minäkään voi muuta,
ja kukapa voisi. Jos toimiin ryhtyy, potkaistaan ulos
puolueesta. Tämä nukkumispolitiikka on helsinkiläisten
politiikkaa. Sitä he ovat tehneet jo kauvan. Ja nyt he
tahtovat vetää muutkin samaan kuiluun (melua, hyvä!).

En tahdo enemmän puhua, koska se on vasten-
mielistä, mutta 10 vuoden perästä nähdään. Luulen,
että silloin puhuvat muutkin toisin kuin nyt (hyvä, ei).

K. A. Leino: Minäkin puolestani yhdyn niihin,
jotka kannattavat lakkoa. Sellainen oli Viipurin työväen-
kokouksen päätös asiassa.

J. A. Salminen: Olen samaa mieltä kuin Vuolukka, että
tämä kokous on nukutuskokous. Vastustin sitä jo silloin,
kun sitä puuhattiin, ja tulon yhä enemmän vakuutetuksi
siitä, että se oli aivan tarpeeton. Mihin vaalilakko vie?
Mitä hyötyä siitä on? Siihen ei ole kukaan antam.it
vastausta. Uskon kyllä, että se tehdään, mutta seurauk-
sena on, että riveihin syntyy hajaannusta. Nyt ollaan
muka kauhuissaan siitä, että ajotaan ottaa osaa valtio-
päivämiesvaaleihm. Mutta viime syksynä otti jokainen

kaupunki osaa kunnallisvaaleihin. Jos Forssan kokouksen päätös kieltää ottamasta osaa valtiopäivämiesvaaleihin, on johdonmukainen seuraus, että työväen edustajain tulee lähteä pois valtuustoistakin. (Huuto: ja Perttilän valtion komiteasta! Naurua).

On sanottu, että ulkomaillakaan ei tahdottaisi edustajia valtiopäiville. Mutta ainakin ruotsalaiset ovat päinvastoin kuin täällä sanotaan, olleet kovin tyytyväisiä, kun heillä on valtiopäivillä ollut Branting. Heillä on pitkät ajat ollut vain yksi edustaja, täällä ei muka olisi hyötyä 10:kään. Näytään luulevan, että jos tehdään vaalilakko, niin yhteiskunta luhistuu kokoon. Tuo luulo on lapsellista. Jos tehdään päätös, että ei oteta osaa vaaleihin, reväistään työväki kahtia. Se työväen osa, joka ei kuulu puolueeseen, ryhtyy itse toimimaan, kun näkee, ettei meiltä ole mitään odotettavissa. En tiedä, miksi juuri tällä kertaa pitäisi olla ottamatta osaa vaaleihin. Kai seuraavalla kerralla olisi johdonmukaisesti esillä sama juttu. Siten emme voisi koskaan ottaa vaaleihin osaa. (hyvä, ei hyvä).

N. Vattenius: Yhdyn alustajaan toveri Saliniin, sillä muuten sanoisivat toverit, että olen koko vuoden valehdellut, kun olen heille saarnannut juuri sitä, mitä Salin on tuonut esiin.

A. Huotari: Täällä sanoi Leino, että Viipurin työväenyhdistys kannattaa lakkoa. Työväenyhdistys ei kuitenkaan tehnyt sellaista päätöstä, vaan päätös kuului, että jos joku puolue hyväksyy äänioikeusvaatimuksen, yhdytään siihen.

Muuten tämä kokous näyttää minun mielestäni siltä, että vielä käydään lapsen kengissä, vaikka puolueen pitäisi jo olla täysi-ikäisen. Täällä Valpas ivaa mitä törkeimmällä tavalla Forssan julistusta. Eneni-

mistö sanoo kannattavansa Forssan julistusta, mutta huutaa samalla „hyvä" Valppaalle. Se on mitä suurinta kehittymättömyyttä. Viipurin päätös on minun mielestäni osunut keskivälille. Jos muut puolueet hyväksyvät yleisen äänioikeuden, niin yhdytään heihin. Meillä löytyy ryhmäkuntia, joihin Forssan kokouksen päätös velvoittaa yhtymään, jos emme tahdo sanaamme syödä. Sellainen on esim. raittiusväki.

Kokousta on peloteltu, että jos meidän inehot joutuvat valtiopäiville, on se muka tunnustus säätylaitokselle. Mutta sitä se ei luonnollisesti ole. Sen on Mäkelin jo täällä osottanut. Meidän ei olo ryhdyttävä rittissäkäsien odottamaan ihmettä, että ukonnuoli polttaa tämän lahon yhteiskuntajärjestelmän, kun vain lujasti huudamme. Onhan useissa maissa, jotka ovat paljo edellä meitä, noudatettu samaa tapaa, tehty vaaliliittoja toisten puolueitten kanssa. Miksi ei meillä voida tehdä samoin, kun puolueen etu sitä vaatii. Eihän edos sosiaalidemokratian kehossa Saksassa ole yleistä äänioikeutta, sillä siellä on naiset sulettu pois. Valppaan mielipiteen mukaan pitäisi kai saksalaisten olla ottamatta osaa vaaleihin. Mutta ei se siltä näytä, sillä siellä on, kuten tiedämme, vaalitoiminta varsin vilkas (hyvä).

A. *Gröhn*: Vaikka edustan vanhoillisinta paikkakuntaa, Sortavalaa, täytyy minun sanoa, ettei se olo niin vanhoillinen, kuin Turku ja Tampere (hyvä), sillä meillä asetettiin yhtymiselle edes ehtoja mutta turkulaiset ja tamperelaiset eivät tee edes ehtojakaan, yhtyvät vain suorastaan porvareihin. Meillä vaadittiin ehdoksi Forssan julistuksen hyväksyminen.

Mitä hyötyä siitä on, jos saammekin valtiopäiville jonkun edustajan V Täällä kysytään, mitä on saatu aikaan vaalilakoilla. Mutta eihän niitä ole ollutkaan vielä

Eihän meillä ole tehty mitään äänioikeuden suhteen. Meillä ei ole mitään muuta keinoa saattaa äänioikeusasia huomioon, kuin vaalilakko. Siten näytämme, että emme ota osaa vallanpitäjän lakiensäättämiseen, ja revimme siten itsemme irti valtapuolueista. — Muuten pyysivät Sortavalan naiset minun erityisesti pitämään heidän puoliaan ja yhtymään heidän kanssaan vaalilakkoon. (Naiset huutavat: hyvä!).

K. Luoto: Täällä ovat jo toiset tyhjentäneet minun konttini, joten minulla ei ole mitään uutta sanottavaa. Sanotaan, että helsinkiläiset tekevät ilmalinnoja, kun tahtovat lakon kautta repiä yhteiskuntalaitoksen rikki kerralla. Mutta väittäjät ovat itse lapsellisia. — On myöskin sanottu, että helsinkiläiset nukkuvat. Mutta me emme nuku, vaan teemme työtä, kuten näkyy siitä, että Työmiehellä on 12 tuhatta tilaajaa.

P. Leppänen: Sanotaan, että muka syntyisi eripuraisuutta, jos täällä asetettaisiin rajotuksia vaaleihin nähden. Mutta paljoa suuremmassa määrässä syntyy eripuraisuutta, jos kullekin paikkakunnalle annettaisiin vapaat kädet menetellä miten tahtoo. Puolue on silloin voimakkain, kun se on yhtenä. Se on pääasia. Mutta sitä ei saavuteta muutoin, kuin ottamalla huomioon Forssan julistus. Köyhälistöä ei voi jakaa herroihin ja talonpoikiin. Hajaannus syntyy juuri siitä, jos otetaan vaaleihin osaa, kun ei kaikilla kuitenkaan ole äänioikeutta. — Muutamat puoluetoverimme näkyvät meillä jo saavuttaneen porvariston suosion. Mutta muistakaapa Kurikkaa, ja ottakaa harkittavaksenne, ettekö ole erehtyneet (hyvä!).

O. Tiippa: Yhdyn edelliseen puhujaan, ja olen sitä mieltä, että meidän ei tule lähettää miehiämme valtiopäiville piiritykseen. Se ei ole pelkuriutta, vaan vii-

„ sautta. — On sanottu, että Salin on juossut anomuksi-
neen kieli yön alla. Salin itse puolustautukoon tätä
vastaan. Mutta minä olen varma siitä, että hänen hen-
kensä jalostui, kun hän huomasi, ettei porvareilta ole
apua odotettavissa, vaikka juokseekin kieli yön alla.

Minä myönnän kyllä, että turkulaisten ja tampere-
- laisten tarkotusperä on hyvä. Etua hekin tietysti tar-
kottavat puolueelle. Mutta pitääkö pikkuparannusten
tähdien olla antamatta iskuja, joka korjaa koko olot.
Kyllä me voimme elää kurjuudessa vielä muutamia vuo-
ksia. Odotetaan, niin porvarit muutamassa vuodessa hy-
väksyvät yleisen äänioikeuden. *

A. *Rissanen*: Koko se* toimenpide, mitä yhteisellä
menettelyllä koetetaan saavuttaa, on saada yleinen ja
yhtäläinen äänioikeus ja säätyjäkö pois. Nyt luulevat
turkulaiset ja tamperelaiset, että tämä tulos saadaan kau-
panteolla (huutoja: eivät luule!)

Väitetään, että tuleville valtiopäiville olisi saatava
miehiä protesteeraamaan. Minkätähden niin? Jos heitä
tahdotaan sinne situationin vuoksi, niin miksi pitää
viedä edustajia porvarien taskussa. Antakoot äänioikeu-
den, niin kyllä niitä sinne tulee.

Voisi olettaa turkulaisten ja tamperelaisten mieli-
piteen johtuvan joko siitä, että asema on muuttunut, tai
siitä, että heidän mielipiteensä ovat muuttuneet. Mitä
ensimmäiseen oletukseen tulee, ei asema ole muuttunut
laisinkaan. Se on nyt aivan sama kuin viime vuonna-
kin. Meillä ei ole vielääkään muita puolueita, kuin van-
hat kielipuolueet. Maassamme ei ole todellisia liberaa-
leja ja konservatiiveja. Työväenpuolue ei ole kielikysy-
myksen suhteen yksimielinen valtapuolueitten kanssa.
Miksi se siis ryhtyisi valitsemaan heidän kanssaan edus-
tajia valtiopäiville ja antamaan niille työväen kannatusta,

sitomalla työväkeä niihin. Asia voidaan järjestää hetkellisesti toisella tavalla. Jos valtiopäivillä tehdään päätöksiä, jotka eivät ole meille mieliksi, niin voimme panna toimeen suuria protestikokouksia. Jos taas valtiopäivillä tehdään sellaisia päätöksiä, jotka eivät miellytä hallitusta, vaan jotka me voimme hyväksyä, voimme lausua puoltavamme eduskuntaa, vaikka se onkin virkavaltainen, näihin päätöksiin nähden.

Minulla on ollut kunnia laatia Helsingin työväenyhdistyksen esittämät ponnet. Sitä tehdessä on ollut vallalla käsitys, että sen puolueen, johon me yhdyimme, tulee ottaa kannattaakseen vaatimuksiamme koko maassa. Muuten ryhdyimme lakkoon. Minä voin yhtyä kuitenkin Valppaan ponsiin, koska niissä on se hyvä puoli, että voimme torjua päältäämme syytöksen, ja jättää valinnan porvareille (hyvä!).

J. P. Holopainen: Asia ei minunkaan mielestäni parane siitä, jos saamme muutaman edustajan valtiopäiville. Meidän on valmistauduttava erottautumaan omintakeisiksi, jotta voimme sanoa: ei pyöri rattaat, ei käänny turpeet. Valppaan ponnet ovat hyvät, ja minä kannatan niitä.

Lappveteläinen: Meidän yhdistyksemme on sitä mieltä, että voimme yhtyä ainoastaan sellaisiin yleisen yhtäläisen ja välittömän äänioikeuden kannattajiin, jotka ovat jo toimesta osottaneet, että he sitä todella kannattavat.

Aamupäivän keskustelu loppui tähän kello 1.

Iltapäivän istunto.

Puheenjohtajana oli H. Lindroos. Aamupäivältä, oli vielä käyttämättä 30 puhevuoroa, joten keskustelua jatkettiin samasta asiasta. Kokous alkoi kello 3.

K. Pakarinen: Minunkin on velvollisuuteni tuoda ilmi yhdistyksen evästys. Se oli sellainen, että jos löytyy puolue, joka kannattaa "Forssan päätöstä, yhdyimme siihen, mutta jos ei, teemme vaalilakon.

I). Pykäläinen: Lappeenrannan työväenyhdistyksen päätös kuuluu, että jos löytyy puolue, joka asettaa ehdokkaaksi yleisen äänioikeuden puoltajan, otamme osaa vaaliin. Päätös tehtiin kahden äänen enemmistöllä. Lappeenrannassa ei ole yhtään todellista työmiestä, jolla olisi äänioikeus. Siellä on siis työväen pakostakin oltava lakossa.

J. H. Jokinen: Minun täytyy sanoa, että edistytään sitä meilläkin, vaikka hitaasti. Ei ole vielä kukaan siitä, kun puoluehallinto keskusteli valtiopäivistä ja valitsi keskuudestaan miehiä laatimaan sinne lähetettäviä anomuksia. Nyt on eräs niistä miehistä, joka tämän päätöksen perustuksella on laatinut anomuksen, ottanut haukkuakseen koko säätylaitoksen. Se on hänen mielestään paljasta roskaa. (Salin huutaa: en kirjoita).

Täällä on puolue näistä asioista aivan selvillä, paljoa selvemällä, kuin Forssan kokous tai yksikään ainoa puoluehallinnon jäsen (Haapalainen huutaa: ei se kumina olekaan! Naurua). Forssan kokouksessa tehtiin koko joukko esityksiä, jotka päätettiin lähettää valtiopäiville. Nyt puretaan kaikki. Päätöksiä oli tekemässä sama henkilö, joka nyt mitä ankarimmin haukkuu koko sääty-

laitoksen. Olemmo raukkoja, jos näin olemme väliin sen ja väliin tämän ajatuksen kannattajia. On täysi syy tarkasti punnita, minkälaisia päätöksiä täällä tehdään. Niitä ei pitäisi tehdä hetken kiihkossa.

Valpas on aina Tampereen kokouksesta saakka ratsastanut kaikilla mahdollisilla fraaseilla, saadakseen „hyvä"-huutoja, ja niitä hän näkyy saavankin. Se on minun mielestäni tolkuttomuutta. Maaseutuyhdistysten edustajat sanovat vaativansa Forssan kokouksen päätöksen nojalla vaalilakkoa. Mutta samat yhdistykset huutavat, että heidän toivomuksensa olisi saatava valtiopäiville. Mitenkä niitä sinne saadaan, kun vastustetaan edustajain lähettämistä? On sanottu, että edustajat menisivät sinne toisten puolueitten taskussa. Mutta silläkin tavalla sinne voidaan saada miehiä, jotka saoraan ja peittelemättä lausuvat julki työväen vaatimukset. Kyllähän Valpas sanoo, että anomukset saadaan porille 5 pennin postimerkillä, mutta niin typerä hän ei toki liene, että uskoisi sitä itsekään. Hän osoittaa sillä vain, että hän itsekin haluaisi saada sinne joitakin toivomuksia, vaikka ei sallisi sinne lähetettäväksi edustajaa. Ennen kaikkea olisi minun mielestäni vihdoinkin aika lähettää valtiopäiville mies tai miehiä lausumaan julki maalais-töväestön toivomukset. He ovat kaikkein kurjimmassa asemassa ja ovat olleet jo siksi kauvan liikkeessä mukana, että heidänkin hyväkseen olisi aika jo tehdä jotakin (hyvä! ei!).

Meillä on lakkorahastossa, kuten eräs edellinen puhuja sanoi, 30 markkaa. Kehtaako puolue sanoa tuollaista lakkorahastoa omakseen? Mitä sillä saadaan aikaan jos lakkoon ryhdytään. — Salin ylistää alustuksessaan Hanskan vallankumousta. Mutta me emme ole ranskalaisia (**Salin: me tullaan** siksi). Olisi **hauskaa**.

nähdä, lähtekö alustaja tuon sakin ja tuon kassan kanssa vallankumousta tekemään!

Täällä ei näy tosiaankaan oltavan selvillä, mistä on kysymys. Toisaalta vaaditaan toivomuksia esille valtiopäivillä, toisaalta huudetaan, että sinne ei saa edustajia lähettää. Haapalainen tosin näkyy olevan eri mieltä, hän on suoraan sanonut, että sinne ei saa yhtään alustusta lähettää. Syytetään myös, että Kansan Lehti on toiminut vastaan. Olkoonpa niin, mutta Työmies ei ole tehnyt sitäkään. Se on levännyt 8 kuukautta toime-tonna ja tuhlannut työväen rahoja tuhansia markkoja. (Kovaa melua. Huutoja: „hävytöntä“! sekä „totta!“) Minä olen yhtä oikeutettu puhumaan täällä, kuin kukaan muu tahansa, ja vaadin sentähden puhevaltaa, (puheenjohtaja soittaa järjestykseen ja puhuja jatkaa:) Täällä esiintyy helsinkiläisten lausunnossa mitä suurinta ja jär-jettöintä ristiriitaa. Yksi väittää, että jos tehdään lakko, niin on meillä muutaman vuoden perästä yksika-inarijärjestelmä. Toinen todistelee, että Saksan parhaat sosialistit ovat jo 30 vuotta turhaan taistelleet 10 tuntisen työpäivän puolesta. En ymmärrä, kuinka meillä voi-taisiin muutamassa vuodessa meidän järjestöllämme saada aikaan sellainen muutos, kun on mainittu.

Yhdyn muuten täydellisesti Mäkeliniin sekä siihen vastalauseeseen, joka pöytäkirjaan varmasti tulee pantavaksi. Puhuminen tässä kokouksessa on turha, siksi kiihtyneitä ovat mielet (hyvä, ei hyvä).

A. Mantere: Minä yhdyn niihin mielipiteisiin, joita Mäkelin ja Vuolukka ovat tuoneet esiin.

E. Viljanen: Meidän mielipiteet tunnetaan niin tarkkaan, että niitä on turha toistaa. Yhdyn Mäkeliniin ja Vuolukkaan. En näe sitä peikkoa, jolla meitä koete-taan pelottaa, että nimittäin Forssan kokouksen päätös

tulisi rikotuksi, jos jonkun miehen valtiopäiville saisinimekin.

K. Keinänen: Ei minullakaan ole mitään uutta sanottavaa. Yhdistys lausui toivomuksenaan, että jos joku puolue täydelleen kannattaa äänioikeutta, niin siihen yhdymme, muuten olemme lakossa. Puhtaalla listalla ei kannata ottaa osaa vaaleihin nykyisten äänioikeusolojen vallitessa.

V. E. Mäkinen: Minä en ole valmistunut pitämään pitkiä esitelmiä, en tiennyt niitä täällä tarvittavan, mutta sellaisia täällä on jo kaksi päivää pidetty. Jokainen vaatii, että hänen mielipiteensä pitää mennä lävitse. Sitä en minä vaadi, vaikka olenkin Tampereelta. Parempi on, että saadaan aikaan rauhallinen päätös. — On sanottu, että jos ei tehdä vaalilakkoa, niin se vie puolueen hajalle. Mutta pirstaleiksi vie puolueen sekin, J03 lakkoon pakotetaan. Tampereen ulkotyöväenyhdistys on päättänyt, että vaaleihin on otettava osaa, jotta työväen toivomuksia saataisiin esille valtiopäivillä. Sen yhdistyksen jäsenet eivät olisi pahoillaan, vaikka porvarit veisivät Salinin taskussaan valtiopäiville lukemaan sinne alustustaan, niin vanhaa ja puolueen jäsenille tuttua kuin se onkin.

M. Ahokas: Hämeenlinnassa on valtiopäivämiesvaalit ohi. Työväki ei tahtonut siellä ottaa osaa vaaleihin, kun heillä ei ole vaalioikeutta. Yhdistys antoi sellaisen evästyksen, että jos on puoluetta, mikä on halukas ajamaan äänioikeutta, voidaan vaaleihin ottaa osaa. Jos taas ei ole, on syy vastustajain.

A. Huovinen: En puolusta vaaleihin osanottoa porvarillisten puolueitten kanssa. Jos vaaleihin otetaan osaa, niin tehdään se puhtaalla listalla, muussa tapauksessa ollaan lakossa. Se on yhdistyksemme vakaumus.

J. A. Kärmetkangas: Meitä nuoria on täällä kutsuttu fraaseiksi ja miksi lie kutsuttukaan. Mutta miksi yhdistykset ovat valinneet nuoria? Parasta olisi ollut määrätä tänne vanhoja ukonkäriläitä. Ne olisivat ehkä totelleet, mutta eivät ne nuoret tottele (naurua). Meidän yhdistyksemme kannattaa lakkoa, kunnes porvarit tunnustavat äänioikeuden kaikille 21 vuolta täyttäneille kansalaisille. Silloin vasta otamme vaaleihin osaa.

M. Hälleberg: En ole ehdottoman vaalilakon kannalla ennenkuin vasta sitte, kun huomataan, ettei ole olemassa sellaista ryhmää, joka hyväksyy yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden. Meidän on ensin esitettävä nämä vaatimukset, eikä umpimähkää kieltäydyttävä yhteistoinnasta. Jos päätämme suoraan ryhtyä vaalilakkoon, on se sama, kuin jos työmaalla tehtäisiin lakko esittämättä ensin vaatimuksia työnantajalle. Vaatimus, jota äänioikeuden suhteen tahdomme, on peräti pieni. Sen hyväksyminen ei suinkaan vielä tee miehestä sosiaalidemokraattia. Sosiaalidemokraattina minä vaadin, että pyrintöjen päämääränä on sosialistinen yhteiskunta. Se ei suinkaan ole sama, kuin yleinen äänioikeus. Muutkin puolueet siis kyllä voivat hyväksyä äänioikeusvaatimuksen. Onhan se voimassa Amerikassa, eivätkä kaikki amerikalaiset silti ole sosialisteja. Jos sitäpaitsi kahdessa säädysssä saataisiin yleinen ja yhtäläinen äänioikeus, niin jäähän kaksi säätystä vielä herroille. Näin olen ei esim. perustuslain muutoksista vielä tulisi mitään.

Jokinen sanoo, että Työmiehossä on laiskoteltu sensorin selän takana. Mutta muuttakaapa Kansan Lehti ja Länsisuomen Työmies Helsinkiin, niin saatte nähdä, paljoko voitte niissä kirjoittaa. Kesäkuun ensimmäisenä sunnuntaina turkulaiset itse laiskottelivat poliisin selän takana, vaikka olivat luvanneet lähteä mielen-

osotusretkelle ja puhua suunsa puhtaaksi niinkuin muutkin (hyvä!).

O. Vallin: Tämän kokouksen päätökset tulevat kaikissa tapauksissa synnyttämään puolueessa erimielisyyttä. Minä yhdyin siihen, että jos joku puolue hyväksyy yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden, otamme vaaleihin osaa, mutta vastaisessa tapauksessa teemme lakon.

K. E. Kolula: Koska valtapuolueet eivät tahdo pelastaa isänmaata, kun se on vaarassa, se tahtoo sanoa, koska he eivät tahdo ruveta sosialisteiksi, eivätpä edes tunnusta ohjelman ensimmäistä kohtaa, on meillä edessä vain vaalilakko. Tehkäämme samoin kuin Eooman köyhälistö. He menivät Pyhälle vuorelle ulkopuolella kaupunkia, ja viipjivät siellä, kunnes saivat ylimystön taipumaan. Minä yhdyin Valppaan ja Salinin ponsiin ja puolustan vaalilakkoa.

H. Koskinen: Meidän yhdistys ei suostu ehdottomaan lakkoon. Minä yhdyin Valppaan, Vuolukan, Salmisen ja Heiton mielipiteisiin täydellisesti, samoin Ahmalaan (naurua).

J. Nurminen: Asema, jossa nyt olemme, on sangen pulmallinen. Jos yhdyimme ehdottomaan vaalilakkoon, emme sillä voita mitään. Jos taas otamme osaa vaaleihin, ei sekään paljoa hyödytä. Vaikka meillä olisikin 2 sätyä kokonaan, jäisi sittenkin 2 säätystä kahta vastaan. Täten ei esim. yksikamarista eduskuntaa kumminkaan saavuteta, sillä perustuslain muutokseen vaaditaan 4 säädyn päätös. — Sanotaan, että työväen pitää itse auttaa itseään, ja myöskin, että ei saa huolia armopaloiosta. Älkäämme täällä siis päättäkö lakkoa, mutta älkäämme myöskään turvautuko armopaloihin. Sentähden meidän on tehtävä sopimus sen puolueen kanssa, joka hyväksyy äänioikeuskysymyksen. Forssan kokouk-

sen päätöstä ei silti rikota, sillä siellä on lause: puolue ajaa äänioikeusasiaa kaikilla keinoilla. Jos siis päätämme yhtyä toisten kanssa, voimme sen kyllä tehdä. Kannatan ehdollista osanottoa vaaleihin.

J. E. Lillnix: Minä olen samaa mieltä kuin Mäkelin, ja yhdyn siis häneen. On kyllä seikkoja, jotka puolustavat Salinin alustusta. Mutta on eri kysymys, onko nyt hyvä panna sitä käytäntöön. Minun mielestäni ei ole. Siitä huolimatta minä tietysti kannatan Forssan päätöstä.

J. Passiin: Olen sitä mieltä, että jos löytyy puolue, joka hyväksyy työväen puolueohjelman, niin sitä kannatetaan, muuten tehdään vaalilakko.

V. Helenius: Yhtyi edelliseen.

O. Vänttinen: Kymin vilkkaissa liikekeskustoissa on työväen enemmistö sitä mieltä, että lakko on paras, jos ei ole mahdollista saada puhdasta listaa läpi. Vähemmistön mielestä olisi ryhdyttävä puolueeseen, joka hyväksyy työväen ohjelman. Siellä kyllä käsitetään lakon hyöty. Siten näytetään valtapuolueelle, että ollaan itsetietoisia ja ymmärretään itse viedä asiamme perille. — Kotoa lähtiessäni luulin tulevani edustajakokoukseen. Eilen kumminkin huomasin, että olen tullut riitakokoukseen. Tänäään taasen olen luullut olevani luentokursseilla. Mutta sille kai ei mitään mahda!

N. Salminen: Meidän yhdistyksemme arveli, että olisi saatava, edustaja valtiopäiville, mutta eivät sanooneet, kuka. (naurua).

E. Salin: Pyydän tässä entaa vastauksia muutamille edellisille puhujille. Yuolukka sanoi, ettei Helsingissä ole saatu suuria tuloksia, vaan on nukuttu. Mutta eivät ainakaan faktat Tampereelta ja Turusta osota kovin loistavia tuloksia. Surukseni huomaan, että näissä

työväen liikkeen kehtopaikoissa liike menee faktillisesti taaksepäin. Sen osottaa sekä puolueen tilasto, että muutamamat muut seikat. Eihän meidän liikkeemme tosin missään edisty niin paljon, että siitä sietäisi kerskua ja moittia toisia, mutta muutamiin satoihin nouseva jäsenluku Tampereen työväenyhdistyksessä on toki siksi pieni, että se on sikäläisille järjestöille häpeäksi.

Salminen sanoi, ettei kukaan ole selittänyt hänelle, mitä hyötyä on vaalilakosta. Jos hän vielä on siitä epäselvillä, niin minä sanon sen hänelle. Siitä on se hyöty, että se yksinkertaisesti kiihoittaa luokkavihaa, ja se on suuri hyöty (hyvä). Sen saavuttamiseksi minä olen pannut ja tulen panemaan kaikki voimani. — Salminen sekottaa myöskin kunnallisedustuksen valtiolliseen edustukseen. Hänellä ei näy olevan selkoa, mikä suuri erotus on näiden välillä. Kunnallisvaaleissa nauttivat esim. naiset äänioikeutta. Minäkään en suinkaan tahdo sanoa, ettemme voisi kunnallisvaaleissa toimia paikallisten olojen mukaan, ja ottaa niihin osaa. Siinä minä en puolusta lakkoa.

Mäkelin sanoi, että minä olen kertonut juosseeni kieli yön alla hakemassa anomuksen esittäjiä valtiopäiville, mutta en saanut. Pyydän viitata Viipurin kokouksen pöytäkirjaan, siellä olen kertonut selityksen ja viitannut niihin toimenpiteisiin, joihin olisi ryhdyttävä, että juoksu joskus lakkaisi.

Täällä on myöskin sanottu, että vaalilakko nukuttaa. En tiedä, missä tarkoituksessa tuo sanotaan. Kylähän työväki voikin tämän kiivaan kokouksen jälkeen hiukan nukahtaa (naurua). Sillä jos me nukumme, niin agiteeraavat porvarit sillä aikaa paremmin kuin me pysymmekään, ja piireissä, johon ei Mäkelinkään pääse. — On huomautettu muiden maiden vaalitaisteluista. Mutta

pitäisi ymmärtää, että liitot parlamentaarisisissa maissa ovat perin toista, kuin ruveta liittoon säätyjen kanssa, varsinkaan kun meillä ei säätyjä ole, kuten Meurman on sanonut.

Jokinen syytti minua, että niinä kirjoitan anomusta valtiopäiville, mutta vastustan mielten sinne lähettämistä. Olen ottanut kirjoittaakseni yhden, mutta se on moitelause porvarien parasta lakia, tapaturmavakuutuslakia vastaan, johon he aina vetoavat (Mäkelin huutaa: „mene ja puhu“, naurua). Puoluekokous on useat kerrat antanut minulle tämän tehtävän, ja minä haon porvarin vaikka mistä, joka vie sen perille, ettei meidän miesten tarvitso mennä pilautumaan sellaiseen roskajoukkoon, kun porvarissääty on. Parlamentissa on pilautuntit sellainenkin mies kuin Millerand, mitenkä siellä sitte käy meidän pienille sosialistitaimille (naurua). Se on selvää, että porvarit veisivät parhaan, ehkäpä minut, ja eikö se olisi vahinko? (naurua, kättentaputusta). — Oli vielä* eräs tärkeä seikka, jolla Jokinen vastusti vaaliakkoa. Meidän muka tulee näyttää maaseutuyhdistyksille, että teemme jotakin heidän hyväksi, ja lähettää sitävarten mies valtiopäiville. Mutta juuri maalaisyhdistykset tahtovat lakkoo, sillä he eivät hyväksy sensnsta, vaan vaativat sen pois. Monta maanviljelijääkin on, joiden tulot jäävät alle 500 markan, mitä sitten maalaistyöväöstön tulot (Mäkelin: tunnet huonosti hallituksen lakiehdotuksen).

Minä en kehoita ketään yhtymään ponteeni, kun luulen, että se muutoinkin tapahtuu, (naurua), mutta rehellisempää on hyväksyä minun ponteni, kuin Valppaan. Sillä lakkohan olisi seurauksena niihinkin yhtymisestä. Sentähden on parasta se rehellisesti hyväksyä (hyväksymistä).

O. Saukko: Pirkkalan työväenyhdistys on ollut vaalilakossa syntymästään saakka (naurua). Nyt se tahotoisi siitä päästä, ja kehottaa sentähden niitä yhdistyksiä, joilla on äänioikeus, päästämään Pirkkalan työväenyhdistyksen lakosta (hyvä!).

Kössi Koskinen: (Kokous hyväksyi hälle pyynnöstä puheenvuoron, vaikka hän ei ollut edustaja). Minä pyydän lausua vaan pari sanaa. Minä hyväksyn kaiken sen, mitä täällä on sanottu valtiopäivien huonoudesta, mutta pyydän kysyä vain, kumpaa kokous pitää parempana, venäläistä yksinvaltaako vai suomalaista harvainvaltaa? Lakkopäätös heikontaa suomalaista harvainvaltaa ja tukee venäläistä yksinvaltaa. Minä puolestani hyväksyn kahdesta pahasta mieluummin harvainvallan kuin yksinvallan (hvvä!).

H. Lindroos: Minäkin tahdon merkitä tämän kysymyksen suhteen kantani. Olen sitä mieltä, että meidän* olisi otettava erällä ehdoilla osaa vaaleihin (hyvä). Valpas sanoo, että on rikos valtiopäiväjärjestystä vastaan, jos työväkeä lasketaan äänestämään. Tuota en olisi häneltä odottanut. Vuosia olemme moittineet sellaista lain tulkitsemista, joka riistää työväeltä äänioikeuden. Nyt kuulen, että tämä on ollutkin rikos.

Täällä on puhuttu lakon puolesta ja vastaan. Se näkökohta, jonka Kössi Koskinen toi esille, on peräti tärkeä (hyvä!). Tahdon sen sentähden toistaa. Nyt on herännyt ajatus saada valtiopäiville miehiä, jotka seisovat omilla jaloillaan tässä kysymyksessä. Mitä hyödyttää meidän tehdä lakkoa, kun ei meillä ole ääniä? Miten me saamme muuten miehiä valtiopäiville, kun liiton kautta toisten kanssa? Meillä voisi olla joku, jonka lähettämisestä valtiopäiville olisi etua, pitäisikö näiden kädet sitoa puoluepäätöksellä. Minä en sure omasta puolestani, minä

kyllä alistun, mutta minä voin tehdä tästä johtopäätöksiä, joita jälestäpäin on ruvettava hyvin ankarasti justeeraamaan.

Evästyskeskustelu loppui tähän. Asia lähetettiin valiokuntaan ponsien laatimista varten. Ponnit jaetaan aamulla painettuna kokoukselle.

Mäkelinin ehdotuksesta toimitettiin valiokunnalle evästykseksi koeäänestys siitä, kuinka moni puolustaa ehdotonta lakkoa. Sitä puolusti 29, kun taas jotakin muuta muotoa puolusti 64 edustajaa. Tämän jälkeen pidettiin ¹/2. tunnin loma.

Menettelytapa.

Otettiin sitte keskusteltavaksi kysymys sosiaalidemokraattisen puolueen menettelytavasta.

E. Valpas: Minä olisin tahtonut esittää nyt esillä olevan kysymyksen kokoukselle arvokkaalla tavalla. Olin aikonut esittää historiallisia seikkoja muista maista asian valaisemiseksi. Mutta kokouksen valmistuksessa on tapahtunut asioita, jotka tekevät tämän esiintymisen mahdottomaksi. Asiassa tullaan hyökkäämään kovasti toisia vastaan, mutta sitä ei voi auttaa. Ja puhdistavathan myrskyt ilmaa. Sitäpaitse ei Suomi ole ainoa maa, jossa tästä kysymyksestä on riideltä. Ulkomailla on tapahtunut siten Ranskassa, Italiasta kuuluu myöskin samanlaisia kaikuja, Englannissa on sama kova riita ja samoin Amerikassa. Niin on myöskin laita kylmäveri-

sissä pohjoismaissa Tanskassa ja Norjassa. Yksin Saksan tyyni, teoreettinen kansa pesi äsken Dresdenin edustajakokouksessa jokseenkin likaista pyykkiä.

Kun meillä nostettiin kysymys asiasta, huomautti Kansan Lehti, ettei siihen ole kotimaisia syitä. Samaa on sanottu pitkin matkaa kapitalistien taholta. Mutta toisaalta on väitetty, että syitä on kyllä.

Ja onhan niitä tietysti kotimaiseen menettelytapaan nähden yhtä hyvin, kuin työväenliikkeeseen yleensä. Sen voi osottaa taloudellisten seikkojen pohjalla. Osa työväestöä elää mitä suurimmassa kurjuudessa, jopa esim. Helsingissä ilman ilmaa ja valoa. Tämä alin kerros saa synkän elämäkäsitänsä kurjuuden kouristuksista. Mutta sitte on ylöspäin koko joukko erilaisia taloudellisia asteita. Näistä luo jokainen omituisia yhteiskunnallisia katsantokantoja. Sen ohessa ilmenee paljon ristivaikutuksia, jotka taas tuovat uusia tunteita ja mielipiteitä. Toisella varallisuusasteella olevain mielipiteet vaikuttavat toisiin. Eläähän esim. työväen kermakerros sivistyksellisessä yhteydessä herrasluokan kanssa, tullen täten yläluokan myrkyttämäksi. Näin se omistaa itselleen toiset katsantokannat, kuin aivan alimmilla on. Ei siis ole kummallista, että syntyy erilaisia taistelutapojen vaatimuksia. Kun tästä on tultu meilläkin jo osittain selville, on alettu miettiä, miten sekasorrosta selvittäisiin ja voitaisiin luoda yhtäläinen menettelytapa.

Sanotaan, että se on turhaa, onhan meillä puolue. Mutta mikä on puolue? Kansan Lehti vihjaa, että kaikki, jotka hyväksyvät äänioikeuden, ovat muka sosiaalidemokraatteja. Mutta porvarilliset demokraatit hyväksyvät sen, eikä demokraatti ole vielä sosiaalidemokraatti. Jälkimäiset vaativat tuotantovälineitä yhteiskunnan omiksi, porvarilliset demokraatit taas kiven kovaan vastustavat

tuota. Jotkin yhteiset päämäärät eivät riitä luomaan puoluetta. Tanskan vapaamielisillä on ollut samoja päämääriä kuin sosialisteilla, samoin Norjan vasemmistolla ja sosiaalidemokraateilla. Mutta silti siellä on eri puolueet. Ranskan sosialistiryhmillä quésdisteillä ja jaureslaisilla on aivan läheiset yhteiset päämäärät, mutta heidätkin erottaa toisistaan eri menettelytapa. Yasta ainakin pääasiassa sama menettelytapa muodostaa puolueen.

Moilläkin on koetettu luoda yhteistä päämäärää. Puoluekokouksessa 1899 merkittiin joukko haluttavaa puoluepäämääräksi ja 1903 Forssassa lisättiin niitä suuresti. Nykyisin hyväksyvät niitä ainakin enemmistön noin 15,000:sta puolueen jäsenestä. Siten on yhteisten päämääriin luomieta täytetty. Mutta toinen puolueena olemisen edellytys, menettelytapa, on osaksi aivan luomatta. Osaksi sitä toki on. Meillä on *J)VLo\xxeliaUinto*, kuten ainakin porvarillisilla. Sen toimittama «työväenpuhuja» on yhteinen ja sen ori yhdistyksille lähettämät kiertokirjeet ylipäänsä samaa sisältäviä, vieläpä lähimain saman näköisiäkin *). Ohjelmaakin selitetään eräitä poikkeuksia lukuunottamatta jotakuinkin samansuuntaisesti kaikille.

Mutta muuten saa toiminnan yhtenäisyydestä surkeita kuvia. Mikkelin puolueosa ehdottaa yhtymistä suometarlaisiin. Sitä paheksuu Helsingin ruotsalainen työväki, joka haluaa yhtyä jumala tiesi minkälaisiin „framstegsmanneihin”. Tätä varmaankin paheksuvat Suometar laisiin rakastuneet mikkelliläiset. Mikä tässä on puoluetointaa! Sekö, että tahdotaan kopleia köyhälistöä

*) Kiertokirjeet jaetaan aina yhdistyksille painettuina, joten ne ovat sekä samaa näköä että sisältöä.

herrain vaalihommiin? Sitte tulevat hämeenlinalaiset ja vaativat vaalilakkoa. Tosiasia siis on, että meillä ei ole poliitista työväenpuoluetta, vaan erimielisiä ryhmiä. Tamperelaiset vaativat, että tämä suloinen tila ansaitsee tunnustusta ja puolueen nimen.

Vaan tämä aste on voitettava. Meidän on luotava yhteinen menettelytapa, vaikka se käykin häiriöiden kautta. Kunnallisvaalit tarjoaisivat tilaisuuden yhteiseen toimintaan, mutta ne kiinnittävät huomion ainoastaan oman kaupungin vaalitoimiin. Tunteet eivät tule oleman samat kaikkialla. Siksi ne eivät kelpaa yhtenäistytään koko maan työväkeä. Siihen sopii paremmin valtiopäivät. Ne kiinnittävät puoleensa kaikkien huomion. Sen lisäksi sulkee valtiopäiväjärjestys yhtä tarkasti sekä kaupunki- että maalaistyöväestön äänioikeutta vaille, elleivät maistraatit riko perustuslakia. Tämä synnyttää jyrkän luokkarajan ja kiihoittaa etuoikeuteittomat etuoikeutettuja vastaan. Silloin näkyy räikeästi, miten yläluokka asiat järjestää. Mikä tilaisuus olisi sopivampi puolueen luomiseen kuin valtiopäivät? Kun levisi huhu, että valtiopäivät tulevat, tein asiasta ehdotuksen Työmieheessä. Sen otti Kansan Lehti kylmästi vastaan ja sotkettiin se persoonalliseksi riidaksi, joten oli pakko jättää siitä kirjoittamisen. Pitkänäköinen puoluehallinto ei myöskään välittänyt ehdotuksesta.

Vasta sitte kun valtiopäiväkutsunmus julaistiin, päätti puoluehallinto kiireen kaupalla kutsua tämän edustajakokouksen luomaan toimintatapaa. Tämä herätti yhtenäistymisen vastustajissa levottomuutta. Kansan Lehti leimasi yrityksen nurkkakunnan työksi ja salakähmäisyydeksi. Se oli rumaa, edellytti, että olisi toimittu epärehellisesti. Koko kokous koetettiin saada köyhälistön silmissä epäiltäväksi. Vieläpä sanottiin menettelyä pa-

raatiksi. Ja lopuksi ehdoteltiin lakkoa edustajain valitsemisessa. Mutta kun kokous tuli, saavuttiin Turusta ja Tampereelta oikein miehissä tänne suojelemaan porvaristoa työläisten uhkaamalta vaalilakolta. Puoluetoverit siis ehdottavat omaa puoluetta vastaan sen pahan, mistä tahtovat suojella porvareja. Eikö ole totta¹? (huutoja on! ei!). Siis herrojen menettelyä!

Jos ottaa asian oikein työväen kannalta, eivät turkulaiset ja tamperelaiset voi meitä edes ymmärtää. He arvelevat: miksi ei työmiehillä ole oikeus pyrkiä herrojen joukkoon. Työväenliikkeen kermakerroksella on esteettisiä, kauneushaluisia tucteita, jotka johtavat haluamaan komeita asuntoja, puhtaita kauluksia, kantasormuksia ja valkoisia liivejä. Tuleo päästä lähenemään sinnepäin, puristamaan vaikkapa kauppaneuvoksen kämmentä.

Mutta miten päästä työmiehenä herrain valtuusmieheksi tai valtiopäivämieheksi? Erityisen neronko avulla? Ei. Nero siinä ei auta. Helsingin työväestö koetti aikoinaan valtuustoon perin nerokasta miestä, tehtailija Wrightiä, useat vuodet, mutta turhaan. Nerokkuus työväenasian ajamisessa on päinvastoin haittana herraslaitoksiin pääsemiselle. Miten sitte entiset ja nykyiset työväen kermakerroksot pääsevät esim. valtuustoihin? Kaikki lentolystiset eivät sallisi ilmaistavan vaikuttimia suurille köyhälistöjoukoille sentähden, että vaikuttimet ovat juuri köyhälistössä. Yhteiskunnallinen kurjuus synnyttää köyhälistössä parempaan asemaan pääsemiskiihkon ja saa sen liittymään yhteen. Mutta kun työväenpuolue paisuu, tulee yläluokalle hätä. He ryhtyvät estämään näitä pyrintöjä, koska ne vähentäisivät omistavain luokkain etuja. Estäminen voi tapahtua kahdella tavalla. He joko koettavat vahvistaa omaa asemaansa tai heikontaa työväen leiriä. Edellistä koetetaan

saavuttaa siten, että vähennetään keskinäisen eripuraisuuden syitä. Sitä tarkoitti ääniasteikon alentaminen rajattomasta 25, jopa paikoin 10 ääneen. Senaatin ehdotus äänioikeusasiassa koettaa tehdä anastajarykmän vielä enemmän yksimieliseksi. Muitakin vahvistuskeinoja voisi luetella vielä pitkältä.

Työväenleirin heikontaminen taas on erittäin ove-laa. Anastajaryhmät ovat heikontamistapoja löytääkseen käyttäneet sanomalehtimiehiä, tohtoreita, professoreita, tieteitä, taiteita ja uskontoa apunaan. Sen ohessa ho koettavat hyvittelemällä heikontaa t3'öväkeä. Sentähden pääsevät „työväenmiehet" herroihiin. Herroihiin pääsemi-sen ehtona on siis työväenliikkeen olemassa-olo.

Tämmöistä lähentymistä voi meillä huomata hyvin aikaisesta, jo ennen kuin järjestyneitä oli. Herrat olivat nähneet työväenliikettä ulkomailla. Ja heti kun meillä alkoi työväestö herätä, riensivät he sitä heikontamaan. Sitä varten perustivat he Helsingin työväenyhdistyksen. Sen ohjelmana oli korottaa ja vahvistaa työväenluokkaa, kaikin tavoin edistämällä säästäväisyyttä, sopua ja säännöllisyyttä. Sen tuli säilyttää hyviä välejä työnantajain ja työntekijäin kesken. Umestyipä oma sanomalehtikin, „Työmies", Suomettaren liepeissä. Päälehdessä arvos-teltiin asioita koettaen saada työväki tyytymään osaansa. Samoin' ruotsalaisella taholla.

Työväkeä koetettiin myöskin saada rakastamaan säätylaitosta ja hallitusta. Ja siinä onnistuttiin. Työväki oli niin ystävyydessä niiden kanssa, ettei äänioikeusasian ajamisesta tullut mitään. Tampereen ja Helsingin t3'ö-väenyhdistykset olivat kerran mitä parhaissa väleissä. Tampere esitti äänioikeusvaatimuksen, että työväkikin saisi äänivallan porvarissäätyyn. Sen hyväksyi Helsin-gin työväenyhdistys. Mutta silloin vaadittiin Oulussa

„ääni ja mies". Se oli helsinkiläisten mielestä vallan kauheaa, liian jyrkkä vaatimus. Lähetettimpä oikein viisimiehinen työläislähetystökin Helsingin ensimmäisen valtiopäivämiehen luo ilmoittamaan, että se vaatimus oli liian jyrkkä, ja tekemään selkoa Helsingin työväenyhdistyksen kannasta.

Yielä 1890 vedettiin työväestöä nenestä yhtä häpeällisesti. Silloin asetti Helsingin työväenyhdistys heraslautakunnan arvostelevaan, oliko työväenyhdistyksen hapuileva ehdotus ääniasteikon alentamiseksi mahdollinen ja sopiva. Valiokuntaan valittiin viikinkileiristä 2 ja suomenmielisistä 2, toinen niistä Suomettaren päätoimittaja. Suometarlaisten mielipide hyväksyttiin Helsingin työväenyhdistyksessä vielä 1894, jolloin yhdistys tahtoi — kymmenen äänen asteikkoa! Täten oli lähentelemisellä saatu osa työväkeä pimitetyksi. Työväenyhdistystä käytettiin vastustamaan ääniasteikon poistamista. Mutta ammattiyhdistyksissä ja yhdistyksen ulkopuolella olevissa oli jo toiset mielipiteet heränneet. Nämä jarruttivat tyhmine mielipiteineen niin, että kun Helsingin työväenyhdistys hyväksyi 10 ääntä, vaati työväen yleinen kokous 1 ääntä.

Suomettaren vaikutus työväenliikkeeseen jatkui aina Tampereen kokoukseen saakka. Vielä sielläkin koetettiin työväkeä pettää. Meurman imarteli sitä alustuksessaan, mutta ponnet olivat päinvastaiset. Samoin tohtori Grotenfelt, jonka mielestä äänioikeuden erottaminen verotuksesta veisi kysymyksen liian laajalle. Ronimus, Joensuuun työväen edustaja, vertasi kansanvaltaa hurjaan orhiiseen, joka potkii ja piehtaroi ja jota ei ole helppo saada talliin takaisin, jos se sieltä kerran on tuotu ulos!

Tampereen kokouksesta alkaa vapaamielisten kalasusaika. He ovat tappelevinaan vanhoillisia vastaan, mutta

tavoittelivat toisia tarkoituseriä. Heidän täytyi kuitenkin tyytyä yhteen ääneen. Mutta he keksivät toisia keinoja. Äänioikeutta ei saanut myöntää sotamiehille, palvelusväelle eikä niille, jotka eivät maksa kaupungeissa veroa 400:sta ja maalla 200:sta markasta. Työväki tahtoi tehdä työväen köyhimmät kerrokset äänioikeudettomiksi. Siten koettivat vapaamieliset vetää työväkeä nenästä. Kävisi pitkäksi luetella kaikkia heidän tätä tarkoittavia yrityksiään. Turun edustajakokouksessa se vihdoinkin lakasi. Työväki pääsi jotenkin vapaaksi sekä vanhoillisista, että vapaamielisistä. Silloin alkoi työväenliike paisua valtavaksi. Puolue tuli peljättäväksi. Herraskaiset vetäytyivät siitä pois. Ja kun he näkivät, etteivät voi viekottelulla pitää työväkeä kahleissaan, koettivat he väkipakkoa. Näiden kaikkien yritysten luetteleminen täällä on tarpeetonta. Ja kun ei tämäkään onnistunut tuli heille päänvaivaa uusien jarrujen keksimisestä. Paras oli heistä se, että alettiin kalastella työväen riveistä miehiä. He kelpasivat vaikkapa toimittajiksi. Huotari vietiin suometarlaiseen lehteen, j. n. e.

Loistokohtana tässä menettelyssä on kuitenkin miesten valitseminen valtuustoon. Sillä on kahdenlainen tarkoitus. Ensiksikin koetetaan siten kesyttää työväkeä, että lakkaisivat räyhäämästä herroja vastaan. Mäkelä sanoi aikoinaan, ettei noihin herraslaitoksiin saisi lähettää muita kuin sellaisia, joista ei enään ole hyötyä puolueelle. Sellaiset menkööt sinne. Ja psykologinen tosiasia onkin, etteivät herraskaisten valitsemat työväenmiehet voi tarmolla ajaa asiaamme valtuustoissa. Heidänhän tulee olla kiitollisia porvareille „ valtuusmiehet ” - arvostaan. Perttilän esim. tulee olla kiitollinen Frenckelille, kun se ohjasi häntä kuten ohjaa raipalla he-